

Využití canisterapie v léčebně preventivní péči

Anděla Lukešová

Bakalářská práce
2008

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav zdravotnických studií

akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Anděla LUKEŠOVÁ**

Studijní program: **B 5341 Ošetrovatelství**

Studijní obor: **Všeobecná sestra**

Téma práce: **Využití canisterapie v léčebně preventivní péči**

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretické části práce:

Stanovit cíl práce.

Zpracovat poznatky o metodě canisterapie a jejím využití.

Stručný popis výcviku psa pro tuto metodu.

Vypracovat přehled diagnóz, u kterých je prokázán pozitivní vliv canisterapie jako léčebné metody.

Metodika průzkumu.

Zpracování praktické části práce:

Stanovit hypotézy pro daný průzkum.

Sestavit dotazník ke zjištění využívání canisterapie ve vybraných sociálních zařízeních.

Realizace průzkumu v sociálních zařízeních.

Provést analýzu získaného materiálu, závěry aplikovat na hypotézy.

Návrh na řešení zjištěných problémů.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

NERANDŽIČ, Zoran. Animoterapie aneb jak nás zvířata umí léčit. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006. 160 s. ISBN 80-00-01809-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky. Praha: Portál, 2000. 444 s. ISBN 80-7178-496-6.

ČAČKA, Otto. Psychopatologie dítěte. Brno: SURSUM, 1997. 156 s. ISBN 80-85799-03-0.

PAŠOVÁ, Ilona, ŠAMALÍK, Miroslav. Poradenská psychologie pro děti a mládež. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 152 s. ISBN 80-247-1216-4.

GALAJDOVÁ, Lenka. Pes lékařem lidské duše aneb canisterapie. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. 159 s. ISBN 80-7169-789-3.

KRAUS, Josef a kolektiv. Dětská mozková obrna. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. 348 s. ISBN 80-247-1018-8.

POKORNÝ, Jiří. Úspěšnost zaručena: Jak efektivně zpracovat a obhájit diplomovou práci. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2004. 207 s. ISBN 80-7204348-X.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Vlasta Martinková

Ústav zdravotnických studií

Datum zadání bakalářské práce:

31. ledna 2008

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. května 2008

Ve Zlíně dne 31. ledna 2008

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

MUDr. František Grossmann, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá využitím canisterapie v léčebně preventivní péči.

Canisterapie je rehabilitační metoda, která má pozitivní a komplexní vliv na lidský organismus. Při polohování se psy dochází k tomu, že se svaly prohřívají, uvolňují se spasmusy, pes motivuje k pohybu. Pes ovlivňuje člověka i psychicky, je pro člověka přítelem, společníkem, posluchačem, pomáhá snižovat stres. V sociální oblasti je pes prostředníkem pro lepší kontakty.

V současnosti se canisterapie používá především u handicapovaných dětí jak mentálně, tak i tělesně, u dětí s dětskou mozkovou obrnou, u autistů pomáhá vniknout do jejich světa, ale i u epilepsie a v psychoterapii.

V praktické části se zabývám průzkumem využívání canisterapie v sociálních zařízeních dotazníkovou metodou. Mám dva druhy dotazníků – pro zařízení, která canisterapii využívají a pro zařízení, která canisterapii nevyužívají. Cílem dotazníku je zjistit, jak moc a u jakých klientů je canisterapie využívána.

Klíčová slova: canisterapie, rehabilitace, bio-psycho-sociální jednotka, pes, canisterapeutický tým, dětská mozková obrna, autismus, mentálně a tělesně postižení jedinci

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the Utilization of the canistherapy in the medical preventive care.

The canistherapy is a rehabilitation's method, that has a positive and complex influence on human organism. During the canistherapy patient muscels are warmed, convulsions are released. The patients are motivated by dog for a movement. The dog has an important influence on human mentality. The dog is in a lot of cases the human friend, partner, listener, he can help us reduce a stress level. The dog is an intermediator for a better contacts in the social sphere.

Nowadays the canistherapy is used by a lot of medical facilities worldwide. The canistherapy is used not only for mentally and physically handicapped children, children with cerebral palsy, autistic people, but also in epilepsy and the psychthetapy as well.

In the experimental part, the attention was devoted to the evaluation of questionnaires. The questionnaires were focused on using of canistherapy for the social facilities. The questinnares were used for two facility types. The first facility type uses the canistherapy in the medical preventive care, the second one does not. The purpose of my questionnaire is to find out how and where the canistherapy is used.

Keywords: canistherapy, rehabilitation, bio-psycho-social unit, dog, canistherapeutic team, children cerebral palsy, autism, mentally and physically handicapped persons

Prohlašuji,

že jsem předloženou bakalářskou práci zpracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, ze kterých jsem při zpracovávání čerpala, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Zlíně dne 30. 5. 2008

.....

„Člověk má úžasnou schopnost hovořit, ale většina z toho, co říká, je prázdná a klamná. Zvířata jí mají méně, ale to málo, co sdělují, je užitečné a pravdivé. A je lepší malá a pravdivá věc než obrovská faleš.“

LEONARDO DA VINCI

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat zejména Mgr. Vlastě Martinkové za odborné vedení mé bakalářské práce a za poskytnutí cenných rad.

Dále bych chtěla poděkovat canisterapeutce paní Mileně Svobodové za rady a připomínky k této práci.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině za podporu a trpělivost během mého studia.

Ve Zlíně dne 30. 5. 2008

.....

Souhlasím,

aby moje bakalářská práce byla půjčována ke studijním účelům a byla citována podle platných norem.

Ve Zlíně dne 30. 5. 2008

.....

OBSAH

ÚVOD	12
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 CANISTERAPIE	14
1.1 POJEM CANISTERAPIE (CT).....	15
1.2 HISTORIE CANISTERAPIE	16
1.2.1 Vývoj v Čechách	18
1.3 PSYCHOLOGICKÉ A FYZIOLOGICKÉ EFEKTY PŮSOBENÍ PSA NA ČLOVĚKA.....	19
1.3.1 Fyziologické efekty	19
1.3.2 Efekt přítomnosti přátelského psa	20
1.3.3 Efekty vzájemného kontaktu se psy	21
1.4 SUBSYSTEMY V CANISTERAPII	21
1.4.1 Psodod	21
1.4.2 Canisterapeutický pes.....	22
1.4.3 Poskytovatel péče a terapeut	23
1.4.4 Klient.....	23
1.5 METODY CANISTERAPIE.....	23
1.5.1 AAA (Animal Assisted Activities)	23
1.5.1.1 Pasivní AAA	24
1.5.1.2 Interaktivní AAA	24
1.5.2 AAT (Animal Assisted Therapy)	25
1.5.3 AAE (Animal Assisted Education)	25
1.6 FORMY CANISTERAPIE	25
1.6.1 Individuální forma.....	25
1.6.2 Skupinová forma	26
1.7 ČÁSTI A OBSAH CANISTERAPIE.....	26
1.7.1 Úvodní část.....	26
1.7.2 Relaxační část.....	27
1.7.3 Aktivní část	27
1.7.4 Závěrečná část	28
1.8 VÝBĚR A VÝCVIK PSA PRO CANISTERAPII.....	28
1.8.1 Výběr psa.....	28
1.8.2 Výcvik psa pro canisterapii	29
2 ÚČINKY A CÍLE CANISTERAPIE	31
2.1 LÉČEBNÉ ÚČINKY CANISTERAPIE	31
2.2 CÍLE CANISTERAPIE	31
2.2.1 Rozvoj citových schopností	31
2.2.2 Rozvoj rozumových schopností	32
2.2.3 Rozvoj pohybových schopností.....	32
2.3 OBLASTI PŮSOBENÍ CANISTERAPIE.....	33
3 POLOHOVÁNÍ SE PSY	34

3.1	ZÁSADY.....	34
3.2	PROVEDENÍ.....	34
3.3	VLIV POLOHOVÁNÍ NA ČLOVĚKA	35
4	VYUŽITÍ CANISTERAPIE.....	37
4.1	VÝZNAM PSA PRO CITOVÝ A ROZUMOVÝ VÝVOJ DÍTĚTE (BLESKYHO MODEL).....	37
4.1.1	Přímý vliv psa na vývoj dítěte	38
4.1.2	Nepřímý vliv vlastnictví psa na vývoj dítěte.....	38
4.2	DIAGNÓZY.....	39
4.2.1	Tělesně a zdravotně postižení	39
4.2.2	Mentální postižení.....	39
4.2.3	Poruchy komunikace	40
4.2.4	Poruchy chování	40
4.2.5	Psychické poruchy.....	40
4.3	ZAŘÍZENÍ VYUŽÍVAJÍCÍ CANISTERAPII	40
4.4	VÝZNAM PSA V RODINĚ S DĚTMI	41
4.5	PES A TÝRANÉ A ZNEUŽÍVANÉ DÍTĚ	42
4.5.1	Terapie pomocí zvířat u týraných a zneužívaných dětí	42
4.6	PES A DĚTI V NEMOCNICÍCH.....	43
4.7	ROLE PSŮ V PSYCHIATRII A PSYCHOTERAPII.....	43
4.8	PES A AUTISMUS	44
4.9	PES A EPILEPTIK.....	45
4.10	PES A MENTÁLNĚ RETARDOVANÍ	45
4.11	PES A TĚLESNĚ POSTIŽENÍ.....	48
4.12	PES A STARÝ ČLOVĚK	48
5	METODIKA PRŮZKUMU	49
5.1	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	49
5.1.1	Obecná struktura dotazníku.....	49
5.1.2	Druhy otázek	50
5.1.3	Cíle a hypotézy	50
II	PRAKTICKÁ ČÁST	52
6	ÚVOD K PRŮZKUMU	53
6.1	VÝBĚR RESPONDENTŮ	53
6.2	ORGANIZACE DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	53
7	CÍLE A HYPOTÉZY	54
7.1	CÍLE	54
7.2	HYPOTÉZY.....	54
8	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU „A“.....	55
9	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU „B“.....	78

10	VÝSLEDKY PRŮZKUMU A JEJICH ANALÝZA.....	97
11	NÁVRH NA ŘEŠENÍ ZJIŠTĚNÝCH PROBLÉMŮ	100
	ZÁVĚR	101
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	103
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	106
	SEZNAM OBRÁZKŮ	107
	SEZNAM TABULEK.....	108
	SEZNAM PŘÍLOH.....	110

ÚVOD

Téma bakalářské práce jsem si zvolila jako „Využití canisterapií v léčebně preventivní péči“. Motivací pro zvolení tohoto tématu mi bylo to, že mě zajímalo, jak může zvíře ovlivnit lidský organismus po všech stránkách, jak po stránce fyzické, psychické, tak i po stránce sociální. Také jsem si tohle téma vybrala proto, že málo lidí o této terapii ví. Chtěla jsem poznat a zjistit něco nového.

Při výběru tohoto tématu jsem ani nedoufala, že se dozvím tolik nových informací. Nikdy bych si nemyslela, jak už pouhá přítomnost psa může být pro člověka povzbuzením, jakým mu může být pes pomocníkem, rádčem... Musím se přiznat, že i já jsem na začátku nevěděla podrobně, co všechno pojem canisterapií zahrnuje.

V teoretické části se zabývám pojmem canisterapie, rozdělením canisterapie. Trošku jsem zabrousila i do historie. Popsala jsem části canisterapie, které by měly být součástí každé canisterapeutické hodiny. Dále se zmiňuji o výběru a výcviku psa pro canisterapii, protože ne všichni psi jsou pro tuto metodu vhodní. Bojová plemena se vůbec nedoporučují.

Dále uvádím účinky canisterapie a jejich vliv na lidský organismus. Cílem canisterapie je něco rozvinout – může to být citová stránka jedince, pohybová stránka jedince, ale i rozumová stránka jedince. Stručně podávám informace o využití canisterapie v různých zařízeních a u různých diagnóz. Pes má široké spektrum využití. Není jen hlídačem v budou, ale také přítelem, společníkem, ochráncem, pomocníkem, „lékařem“. Lékařská medicína většinou ovlivňuje pouze fyzickou stránku člověka, zato pes jako „lékař“ ovlivňuje jak fyzickou, tak psychickou, tak i sociální stránku člověka. Člověk je chápán jako bio-psycho-sociální jednotka, to se ve zdravotnictví vtlučí zdravotníkům do hlavy, ale většinou je nějaká stránka opomíjena.

Pro praktickou část jsem si zvolila dotazníkové šetření, které jsem prováděla v zařízeních, která by mohla být pro využití canisterapie vhodná a mohla by se tam provádět. Zařízení byla vybraná náhodně. Vypracovala jsem celkem dva dotazníky. Jeden je určen pro zařízení, která canisterapii využívají, a druhý je určen pro zařízení, kde canisterapii nevyužívají. V praktické části se zabývám analýzou těchto dotazníků, formou tabulek, grafů a procentuálním vyjádřením.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CANISTERAPIE

Canisterapie je jednou z částí animoterapie či zooterapie. Jak z názvu animoterapie vyplývá, využívá tato léčebná a především rehabilitační metoda zvířete jako léčebného prostředku pro člověka. Tímto zvířetem může být kterýkoliv z domácích mazlíčků, ať už je to kočka, kde se tato metoda označuje felinoterapie, kůň jako hipoterapie, nebo pes jako canisterapie, ale může to být i například ryba, hmyz, drobný hlodavec, myš, pták, žába, plaz atd.

Člověka od zvířete nejvíce odlišuje oddělení člověka a jeho nadřazení nad přírodou, což může logicky vyústit v tělesný a duševní úpadek projevující se zánikem celých civilizací. Ale pozitivem je, že lidé nakonec vždy našli sílu, um a potřebné prostředky k tomu, aby se mohli postarat i o slabé, nemocné, bezmocné, o děti a seniory, a tak ukázat svou odlišnost od světa zvířat, kde ti slabí a nemocní nepřežijí, jedná se totiž o přirozený výběr, který zajišťuje zdravou populaci. Není to však vždy pravidlem. V dřívějších dobách byli tito lidé na okraji společnosti, postižení byli pronásledováni, ponecháni svému osudu, zabíjeni. I v době nedávné, za totality, byli lidé postižení svým způsobem na okraji společnosti, zavírání do ústavů, odborná péče nabyla na příliš vysoké úrovni, o tomto problému se nehovořilo, potkat na ulici člověka na vozíku bylo velmi zřídkavé.

Zvíře, které k člověku přilne, nerozlišuje, zda je jeho pán ideální či nikoli. Toto zvíře jen pozná, kdo ho má rád, kdo mu poskytne ochranu, a za to se mu odvděčí podle svých přirozených schopností a možností, stane se z něj milující zvíře, které nezradí, neublíží. Ale důležité je uvědomit si to, že zvířata jednají vždy pouze instinktivně, například loví potravu nikoliv pro radost, a brání se pocitu ohrožení.

Člověk, který chová zvířata, má za ně plnou zodpovědnost, a ty jsou pak zcela odkázána na svého pána a jsou na něm zcela závislá. Tím, že musí chovatelé vyhovět potřebám zvířete, postarat se o něj, hrát si s ním, krmit jej, zlepšují si tím nejen fyzickou kondici a schopnost postarat se o sebe do vysokého věku, ale také mohou zlepšovat psychickou atmosféru nejen ve zdravotnických zařízeních, ústavech sociální péče, v domovech důchodců, ale i v domácnostech.

Pro používání zvířat k nějakým „léčebným“ účelům se vžil pojem „Animal Therapy“. Od 80. let se začaly rozlišovat metody tzv. Animal Assisted Activities (AAA) a Animal Assisted Therapy (AAT).

1.1 Pojem canisterapie (CT)

Pojem canisterapie je složen za dvou slov. Jsou to slova „**Canis – pes a terapie – léčení**“.

„Název canisterapie se vžil jako označení způsobu terapie, který využívá pozitivního působení psa na zdraví člověka, přičemž pojem zdraví člověka je zde myšlen přesně podle definice Světové zdravotnické organizace (WHO) jako stav psychické, fyzické a sociální pohody.“ (GALAJDOVÁ, 1999, s. 24)

A. Mojžíšová uvádí, že „canisterapie je součástí metod ucelené rehabilitace, které slouží k podpoře psychosociálního zdraví lidí všech věkových kategorií, při níž se využívá pes.“

M. Velemínský hovoří o canisterapii jako o metodě, která slouží ke zlepšení psychosociální situace člověka a zdraví, čili následky poruchy psychosociálního stavu může ovlivnit.

Podle J. Micháلكové je canisterapie „terapie, která využívá ke zlepšení pacientova zdravotního stavu možností, jež vyplývají ze vztahu jedince a psa. Terapeut těží ze skutečnosti, že pes představuje pro pacienta aktivní podnět.“

Canisterapie v širším slova smyslu je chování psa v domácnostech, kdy je pes členem rodiny a zároveň může také terapeuticky působit. Je prostředníkem vzájemných interakcí v rodině, rodina s ním počítá. V užším slova smyslu je to využití psa v podpůrné alternativní terapii, kdy pes napomáhá k navození kontaktu mezi klientem a terapeutem, napomáhá celkovému rozvoji, aktivizaci a stimuluje klienta. Je pro něj velkým motivačním podnětem a může utlumit i negativismus klienta.

Autorkou termínu canisterapie v České republice se stala Jiřina Lacinová v roce 1993. Zároveň se sdružením Filia byla průkopnicí a osvětovou pracovnící v tomto oboru a jako první vytvořila metodiku léčebných kontaktů handicapovaných dětí se saňovými psy (interakce skupiny psů s velkou skupinou dětí) a prezentovala ji na ženevské konferenci v roce 1995.

Nejvýstižnější definice je ta, která canisterapii označuje jako součást metod, které slouží k podpoře psychosociálního zdraví, při které se využívá přítomnosti psa. Jedná se o podpůrnou formu psychoterapie, která je založena především na kontaktu člověka se psem a na jejich vzájemné pozitivní interakci. Při využívání této metody je kladen důraz především na řešení psychologických, citových a sociálně integračních problémů a působení na fyzické zdraví je až sekundární částí a zahrnuje spíše složku motivace.

Canisterapie se dnes uplatňuje jako pomocná podpůrná psychoterapeutická metoda v situacích, kdy jiné metody selhávají nebo nemohou být použity. Například při práci s obtížně komunikujícími pacienty atd. Jako prevence se může provádět u dětí vzhledem k tomu, jak se děti setkávají se psy na ulici, chování dětí k cizím psům i k jejich vlastním psům doma. Děti se učí, jak se chovat k cizím psům, aby se předešlo napadení dítěte psem.

1.2 Historie canisterapie

O úplných počátcích soužití člověka se psem se ví jen velice málo, i když byl pes průvodcem člověka již v dávné minulosti. Pes při soužití s člověkem už dávno dobrovolně a pozvolna zdomácněl. Pes začal s člověkem žít asi někdy v letech 15 000 př. n. l. Uvažovalo se o tom, že to byl ochočený vlk, který pobýval poblíž lidských obydlí kvůli tomu, protože zde nacházel dostatek potravy. V průběhu dalších staletí se vlk vyvíjel, křížil, šlechtil, až se z něj nakonec stal pes takový, jakého známe dnes.

Obě strany, jak pes, tak člověk, nacházeli při společném soužití pozitiva. Pes byl všestranným pomocníkem, ať už se jednalo o pomoc při lovu, pomoc při tahání nákladů, stal se ochráncem, hlídačem, společníkem. Člověk poskytoval psovi potravu, chránil ho před silnějšími. To mělo za následek to, že pes začal být na lidském faktoru zcela závislým a včlenil se do běžného lidského bytí.

Již v Babylóně se využívalo léčivých schopností psa. Už tehdy byla známá léčivá moc psích slin. Nebylo výjimkou dát psovi olízat rány zraněného. Také se používali k léčbě revmatismu tak, že se psi přikládali na postižená místa pacienta.

O věrnosti a oddanost psa se můžeme dočíst i v Homérově příběhu ithackého krále Odyssea, který se po dvaceti strastiplných letech vrací zpět domů a jediným tvorem, který ho pozná, je jeho pes Argo, i když byl v té době již slepý a zanedbaný.

Z tohoto výčtu využití psa v té době vyplývá, že soužití psa a člověka bylo v této době nanejvýš výhodou a pro člověka velkým přínosem, ať už jak po stránce fyzické, tak hlavně po stránce, psychické, protože lidé věřili v nadpřirozenou moc psa.

V armádě Napoleona Bonaparte zastává pes svůj první humánní úkol, stává se z něj pes – záchranář, který vyhledává na poli raněné vojáky, aby jim mohla být včas poskytnuta řádná pomoc.

První zaznamenané využití zvířat jako doplňkové terapie se odehrál někdy v 9. století v Gheelu v Belgii u zdravotně postižených. Další dochované informace jsou až z 90. let 18. století, kdy byla v Anglii založena klinika pro duševně choré a v té samé době se v Německu v domově pro lidi s epilepsií začala používat zvířata, především psi, kočky, ptáci a koně.

Po první světové válce dochází k rozmachu ve výcviku psů pro vojáky, kteří přišli v bojích o svůj zrak, v evropských zemích se psi využívali při rehabilitaci válečných zranění.

V 60. letech byly učiněny další cenné pokroky ve vývoji terapeutických programů se zvířaty pro zdravotně postižené. V roce 1966 založil E. Stordahl, který byl sám nevidomý, v Norsku rehabilitační centrum pro zdravotně postižené, kteří vedle fyzioterapie a sportu využívali psy a koně jako neodmyslitelnou součást svého režimu.

Těmito zkušenostmi se inspirovaly spojené státy a USA se pak staly vedoucí autoritou ve výzkumu a praktickém používání terapie pomocí zvířat. V 70. letech poprvé popsal americký psycholog Boris M. Levinson využití psa v dětské psychologii a v roce 1982 stanovil zásady a metodiku pro tuto léčbu. V současnosti jsou v USA psi využíváni v domovech důchodců, dětských domovech, v léčebnách, ve věznicích i ve školách. Zjistilo se, že pes působí jako jakýsi prostředník mezi člověkem a terapeutem, díky němuž je snazší navázat vzájemný kontakt mezi nimi. Zvířata nepůsobí jako způsob vyléčení, ale jako podpůrce, který zahajuje a podněcuje sociální kontakt.

Zvířata pomáhala rekonvalescentům udržovat zdravou mysl a především ale odváděla pozornost jak od samotných událostí, které se člověku staly, tak také od následků zranění.

Pes se stal pro člověka symbolem mnoha dobrých vlastností, především pak věrnosti a oddanosti. Je to tvor citlivý a upřímný, neschopný lidských špatností, opředen spoustou legend a má pro člověka i hluboký mystický význam.

Terapeuti si začali vést jednotné záznamy o své činnosti, tzv. terapeutické deníky. Tato metoda začala být objektivně hodnocena. Jednotlivci se začali sdružovat ve sdružení a společnosti.

V roce 1990 vznikla mezinárodní organizace IAHAIO (International Association of Human-Animal Interaction Organizations), která má za úkol sdružovat národní organizace, které pracují v oblasti výzkumu a praktické aplikaci terapeutických programů se zvířaty. Dále usměrňuje jejich aktivity a usnadňuje výměnu nejnovějších poznatků a zkušeností o

daném problému, vypracovává mezinárodní standardy, zlepšuje informovanost o dané problematice, jak laické, tak i odborné veřejnosti, a udílí ceny za přínos v oboru.

1.2.1 Vývoj v Čechách

Na počátku 90. let minulého století se začala canisterapie využívat v Čechách, ale využívala se pouze ojediněle, např. v Ústavu sociální péče v Brně nebo v Psychiatrické léčebně v Praze.

Postupně začala vznikat zájmová sdružení, která s této činnosti věnovala. Vrcholem tohoto procesu bylo v roce 2003 vytvoření České canisterapeutické asociace. Snahou o vytvoření celostátní organizace bylo založení dnes již neexistující Canisterapeutické asociace v roce 1997. Canisterapeutická asociace je charakterizována tím, že jde o zájmové sdružení právnických osob, jehož činností je zaštiťovat canisterapeutické organizace v České republice, řídit je v metodice, školit je, vytvářet normy pro praktické provedení. Cíle a úkoly canisterapeutické asociace:

- Vytvoření metodiky aktivit se psem, která slouží jako doporučený podklad pro kvalitní a odbornou práci jednotlivých členských organizací.
- Žádost o registraci canisterapie jako samostatné léčebné metody na Ministerstvu zdravotnictví České republiky, kdy odpověděli tím způsobem, že u canisterapie nejde o samostatnou léčebnou metodu, ale o formu podpůrné rehabilitace.
- Práce na doporučení odborné společnosti.
- Vytvoření takových podmínek, aby mohl být na univerzitách otevřen zcela nový studijní obor – zooterapie
- Snaha stát se organizačním i odborným garantem jakékoliv canisterapeutické činnosti.

V současné době existuje již více společností a sdružení, které sdružují jednotlivé dobrovolníky, kynology, terapeutky a další zájemce, kteří pořádají canisterapeutické zkoušky psů a vzdělávací akce v oblasti canisterapie (např. Sdružení FILIA, Canisterapeutický svaz CANTES, Hafík, Pomocné tlapy atd.)

1.3 Psychologické a fyziologické efekty působení psa na člověka

To, co nejčastěji předchází rozhodnutí pořídit si domácí zvířátko, je ve většině případů touha získat nějakého přítele či společníka. Hlavním cílem a odměnou těchto pohnutek je přátelství samo, i když některým může vlastnictví zvířat poskytovat také praktické a ekonomické výhody.

Důvody pořízení si pejska jsou různé, liší se podle individuality konkrétního člověka, jeho osobnosti a postojů. Přátelství člověka a psa je srovnatelné s přátelstvím dvou lidí, avšak někdy může být i cennější, poněvadž pes vás nikdy nezradí, nikdy vám neublíží, což se bohužel o příslušnících lidské rasy říci nedá, poněvadž člověk je tvor věru vychytralý a pokud se nejedná o skutečného přítele, tak i velice konfliktní a zlý.

Psi patří mezi unikátní domácí zvířata v tom, že dokážou člověku dělat společnost, aniž by při tom museli být vězněni v nějaké kleci nebo aniž by museli být uvázáni. Prostě k člověku přijdou, snaží se s ním pomazlit, upoutat jeho pozornost, snaží se s ním vybudovat určitý vztah. A to je právě i jedna z forem canisterapie, nebýt sám, utvořit přátelství, pocity radosti...

Někteří lidé, kteří nevlastní domácí zvíře, si mohou myslet, že je pro ně přátelství se psem jakousi náhražkou vztahu k dětem nebo k jiným lidem. Na jednu stranu to tak může být, ale ve většině případů tak tomu není. Studie potvrdily, že majitelům domácích zvířat pomáhá jejich mazlíček zlepšovat již existující či zcela nová přátelství. Tito lidé jsou mnohem otevřenější vůči ostatním lidem.

1.3.1 Fyziologické efekty

Tyto efekty jsou zaměřeny na oblast fyziologických funkcí člověka. Zdraví jako bio-psycho-sociální pohoda, jak stres a psychika člověka ovlivňuje jeho fyzické zdraví, to vše se stalo součástí pro výzkum vlivu domácích zvířat na celkový zdravotní stav člověka.

Zvláště dobrý efekt se prokázal v souvislosti s prevencí kardiovaskulárních chorob, tedy především infarktu myokardu a aterosklerózy, a chování psa. Lékaři tvrdí, že rázný krok při procházkách se psem, který se nazývá „strong going“, ovlivňuje v pozitivním smyslu zdraví tím, že se rozšiřují kapiláry, krev lépe proudí a výkonnost organismu stoupá a tím se zlepšuje i funkce srdce.

Další působení psa je pokles krevního tlaku při hlazení psa, opora při překonávání stresových situací, posílení imunity, urychlení hojení a léčby, stabilizace duševní rovnováhy a větší chuť do života.

Pes jako nejlepší přítel člověka přináší člověku radost v jakémkoliv období jeho života, tudíž není nikdy brzy ani pozdě si psa pořídit.

Lékaři řadí majitele psů mezi lidi otevřenější, společenšší, citlivější, chápavější, zodpovědnější a vyrovnanější...

„Vědci zjistili, že vlastnictví domácího zvířete dokáže dokonce prodloužit život člověka až o 15 %.“ (GALAJDOVÁ, 1999, str. 65)

Všechny změny zdravotního stavu člověka jsou dány především zvýšením fyzické aktivity během procházek se psem a tím i celkové zvýšení odolnosti organismu.

Psi se uplatňují i během stresových situací, kdy člověku napomáhají změnit úhel pohledu na stresovou situaci, aby ji vnímal jako neohrožující či jen slabě, a tak se vyhnul nebo zmírnil reakci na ni, nebo mohou majiteli pomoci odreagovat se jako posluchači nebo jako podnět k fyzické aktivitě.

1.3.2 Efekt přítomnosti přátelského psa

Přítomnost přátelského pejska může vyvolat krátkodobý protiúzkostný a protistresový účinek, sympatikus je méně aktivován a nedojde k takovému zvýšení krevního tlaku a srdeční činnosti.

Přítomnost psa způsobí navození změny vnímání situace a ostatních lidí. Přítomnost milého zvířete dokáže zapříčinit snížení psychologické i fyziologické reakce člověka na stresové faktory, samozřejmě je-li dána do souvislosti s jeho vnitřními postoji ke zvířatům. Pokud má zvíře rád, je to jeho pes, je reakce na zátěž lepší. Pouhá přítomnost psa, tedy mimo člověkovu zornou pole a bez soustředění pozornosti na něj, již může zapříčinit to, že dojde ke zklidnění jedince.

Pes přináší pocit pohody, pozitivně ovlivňuje vnímání stresu a umocňuje regenerační síly.

1.3.3 Efekty vzájemného kontaktu se psy

Zde je dáván do rovnice dopad přímého kontaktu se psem na krevní tlak a náladu člověka. Prospěch vzájemného kontaktu nemusí být redukován pouze na majitele psa.

Ukázalo se, že již v mírně stresových situacích lidé využívají dotyku se zvířetem a mluví na něj. Výsledky ukázaly, že komunikace se psem má menší odezvu na výši krevního tlaku a srdeční činnost než komunikace s lidmi.

Důvod, proč tomu tak je, tkví v naprosté úctě a akceptaci člověka zvířetem, které nikoho neposuzuje a neodsuzuje a dovolí uvolnit se při komunikaci. Naopak konverzace s lidmi vyžaduje určitou část soustředění a klade na člověka určitou zátěž, tedy především psychickou.

„Zvířecí společníci nejsou všelékem na moderní choroby, nevyléčí rakovinu ani vysoký krevní tlak a nejsou ani pilulkou, kterou lze užít při bolestech hlavy. Mají svoje nároky na péči a výživu a majitel za ně musí převzít určitou zodpovědnost. Dokáží však podstatným způsobem obohatit svému majiteli život, změnit jeho životní styl a zvýšit kvalitu jeho života.“ (GALAJDOVÁ, 1999, str. 72)

1.4 Subsystemy v canisterapii

Aby mohla probíhat kvalitní vzájemná interakce, je velice důležité, aby byly vymezeny jasné kompetence a zodpovědnost mezi jednotlivými subjekty a objekty v canisterapii. Proto je velice důležité vysvětlit si jednotlivé součásti canisterapeutického procesu.

1.4.1 Psovod

Psovod je ve většině případů majitelem psa, zná jeho chování, jeho nešvary, pečuje o něj, musí ho dobře vycvičit a absolvovat s ním canisterapeutické zkoušky. Protože psa, jehož nejste majitelem, nemůžete nikdy dostatečně znát. Také zodpovídá za jeho dokonalý zdravotní stav, dává mu pokyny, které má udělat, poněvadž pes má poslouchat pouze svého pána. Existuje mezi nimi pouto a pracují jako tým.

Psovod psa, jehož si bere většinou od štěněte, musí nejdříve vychovávat a následně cvičit. Moment výchovy je velmi důležitý. Mezi psovodem a psem musí vzniknout velmi úzké pouto, ovšem canisterapeutický pes musí být schopen poslechnout i někoho jiného. Je to

potřeba z hlediska bezpečnosti CT hodin (úraz canisterapeuta), ale i vzhledem k využití povelové techniky při CT zkouškách.

Psovod zodpovídá za přípravu psa pro canisterapii, za bezpečnost, ať už ve vztahu ke klientovi nebo psa samotného, dohlíží na potřeby psa před canisterapií nebo během ní. Důležitý je i odpočinek psa po canisterapii, protože canisterapie je pro psa velkým vypětím. Každý psovod by měl mít určité osobnostní rysy. Měl by svého psa znát tak dobře, aby mohl předvídat reakce psa na některé nečekané situace.

Než se stane psovod se psem canisterapeutickým týmem, musí psovod absolvovat základní kurz canisterapie, který pořádá některá z canisterapeutických organizací, která obsahuje určitou teoretickou průpravu zaměřenou na:

- Přípravu a péči o psa
- Přípravu na práci s klienty
- Průpravu pro canisterapii samotnou

Vše se děje pomocí besed a přednášek, které zahrnují například tyto témata:

- Normativy a právní minimum
- Teorie zooterapie a canisterapie
- Komunikace se zařízením
- Typy a postižení klientů
- První pomoc v souvislosti s canisterapií
- Polohování se psy
- Péče o psa
- Dobrovolnictví
- Canisterapie v praxi – případové studie

1.4.2 Canisterapeutický pes

Není důležité, jakého plemena je canisterapeutický pes. Dbá se především na jeho vlastnosti a samotný výcvik, co ho psovod naučí a k čemu ho vede. Doporučují se psi s mírnou povahou, více feny, které jsou mateřštější. Pes by měl být cvičen již od štěněte.

Lze použít i psa dospělého, ale majitel si musí být jist jeho povahovými a všemi dalšími předpoklady. K vykonávání canisterapie ho opravňují až úspěšně složené canisterapeutické zkoušky.

Canisterapeutický pes a psovod tvoří tzv. canisterapeutický tým, pro který je velice důležitý pozitivní vztah ze strany klienta, musí u něj vzbudit důvěru.

1.4.3 Poskytovatel péče a terapeut

Poskytovatelem bývá zpravidla zařízení zdravotnického, školského či sociálního typu.

Terapeut může působit nebo docházet do zařízení a zaručuje odbornost péče (logoped, fyzioterapeut, psycholog, pedagog). Určuje náplň lekcí.

Všichni pracují jako sehraný tým, kde každý jednotlivec má své úkoly a kompetence. Terapeut se psovodem připravují jednotlivé lekce společně a vedou o nich dokumentaci.

1.4.4 Klient

Klient je součástí terapeutické péče, která je zaměřena přímo na něj, uzpůsobena jeho individuálním zvláštnostem. Zřetel je brán také na konkrétní potřeby a přání klienta. Tato péče může probíhat pouze se souhlasem klienta, u dítěte se souhlasem rodičů nebo pediatra.

1.5 Metody canisterapie

Na konci 20. století rostly požadavky na profesionalitu terapeutů, proto se začaly rozlišovat metody canisterapie, zda se jedná o pouhou účast psa (AAA), nebo se jedná o terapii pomocí psa (AAT).

1.5.1 AAA (Animal Assisted Activities)

AAA je specifická metoda charakterizovaná tím, že nemá jasně vytyčený cíl. Jde o spontánní aktivity, které vyplývají již z pouhé přítomnosti psa a z požadavků klienta (aktivity za pomoci psů). Tato metoda má především motivační, výchovný anebo léčebný prospěch. Je zaměřena především na zvýšení kvality života onoho klienta. Je používána v různých terapeutických prostředích a je vedena speciálně vyškoleným profesionálem či dobrovolníkem za přítomnosti speciálně vybraného psa.

Výsledky této metody jsou těžko měřitelné, dají se vyjádřit pouze v pojmech radosti, spokojenosti a štěstí. Hodnotíme je také podle toho, do jaké míry je klient aktivní, hodnotíme jeho citové projevy a jak se zlepšila jeho kvalita života. Všechny podrobnosti o této metodě, o projevech klienta atd. je nutné důsledně zapisovat do dokumentace. Rozlišujeme AAA pasivní, interaktivní, stálé a návštěvní.

1.5.1.1 Pasivní AAA

Pasivní AAA je nejjednodušší formou. Vyznačuje se pouze tím, že pes má pozitivní vliv na člověka jen tak, že se nachází v jeho blízkosti. Klient se o něj nemusí starat. Tím, že se klient nemusí o zvíře starat, je v tomto případě role zvířete pasivní. Již pouhá přítomnost zvířete může odvést klientovu pozornost od něčeho, co na klienta může působit negativně. Také zpříjemňuje prostředí.

1.5.1.2 Interaktivní AAA

Tato metoda má dva typy:

- Rezydentní (stálý) typ, kdy je pes stále přítomný v zařízení a klienti nebo personál se o něj stále starají. Tento způsob vyžaduje pečlivou přípravu. Na zřetel musejí být brány možnosti zařízení vzhledem k potřebám psa, aby tam nebylo stresováno, mělo dostatek prostoru a mnoho jiných potřeb, které jsou pro zvíře důležité. Vzhledem k tomu, že pes potřebuje dostatek pravidelného pohybu, dobrý výcvik a svého jednoho pána, bylo zjištěno, že psi pro tento způsob terapie nejsou vhodné. V tomto programu jsou daleko vhodnější např. kočky a králíci.
- Návštěvní typ, který je charakterizován tím, že pes se svým pánem dochází do zařízení na terapii pravidelně, ve stejnou dobu (obvykle je to 1x týdně na 1-2 hodiny). Při tomto způsobu terapie je nutný pečlivě vybraný, povahově otestovaný a zdravý pes. Tento program má pouze omezené možnosti, ale jsou personálem daleko vítanější a vhodnější v zařízeních s náročnou ošetrovatelskou péčí.
- Pobytový program – je charakteristický tím, že jde o jednorázový či pravidelný pobyt klienta v prostředí, kde se canisterapie provozuje. Jedná se především o tábory, kde cílem je kladný vliv na změnu zdravotně sociálního stavu dítěte a

zlepšení integrace do skupiny dětí, a rekondiční pobyty, které jsou zaměřené na zooterapii a pes se využívá téměř při všech činnostech.

Tato metoda je charakteristická tím, že využívá vzájemného kontaktu mezi psem a klientem. Začleňuje klienta do péče o zvíře, motivuje ho do kontaktu, zvyšuje fyzickou aktivitu, učí ho mnoha dovednostem a pro děti jsou významným výchovným prvkem.

1.5.2 AAT (Animal Assisted Therapy)

Tato metoda je prováděna speciálně vyškoleným profesionálem z řad zdravotnických, školských či sociálních. Záleží pouze na tom, v jakém zařízení terapie probíhá a jaké má cíle.

Při tomto způsobu terapie je pes nedílnou součástí terapeutického procesu, vyžaduje diagnostiku a průběžnou evaluaci. Výsledky této metody terapie jsou měřitelné a pozorovatelné. Stává se podpůrnou rehabilitační metodou.

Při této metodě canisterapie je dán specifický požadavek, kterého chceme dosáhnout – např. zvýšit hybnost, speciální dovednosti, verbální komunikaci apod. Dochází k podpoře fyzických, sociálních, emocionálních a kognitivních funkcí.

1.5.3 AAE (Animal Assisted Education)

Tuto metodu lze také označit jako vzdělávání za pomoci psů (zvířat). Tuto metodu provozují pedagogové, a to buď na úrovni obecně osvětové, např. jako besedy se žáky, nebo cíleně jako prostředek při vzdělávání žáků s zdravotním postižením nebo s poruchami učení.

1.6 Formy canisterapie

Formy canisterapie můžeme rozdělovat z hlediska počtu klientů na individuální a na skupinovou canisterapii. Obě tyto formy jsou pro klienta důležité, každá má svůj pozitivní vliv na klienta. Záleží jen a pouze na terapeutovi, jakou formu canisterapie si zvolí a proč.

1.6.1 Individuální forma

Individuální forma canisterapie se více využívá u nepohyblivých klientů, kdy je obtížná manipulace s klienty. Nejdůležitější částí této terapie je zpravidla tzv. relaxační část. Tato

forma se ale nemusí provádět pouze u imobilních klientů. Canisterapeutický tým se může klientovi věnovat cíleně a intenzivně a výsledky se mohou dostavit dříve a jsou viditelnější (rozvoj jemné a hrubé motoriky).

Tato forma se velice osvědčila například u klientů s dětskou mozkovou obrnou, kde polohováním klienta na tělo psa dosáhneme snížení spasticity a klient je tak stimulován.

Velkým problémem je ale nedostatek canisterapeutických týmů, proto se individuální CT využívá málo.

1.6.2 Skupinová forma

Tato forma canisterapie bývá častěji preferována u pohyblivých klientů, kdy stěžejní částí je zpravidla tzv. aktivní část a chceme, aby se klient nějakým způsobem pohybově rozvíjel.

Tato forma může být například využívání v ústavech tělesně postižených klientů, kdy je touto formou motivujeme k tomu, aby měli o psa zájem, starali se o něj a tím je vyprovokovali k nějakému pohybu, ale i ve speciálních školách či školkách.

1.7 Části a obsah canisterapie

Aby mohla canisterapie probíhat jako taková, musí být její obsah určován a ovlivňován cíli, které má canisterapie sledovat a má snahu jich dosáhnout. Také musí splňovat určitou metodologii a pedagogické a rehabilitační zásady. Jednotlivé aktivity by na sebe měly vždy logicky navazovat.

Činností v canisterapii je nepřehledné množství, a záleží pouze na zúčastněných osobách a jejich fantazii a kreativité, co všechno budou provádět.

Cílem canisterapie je co největší možný rozvoj klienta ve všech oblastech, ať už jde o oblast kognitivní, somatickou nebo psychickou a sociální.

Cíl má být zpracovaný nejen na 1 hodinu CT, ale pro celý komplex hodin, protože výsledek se většinou objeví až později.

1.7.1 Úvodní část

Tato část canisterapie je součástí prvního kontaktu psa s klientem. Nejdůležitějším okamžikem této části je navození pocitu důvěry a bezpečí. Pes a klient se setkávají,

vzájemně se přivítají a seznamují. Podstatné je, aby pes a klient byli ve stejné úrovni, to znamená jako pes, nebo výš, ve stoji nebo v sedu. Canisterapeutický tým musí přijít v klidném rozpoložení, pes by neměl štěkat a měl by umět podat packu na přivítanou. Tato fáze je velice důležitou součástí prvního kontaktu.

1.7.2 Relaxační část

Tato část je druhou fází procesu canisterapie, která je nezbytná i pro emocionální vývoj.

Při relaxační části canisterapie chceme docílit toho, aby klient zažil silný emotivní prožitek. Jedná se tedy o část prožitkovou. Tato část se využívá především u imobilních klientů, kde pozitivních efektů dosáhneme polohováním na psa nebo vedle psa. Při této části je tělo stimulováno, využívá se bezprostředního kontaktu a haptiky, která působí na co největší část obnaženého těla klienta. Klient musí mít dost času a prostoru na to, aby se co nejlépe cítil v poloze, kterou chceme vždy něčeho dosáhnout. Klienta necháme naplno prožít tuto situaci, snažíme se u něj navodit pozitivní pocity, relaxaci, klid. V této poloze setrvá většinou půl hodiny.

1.7.3 Aktivní část

Aktivní část je charakteristická tím, že tu musí klient projevit nějakou aktivitu podle jeho individuálních možností a schopností. Po relaxaci celého těla je klient připraven na to plnit daný úkol.

Klienti plní úkoly z individuálního výchovně-vzdělávacího programu, kde se mohou vzájemně prolínat všechny složky výchovně-vzdělávacího procesu.

Činnosti aktivní části jsou zaměřeny na rozvoj motoriky, na snahu procvičit co nejvíce svalů, rozvoj orientace, komunikace atd.

Do činností pro rozvoj hrubé motoriky patří např. přelézání psa, polohování na těle psa, aportování předmětů...

Do činností pro rozvoj jemné motoriky patří např. kartáčování psa, hlazení psa, nasazování obojku...

Činnosti pro rozvoj orientace jsou např. orientování se v tělesných proporcích psa, společné cvičení na překážkách...

Činnosti pro rozvoj komunikace, jak verbální, tak nonverbální, mohou být např. dávání povelů, pojmenovávání třeba toho, co pes dělá...

1.7.4 Závěrečná část

Závěrečná část je poslední fází canisterapeutického procesu, při které dochází k uklidnění klienta, zhodnocení provedené canisterapie oběma stranami. Důležitou součástí je pochvala klienta, ale i psa, kterého pak může např. klient krmit granulemi. Pochvala a následné krmení psa- to je motivace klienta k další canisterapeutické jednotce.

1.8 Výběr a výcvik psa pro canisterapii

Je velice důležité vybrat správného psa pro canisterapii a správně ho vychovat. Není důležité plemeno psa, ale především jeho vlastnosti, které se odráží jak ve výcviku psa, tak i potom v samotném provedení canisterapie.

1.8.1 Výběr psa

Aby pes byl v pořádku po fyzické stránce, to je věc jedna. Ale důležité je i otestovat si psychické funkce psa, jeho reakce, aby do určité míry odpovídal našim představám. Pes musí mít v pořádku psychické i fyzické funkce, musí mít vyrovnanou povahu, pevnou nervovou soustavu, bezmezně milujícího člověka.

Pokud vybíráme štěně, existují určité malé testíky, kterými se může poznat základ povahy pejska. Důležité je přivykání k člověku už od narození. Správný chovatel by měl svého pejska brát do rukou, zvykat jej na kontakt s člověkem, na jeho blízkost, hlas, doteky.

Jako první vyzkoušel test William Campbell, který je specialistou v oboru „psychologie psů“. Později tento test převzali Joachim a Wendy Volhardovi.

Štěně by nemělo být starší sedmi týdnů, protože v tomto období ještě spoléhá na instinkty a ještě ho nepoznamenal člověk. Když ho chceme testovat, tak by se mělo bát být s námi o samotě.

William Campbell říká: „Obrysy jeho charakteru se začínají projevovat až ve věku kolem tří a půl měsíce. Jde zejména o projevy dominance (nadřazenosti), submisivity (podřízenosti) a nezávislosti. Testy se soustředí právě na tyto charakteristiky.“

Testy podle Campbella (viz příloha II)

Při výběru psa je také dobré znát rodiče pejska, protože na vlastnostech psa se také podílí genetika, také je dobré, abychom znali dřívější odchovy tohoto plemene, tedy především po stránce povahy. Pokud dané plemeno neznáme, je možné přizvat odborníka nebo znalce plemene, který posoudí povahu psa. Výchovou a výcvikem lze utlumit i negativní jevy, ale pořád jsou v tom psu zakořeněny. Velice důležité je také ustájení psa vzhledem ke canisterapii, proto je nutné ho chovat v domácím teplém prostředí, aby vydržel pokojovou teplotu.

Zda použít dlouhosrstého či krátkosrstého psa záleží na klientovi, každému se líbí něco jiného.

Barva psa je také důležitá. Světlý pes prvotně podporuje důvěru. Existují klienti, kteří se vyloženě bojí tmavých psů, protože z nich jde strach, nemají k nim důvěru.

Důležité je si uvědomit, že ani pečlivý výběr psa nám nezaručí, že z pejska vyroste canisterapeutický pes.

1.8.2 Výcvik psa pro canisterapii

Nejprve je nutné psa vychovat, poté vycvičit. Výchova je každodenní kontakt s pejskem, přivykání na co nejvíce podnětů, usměrňování... Toto žádný profesionální cvičitel nedělá. Výcvik je opravdu cvičení poslušnosti a všeho, co pejsek musí zvládnout.

S výchovou psa pro canisterapii by se mělo začít už od štěněte. Buď ho vychovává sám majitel, který potom canisterapii provozuje, nebo si ho majitel nechá vycvičit. Ve druhém případě je problém s tím, že pes musí mít pouze jednoho pána a zvykne si na svého vycvičitele a hůř si pak zvyká na svého majitele.

Základem jsou tyto cviky:

- Zákaz nežádoucí činnosti
- Přivolání
- Aport
- Ovladatelnost psa na vodítku
- Povely jako sedni, lehni, vstaň
- Odložení psa na místě

Jakmile pes zvládne tyto činnosti, může trénovat další cviky, např. pro hru s klienty atd., které ale musí být schopen provádět bez narušení vztahu pes – psovod. Toto jsou pouze obecné cviky.

Výcvik psa pro canisterapii je zaměřen spíše na práci v terénu, kterým se myslí cizí prostředí, na setkávání se s cizími lidmi, zvyknutí si na různé pachy, teplotu v prostředí. Učí se zachovat klid při práci s neklidným nebo rozrušeným klientem a jeho kompenzačními pomůckami (berle, invalidní vozík...), brání pamlsků z dlaní, špetky, neskákat na lidi atd. velice důležitým předpokladem pro vykonávání canisterapie je nereagovat agresivně na případnou bolest, kterou klient psu nechtěně způsobí. Nesmí být agresivní, musí mít rád lidi a svého pána.

Pro výchovu psa je nutná i výchova psovoda.. Probíhá v kombinaci teorie a praktických ukázek. Probíhá ve výcvikovém táboru canisterapeutických týmů.

Konečným výsledkem pro canisterapeutického psa je vykonání canisterapeutických zkoušek, které se provádějí podle zkušebního řádu (viz příloha I). Pes se trénuje minimálně 1 rok, pak se provádí zkoušky, kdy pes by měl dosahovat jednoho a půl roku. Canisterapeutické zkoušky by se měly vykonávat (alespoň část) uvnitř, protože vnitřní prostředí simuluje obvyklé prostředí, kde se canisterapie vykonává. Ale pracuje se i na hřišti, provádí se rekondiční pobyty.

2 ÚČINKY A CÍLE CANISTERAPIE

Každý z druhů canisterapie má nějaký zásadní vliv na klienta. Ať už se jedná o metodu AAA, která klientovi přináší především emotivní pocity, které rozvíjí emocionální stránku osobnosti, nebo se jedná o metodu AAT, která je využívána u různých diagnóz, tedy jako podpora léčby u konkrétních zdravotních problémů.

2.1 Léčebné účinky canisterapie

- Rozvoj jemné a hrubé motoriky.
- Podněcování verbální a nonverbální komunikace.
- Rozvoj orientace v prostoru a čase.
- Pomoc při nácviku koncentrace a paměti.
- Rozvoj sociálního cítění, poznávání a citové složky.
- Rozvoj motoriky během rehabilitační práce, při polohování a v relaxaci.
- Psi dítě stimulují k pohybu a k aktivitě, ke hře.
- Významný vliv na psychický stav jedince, přispívají k duševní rovnováze a motivaci.

2.2 Cíle canisterapie

2.2.1 Rozvoj citových schopností

- Terapie v herně či venku na dece, hlazení psa, mazlení se – uspokojení potřeby něžnosti.
- Dítě při povídání si s terapeutem zjišťuje, že tak jako ono i pes může být smutný, veselý, nemocný..., že je nutné o něj pečovat a mít ho rád, za to mu pes bude dobrým kamarádem, společníkem a důvěrníkem.
- Terapeut navozuje komunikaci dítěte se psem s cílem snížit nesmělost a uzavřenost a podpořit spontánnost projevu ve vztahu k jiným osobám (možnost použití dalších pomůcek – maňásci, obrázky, pohádky, hudba).

- Použijeme-li velkého psa, dítě bude mít pocit bezpečí (ne v případě strachu z velkých zvířat), při použití malého psa rozvíjíme u dítěte ochrannou a pečovatelskou postoj.
- Při poznávání nových věcí ve společnosti zvířete odbouráváme neopodstatněný strach a odvádíme pozornost od vlastních potíží dítěte.
- Při použití skupinové terapie (více psů – více dětí) má každé dítě ve „svém“ psovi spojence pro zvládnutí komunikace a chování v kolektivu.

2.2.2 Rozvoj rozumových schopností

- Cílenou hrou a plněním různých úkolů budíme u dítěte zájem o určité aktivity s cílem zvyšovat dobu soustředění se na danou činnost.
- Pozorováním chování psa, zkoumáním jeho stavby těla (uši, oči, ocas,...) rozvíjí pozorovací schopnosti i správné návyky chování se k ostatním (zvířatům – lidem).
- S použitím různých pomůcek (míče, barevné kroužky...) a zadáváním různých úkolů dítětem psovi, se zlepšují komunikační dovednosti, rozšiřujeme slovní zásobu a zejména v oblasti logopedie i vyjadřovací schopnosti. Můžeme zde zapojit výtvarné a hudební techniky.
- K nácviku sebeovládání dítěte využijeme krmení psa či jiné situace, kdy je třeba psa nevyrušovat.
- Pro autisty, kteří mají svůj vlastní vnitřní svět a komunikují na jiné úrovni, je kontakt se zvířetem, které komunikuje jednoznačně a jednoduše, srozumitelný. Autisty se zvířaty sblíží jejich způsob myšlení – myšlenky probíhají v obrazech, a pes proto velmi dobře plní roli prostředníka v komunikaci s lidmi. Prostřednictvím psa můžeme zmírňovat u těchto dětí agresivitu, neboť ke zvířeti si najdou rychleji cestu a chovají se k němu lepším způsobem než k jiným členům rodiny.

2.2.3 Rozvoj pohybových schopností

- Formou různých společenských her (házení míčků, napodobování činností psa, dosahování vzdálených míst – překážková dráha, honění se apod.) zvyšujeme u dětí motivaci k pohybu i jejich pohybové schopnosti, rozvíjíme hrubou i jemnou motoriku, ve společnosti psa učíme děti vhodně relaxovat.

„Terapeut volí činnosti klienta se psem podle toho, zda je dítě samostatně pohyblivé nebo částečně či zcela imobilní. Vzhledem k tomu, že schopnosti a možnosti každého pacienta i každého psa jsou velmi různé, je věcí psovoda a terapeutů, jaký přesný metodický postup při každé jednotce zvolí. Fantazii se meze nekladou.“ (PIAFA, 2000, str. 11, 12)

2.3 Oblasti působení canisterapie

V psychoterapii je léčba s využitím psa podmíněna duševním stavem klienta. Uplatňuje se všude tam, kde jsou klientovy obtíže do jisté míry ovlivněny jeho duševním rozpoložením. Psychoterapeuti je využívají jako prostředek ke komunikaci s klienty, k navození silnějších citových prožitků během terapie, kdy pes snižuje úzkosti a odvádí pozornost klienta k příjemnějším věcem, poskytuje mu pocit bezpečí a umožňuje mu dotykový kontakt. Jen pouhou svou přítomností snižuje deprese a pocit osamělosti.

Canisterapii lze využívat také při fyzioterapii a diatermii, při nichž je kladen důraz především na řešení problémů psychologických, citových a sociálně integračních. Působení na fyzické zdraví obsahuje spíše složku motivace k rehabilitaci a povzbuzení imunity prostřednictvím psychiky. Co se týče diatermie – prohřívání – je pes využíván jako prostředek na prohřívání svalstva. Jedná se o formu individuální terapie založenou na přímém fyzickém kontaktu. Toto využití a působení se nazývá polohování.

Canisterapie má své cenné místo také v socioterapii, a to zejména v oblasti pomoci lidem společensky nepřizpůsobivým, s problémovým chováním a s problémovými vztahy. Tato metoda je určena především pro emocionálně a citově deprimované děti, pro děti s poruchami chování, vztahů a emocí způsobené osobnostními, sociálními a etnickými rozdíly či nedostatkem emocionálního pocitu bezpečí již od raného věku. V této oblasti se dá také využívat jako prevence agresivity a šikany.

3 POLOHOVÁNÍ SE PSY

Polohování je jednou z nejznámějších metod canisterapie, přesto mnoho lidí neví, na čem se tato metoda zakládá. Polohování je canisterapie, ale canisterapie není (jen) polohování.

Polohování je přenos energie, tedy tepla ze psa na člověka, protože pes má vyšší tělesnou teplotu než člověk, dochází k rovnoměrnému přenosu. Pes nejen energii a teplo přenáší, ale zároveň dokáže příjemně na klienty působit i svou srstí.

3.1 Zásady

Temperovaná, klidná místnost, žádné rušivé elementy, šero, podložka pro klienta, deka na přikrytí, relaxační hudba, relaxační pytel nebo válec, který se dá deformovat podle těla klienta.

Klient má obnaženou část těla, kterou chceme nahřívat, aby došlo k co největšímu kontaktu s pokožkou. Důležitá vždy přítomnost někoho ze zařízení.

Po canisterapii zůstává klient chvíli ležet jen zabalen v dece = relaxace.

Po canisterapii je vhodné, aby i pes dostal nějakou odměnu, buď od svého pána nebo od klienta. Zvyšuje to motivaci jak psa, tak klienta.

3.2 Provedení

Při polohování řešíme to, co právě aktuálně potřebujeme a podle toho klienta napolohujeme. Existuje mnoho poloh. Polohování se může provádět s jedním psem až se čtyřmi psy.

„Jeden pes: Polohujeme podle pokynů rehabilitačního pracovníka ústavu. Lze položit klienta po celém hřbetu psa, položit psa těsně k ležícímu klientu a z druhé strany natvarovat válec, naplněný materiálem, který to umožňuje. Vše přikryjeme dekou, ale kontrolujeme, zda se pes od klienta neodsunul. Pokud klient nepřijme vyžadovanou polohu, tak ho necháme, aby si vybral sám a uložíme ho. Polohujeme 20 – 30 minut.

Další poloha s jedním psem je přenos energie přes kolenní jamky. Klienta položíme na záda, podložíme mu polštářkem hlavu a pod podkolenní jamky uložíme psa tak, aby se nohy opíraly jamkami o hřbet psa, a to hlavně v případech spastického držení nohou. Opět

klienta se psem přikryjeme dekou. Po uvolnění spasmů se nohy opřou i o bok psa. Klient by měl být v místech přenosu energie (nohy) bez oděvu.

Chceme-li zároveň uvolňovat spastické držení rukou, tak podložíme záda klienta relaxačním pytlek do polosedící polohy (pokud to postižení umožňuje) a takto je možné přiložit ruce klienta na psa. Je možné využít pracovníka ústavu, který se posadí za klienta a opře si jej o hrud'. Ruce na psu přidržujeme do doby, než se spastické držení uvolní.

Po uvolnění můžeme mírně pohybovat rukama klienta po srsti psa a tím pomoci k samostatnému pohybu rukou klienta. Po ukončení polohování a odchodu psa zůstává klient zabalen v příkrývce, aby nedošlo k jeho prudkému ochlazení.

Při použití *dvou psů* je postup stejný, druhý pes se přikládá k boku klienta. Pokud chceme přenos energie v partii hlavy, krku a zad, využijeme druhého psa pro tyto partie. V místech, kde by mohlo docházet k ochlazení klienta, použijeme válec nebo relaxační pytlek. Po ukončení odebíráme psy postupně, a to opět pro nebezpečí prudkého ochlazení. Na závěr necháváme klienta zabaleného v příkrývce.

Tři psi: Stejně jako se dvěma, třetího přikládáme ke klientovi podle potřeby. Přenos přes podkolenní jamky (pokud to postižení dovolí) by měl být základem pro uvolnění spastického držení DK. Bude-li nutné použít psa na oblast krku a zad, tak pro nechráněný bok psa použijeme tvarovací válec nebo relaxační pytlek.

Čtyři psi: Používají se pro plné obložení klienta, nebo čtvrtý pes může olizovat jeho ruce a obličej. Tam, kde není čtvrtý pes, může příjemné dotyky (hlazením tváří a rukou) obstarávat odborná pracovnice ústavu (členka canisterapeutického týmu). Také zde nezapomínáme na postupné odebírání psů. Kdyby se psi odebrali najednou, došlo by u klienta k termickému šoku.

Z praxe víme, že se měřené teploty zvýší od několika desetin až o 1,2 °C a pokles teploty je malý a pozvolný. Výsledkem je lepší prokrvení, dlouhodobější uvolnění spasmů a dobrá nálada klientů.“ (CANTES, 2006, str.44, 45)

3.3 Vliv polohování na člověka

- Stimuluje klienta k činnosti.
- Rozvíjí motivaci.

- Zahřívá a prokrvuje svalstvo.
- Snižuje spasticitu.
- Klient je schopen udělat takový pohyb, kterého předtím nebyl schopen.
- Se psem vydrží v takové poloze, ve které předtím ne.
- Zklidnění.
- Zlepšení jemné a hrubé motoriky (např. úchop při podávání rolničky, lezení...).
- Rozvíjí děti k tvořivosti.
- Zvýšení teploty.
- V případě potřeby pomůžeme zaujmout polohu (přidržíme nohy, hlava na klíně apod.).
- Důležitý je hezký vztah ke psům.
- Pes jako živá bytost je nenahraditelný, neboť klient reaguje nejen na jeho teplo, ale také na rytmus jeho dechu a srdeční frekvence. Tím pádem dochází k uvolnění a relaxaci. Pacient se sám „naladí“ podle psa.

4 VYUŽITÍ CANISTERAPIE

4.1 Význam psa pro citový a rozumový vývoj dítěte (Bleskyho model)

„Bleskyho model vývoje dítěte vychází z toho, že vývoj dítěte je dynamický proces, během kterého se dítě rozvíjí po stránce rozumové (kognitivní), společenské (sociální) a citové (emocionální).

Na celý proces mají vliv 3 základní skupiny (domény) proměnných: charakteristické povahové rysy dítěte, osobní psychologické zázemí rodičů a průběžné zdroje stresu a podpory.

Tyto tři domény se navzájem ovlivňují a určují, jak se bude dítě vyvíjet.

Z domény psychologického zázemí rodičů jsou nejdůležitějšími faktory jejich osobnost, zaměstnání, manželské vztahy a styl rodičovství – výchovy dítěte, ve skupině stresů a podpory pak sociální síť, vrstevníci a podmínky bydlení.

Povahové charakteristiky dítěte zahrnují geneticky určené faktory, jako temperament a inteligenci. Jmenované faktory sice ovlivňují vývoj dítěte, samy ale příliš být nemohou a jsou poměrně stabilní. Nejsou proto dále uvažovány.

Sociálně-emocionální vývoj dítěte se odráží v jeho prosociální orientaci a v jeho sebevědomí (k jehož rozvoji mohou přispět také společenské dovednosti, morální zodpovědnost a podpora, kterou dítě nachází v sociální síti – vývoj dítěte, které má mnoho přátel, bude jiný, než dítě bez přátel). Efektivní sociální podpora upevňuje duševní zdraví a funguje jako nárazníková ochrana proti psychosociálnímu stresu.

Výchovný přístup rodičů, míra citlivosti k potřebám dítěte, jejich vlastní zkušenosti z dětství, to vše má vliv na vývoj jejich dítěte – jeho sebevědomí a intelektuálních schopností.

Úroveň kognitivního rozvoje je snadno zjištělná, jakmile se dítě naučí číst, psát a počítat.

Tento model může být rozšířen o rodinné vztahy a rodinnou soudržnost v případě, že se jednotliví členové rodiny mohou spolehnout na sebe navzájem a stresující události řeší společně.

Poslední proměnnou Bleského modelu je zaměstnanost rodičů, která ovlivňuje denní rozvrh dítěte. Nezaměstnanost je zase zdrojem stresu v rodině a také přináší finanční potíže.

Tento model samozřejmě nezahrnuje všechny možné a důležité proměnné ovlivňující vývoj dítěte, poskytuje však dobrý rámec pro zkoumání vlivu vlastnictví domácího zvířete na vývoj dítěte. Pochopitelně při neustálém vědomí, že ani jedna z proměnných není nezávislá, naopak jedna ovlivňuje druhou. Například způsob výchovy (rodičovský styl) ovlivňuje sociálně-emocionální rozvoj dítěte a ten působí zpětně na výchovnou metodu rodičů.

Nicméně vývoj dítěte je dynamický proces, jehož hlavní charakteristikou je právě proces, nikoli proměnné.“ (Galajdová, 1999, str.42 – 44)

4.1.1 Přímý vliv psa na vývoj dítěte

Přímý vliv psa na vývoj dítěte se týká především dvou oblastí, a to sociálně-emocionálního vývoje a kognitivního vývoje.

- Sociálně-emocionální vývoj – velice důležitým aspektem je sebevědomí dítěte. Při přítomnosti psa v domácnosti se dítě již od raného věku učí, jak má pečovat o tvora, který je na něm závislý. Zapojují se do péče, spolurozhodují, a to je velice důležité pro posilování zdravého sebevědomí. Dalším aspektem je empatie – schopnost vcítění se. Dítě se naučí pochopit pocity a potřeby psa a posléze i lidí. Někdy bývají zvířata považována za zdroj sociální podpory. Děti se jim dokážou otevřít, vyslechnout je, jsou akceptováni, zato lidí je soudí a kritizují.
- Kognitivní vývoj – v současnosti se ověřuje hypotéza, že vlastnictví zvířete usnadňuje zvládnutí mateřského jazyka a posiluje jazykové dovednosti, protože pes je věrným posluchačem dětského žvatlání, je podnětem k mluvení, aby ho dítě mohlo zavolat, pochválit či pokárat. Velice důležitou roli zde hraje i hloubka vztahu mezi dítětem a psem.

4.1.2 Nepřímý vliv vlastnictví psa na vývoj dítěte

Do těchto vlivů řadíme především postoj rodičů, manželské a rodinné vztahy, vliv sociální sítě a vliv zaměstnanosti rodičů.

- Postoj rodičů – rodiče hrají důležitou roli při výběru psa a při rozhodování, zda si ho vůbec pořídí. Častěji si jej pořizují ti rodiče, kteří v dětství vlastnili psa a mají k němu lepší přístup. Hraje i roli při vysvětlování dítěti otázku zrození a smrti.
- Manželské a rodinné vztahy – vlastnictví psa bývá spojeno s větší rodinnou soudržností, kdy rodina bývá častěji spolu. Často je pes prostředníkem toho, že různé generace najdou spolu se psem společný zájem = pomáhá překlenout „generační propast“.
- Vliv sociální sítě – vlastnictví psa pomáhá posilovat a usnadňovat sociální kontakt mezi lidmi. Vlastníci zvířat dovedou lépe navazovat sociální vztahy.
- Vliv zaměstnanosti rodičů – když jsou rodiče v zaměstnání, pes vítá dítě po příchodu domů, dítě se necítí tak osamělé. V této oblasti zatím proběhlo jen málo výzkumů.

4.2 Diagnózy

4.2.1 Tělesně a zdravotně postižení

Účinek canisterapie u tohoto postižení tkví v tom, že dochází k rychlejšímu uzdravování a rehabilitaci, k všestrannému tělesnému rozvoji a aktivizaci. Využívá se například u spastických forem dětské mozkové obrny, kde napomáhá rychlejšímu uvolňování spasmů, u hypotonických forem naopak k posílení svalového tonu. Pes napomáhá nácviku a utvrzení správných pohybových vzorců a odbourává patologie.

U klientů s epilepsií může včas varovat před hrozícím záchvatem, posiluje sebevědomí, napomáhá větší samostatnosti.

U klientů s lehkou mozkovou dysfunkcí pes pozitivně ovlivňuje psychomotorický vývoj, zmírňuje neklid a motivuje k delší soustředěnosti.

4.2.2 Mentální postižení

Pro klienta s mentálním postižením je pes prostředníkem pro zprostředkování vztahů s okolním světem, pomáhá mu se orientovat a při nácviku soběstačnosti. snižuje emoční labilitu a negativistické projevy klienta a očí ho odpovědnosti a osvojování určitých návyků.

4.2.3 Poruchy komunikace

U klientů s poruchami komunikace pes soustřeďuje pozornost k rozvoji verbální a nonverbální komunikace a odvádí pozornost od neurotizujících faktorů bránících komunikace. Rozšiřuje slovní zásobu tím, jak nutí dítě dávat psovi nějaké povely, komunikovat s ním a zajišťuje potřebu vyjádřit se.

4.2.4 Poruchy chování

Pro klienty s poruchami chování se pes stává prostředníkem pro vytváření citových vazeb, kde klient pocítí tu lásku od psa, která ho obklopuje, že je pes pro něj kamarádem a pomocníkem. Pes pomáhá klientovi prožít kladné emocionální zážitky, které mají důležitou roli v léčbě deprivací a u týraných a zneužívaných dětí, a také umí pomoci při navozování nových přátelství.

4.2.5 Psychické poruchy

Při psychických poruchách je pes důležitým prostředníkem mezi lidmi a okolním světem, kdy je psí chování pro člověka jednoduché a srozumitelné a tím přispívá k navození duševní rovnováhy a snížení negativních zážitků a stresů, které jsou u psychických onemocnění velice časté od okolního světa.

Nejčastěji se využívá u autistických klientů, kdy pes napomáhá snížení pocitu osamělosti a zprostředkování nových poznatků, dodá mu lásku, o kterou si klient nedokáže sám říct, a je mu k dispozici podle toho, kdy to on sám vyžaduje.

4.3 Zařízení využívající canisterapii

Existuje mnoho zařízení, ve kterých by mohla být canisterapie využívána, a nejedná se pouze o zařízení sociální, ale také pedagogická, léčebná atd.

Pro přehled dávám několik typů zařízení, ve kterých je možno canisterapii provádět.

- Ústav sociální péče
- Domov důchodců
- Stacionář – rehabilitační, pro handicapované
- Speciální školy – základní, mateřské

- Nemocnice
- Léčebna dlouhodobě nemocných
- Hospic
- Azylový dům
- Psychiatrické léčebny
- Dětský domov
- Canisterapeutické centrum
- K centrum, věznice
- ...

4.4 Význam psa v rodině s dětmi

Jak už bylo výše řečeno, je přátelství dítěte se pse velice důležité jak pro citový a rozumový vývoj dítěte, tak i pro rozvoj sebevědomí, zodpovědnosti, samostatnosti a socializace.

Je velice důležité rozpoznat, jaký věk dítěte je pro pořízení pejska správný, tedy hned jak si dítě umane, nesmí to být pro rodiče rozkaz, aby mu pejska pořídili, ale dítě na to musí být dostatečně zralé.

Z hlediska vývojové psychologie je pes pro dítě do tří let jen pohyblivou postavou pro zábavu, hračkou.

U předškoláků a mladších školáků je taky „živou hračkou, ale má již i nějaký výchovný charakter. Pořád je ale důležité dbát na bezpečnost jak dítěte, tak pejska.

Asi u osmiletých dochází ke změně vztahu dítěte a psa, protože pes u dítěte začne rozvíjet rodičovské pečovatelské postoje, něžnost a odpovědnost.

U dětí asi od dvanácti let už je pes výchovným činitelem, děti se psy cvičí, rozvíjí pohybové schopnosti. Pes zajišťuje náplň volného času tak, aby se dítě nenudilo.

Děti mají zvláštní schopnost myslet si, že pes je tvor podobný člověku, je pro ně přítelem, důvěrníkem, který je nezklame, kamarádem, rozvíjí dětskou fantazii a představivost a zajišťuje uspokojení citových potřeb, především těch tělesných, jako je například mazlení a hlazení. Do jisté míry může fungovat jako sourozenec, především u jedináčků.

Zde se jedná o canisterapii v širším pojetí.

4.5 Pes a týrané a zneužívané dítě

„... je daleko pravděpodobnější, že dítě, které se naučí agresivnímu chování vůči živým stvořením, bude znásilňovat, zneužívat a zabíjet lidi, až bude dospělý.“ (GALAJDOVÁ, 1999, str.49)

Zanedbávání, týrání a zneužívání má velký dopad na celý další vývoj dítěte. Takové dítě nemá pocit jistoty a bezpečí, často trpí depresemi či agresivitou, objevují se u něj psychosomatické poruchy, jako například bolesti hlavy, břicha, pomočování... Cítí se méněcenný, dostává se do konfliktů se společnostmi, stává se z něj delikvent, prostitutka atd. S tím souvisí i pozdější ohrožení jeho tělesného zdraví, a to pohlavními chorobami, alkoholismem, narkomanií.

S tím souvisí výchova dětí k humánnímu postoji ke zvířatům. V USA se snaží učitelé humánní výchovy docílit rozvoje pozitivního vztahu ke zvířatům a naučit děti přistupovat ke zvířatům se zkoumavou a uctivou myslí, empatií a soucitnými rukama. Tato výchova má za cíl naučit děti laskavosti a soucitu ke zvířatům, která se posléze odráží i ve vztahu k lidem.

Zato nehumánní výchova učí děti zvířata jen týrat a zneužívat, až již záměrně, nebo neúmyslně nechtěným pozorováním, kdy se po takovém zážitku mohou u dítěte objevit známky psychického stresu.

Podle studií se zjistilo, že existuje jasný vztah mezi zážitky z raného dětství, zneužíváním a týráním zvířat v dospívání a pozdějším protispolečenským a násilným chováním v dospělosti.

Pokud je dítě svědkem týrání zvířete, tak mu tím rodiče způsobují emocionální týrání, které se dá odhalit tím, že necháme dítě nakreslit obrázek rodinných vztahů. Týrání zvířat ze strany dítěte v pozdějším věku může být projevem traumatického zážitku v dětství.

4.5.1 Terapie pomocí zvířat u týraných a zneužívaných dětí

U týraných a zneužívaných dětí se zvířata mohou začlenit do psychoterapie, ale závisí to na tom, zda již byla překročena pomyslná hranice mezi soucítěním se zvířaty a lhostejností vůči jejich osudu a zda již dítě samo zvířata netýrá.

Dá se říci, že platí obecné postupy, že výběr zvířat je výrazem teoretického zázemí terapeuta a jeho zkušeností a nemusí se jednat pouze o psy.

4.6 Pes a děti v nemocnicích

V zahraničí vedl poznatek, že odloučení od milovaného zvířete vede k pocitům frustrace a snížení imunity, k tomu, že povolili v nemocnicích návštěvy vlastního zvířete, samozřejmě podle velikosti, druhu a vychovanosti zvířete a také k zavedení návštěv specializované organizace s vybranými, zdravými zvířaty.

Anglická organizace CHATA – Children in Hospital and Animal Therapy Association (Děti v nemocnicích a terapie pomocí zvířat) zdůrazňuje, že zvířata:

- „vnášejí do cizího prostředí nemocnice nádech „normality“, představují spojení s vnějším světem,
- nikoho nesoudí a často pomáhají zmateným, rozrušeným a depresivním dětem komunikovat,
- pomáhají dětem vyjádřit své pocity,
- dovolují dětem převzít zodpovědnost a pečovat o někoho, místo být opečovávan,
- poskytují dětem rozptýlení a odvádějí pozornost od nemoci a nemocniční rutiny,
- fungují jako výchovný prostředek.

Motto této organizace zní: „Zvířata jsou emocionální barometr. Když se cítíte na dně a vidíte všechno černě, přinášejí vám slunce do duše a rozjasňují celý váš život.“

Hlavní cíl: nosit nemocným dětem radost, vidět zase úsměv na jejich tváři.“
(GALAJDOVÁ, 1999, str. 59)

V České republice se v některých nemocnicích canisterapie využívá, ale jedná se spíše o sporadicky se vyskytující záležitost a spíše ve velkých městech.

4.7 Role psů v psychiatrii a psychoterapii

V psychoterapii se psi používají především z toho důvodu, že mají schopnost poskytovat kladné emoce a dotykový kontakt k každé době a za každé situace spolu s dětsky naivní důvěrou, kterou psi vůči lidem chovají.

To samé platí i naopak, kdy lidé zase důvěřují psovi a cítí se za něj zodpovědní.

Je zde specifická důležitost nonverbální komunikace – očního kontaktu, mimiky, postojů a gest. Pokud duševně nemocný člověk zachytí negativní nonverbální kontakt ze strany terapeuta, může se to u něj projevit poruchou chování, nedůvěrou, pochybnostmi a zvýšením sociální izolace. Proto se využívá psů jako pomocných terapeutů.

Výběr terapeutického zvířete záleží na povaze duševního onemocnění a dalších okolnostech.

Při kontaktu se psem se obvykle zvýšila aktivita klienta, zlepšila se komunikace

V roce 1975 zahájil ve státní nemocnici pro duševně nemocné pachatele ve městě Lima v Ohiu sociální pracovník a psychiatr David Lee program, který spočíval na odměnách, to znamená, že si pacient musel vysloužit privilegium starat se o psa. Pacienti tak začali mezi sebou, ale i mezi ošetřovateli, spolupracovat.

Psi se i úspěšně uplatňují při léčbě závislostí, jak na alkoholu, tak i jiných závislostí. Pes je pro ně jakousi jistotou, o kterou se musí postarat a jehož prostřednictvím se učí lidskosti.

Děti většinu jeví o psa velký zájem, nakonec zjistí, že tento zájem je vzájemný, a to je podstatou terapie. Dítě prožívá emocionální podporu, důvěřuje si, získává nový pohled na svět.

Velice důležité je nenutit dítě do kontaktu se psem. Dítě si k němu musí najít svou vlastní cestičku.

Důležitý efekt má pes při léčbě neurotických symptomů, při konfliktech s rodiči a dětmi, při komunikačních konfliktech, autismu atd.

4.8 Pes a autismus

Klienti, kteří trpí autismem, nemají schopnost vcítit se, porozumět lidským citům, jako je láska, nenávisť, smutek, radost. Komunikují zcela na jiné úrovni, mají vytvořený svůj vlastní svět, na který my obvykle nejsme zvyklí. I tito klienti touží po pohlázení, lásce, ale neumí to dát najevo tak jako my. Mají svůj bohatý vnitřní svět, který je nám naprosto nepřístupný a zůstává nám neobjasněn. Jejich potřeby nejsou uspokojeny. Navenek se často projevují agresivně a násilím nebo odtahitě uzavřením do svého světa, který má pro ně

logiku. Musí vynaložit velké úsilí k tomu, aby pochopili věci, nad kterými my ostatní nemusíme vůbec přemýšlet.

Velkou úlevu pro ně představuje zvíře, které komunikuje jednoznačně a jednoduše, pro ně srozumitelně, pes se může stát prostředníkem pro jejich kontakt s vnějším světem, pomáhá autistovi rozpoznávat společenské situace a porozumět ostatním. Přispívá duševní rovnováze a bortí bariéry okolního světa, snižuje pocit ohrožení a odcizení a zlepšuje komunikaci. Poskytuje autistovi potřebnou lásku tehdy, kdy to potřebuje, a tak, jak to potřebuje.

4.9 Pes a epileptik

Pes má široké uplatnění ve zdravotnictví, a to u mnoha diagnóz. Jedná se i o epilepsii. U klienta s epilepsií pes dokáže vycítit, že se blíží epileptický záchvat a klienta na něj upozornit. Studie tvrdí, že dokonce 15 až 50 minut předem. Podmínkou je i to, že majitel psa psovi rozumí a zná signály, kterými pes dává najevo a upozorňuje na blížící se nebezpečí. Některé teorie tvrdí, že pes díky vynikajícímu čichu dokáže reagovat na změny pachu potu člověka na začátku záchvatu, jiné vychází z výborného pozorovacího talentu psa, který postřehne i drobné změny v chování člověka, a další, že psi vnímají změny elektromagnetického pole člověka, protože pes má daleko citlivější sluch a čich a dokáže vnímat řadu nejrůznějších signálů i elektromagnetické vlnění.

Kdyby se dalo zjistit, které vlastnosti psa jsou pro varování před epileptickým záchvatem nejdůležitější, dali by se tito psi cvičit, a mohli by pána včas varovat a on by byl schopen užít léky k potlačení záchvatu ještě před začátkem záchvatu.

Také bylo prokázáno, že vlastnictvím milovaného psa se počet epileptických záchvatů snížil. Jedná se zde o to, že pán je majitelem psa, nejedná se zde o jednotlivé canisterapeutické návštěvy.

Je dokázáno, že pes dokáže upozornit svého majitele i na rakovinný nádor.

4.10 Pes a mentálně retardovaní

„Význam psa pro mentálně opožděné dítě lze shrnout do několika bodů:

- pes je zdrojem dostatečně silných podnětů, aby probudil u dítěte zájem a udržel dítě v pozornosti po delší dobu než jiné objekty,
- je možno se ho dotýkat, hladit ho, mazlit se s ním a tím uspokojovat potřebu něžnosti, která je u těchto dětí mnohdy zvýšena,
- pes je jiný živočišný druh, lze ho zblízka pozorovat a zkoumat, uvědomovat si, že má oči, uši, jazyk, hlavu, tělo, tlapky, ocas... a tím více poznávat okolní svět
- oproti hračce je pes živý tvor, reaguje na hlas a dotyk, hýbe se, jí, pije, má svoje potřeby a přání, může být smutný i veselý, a také nemocný,
- lze o něj pečovat, dávat mu něco, co je vděčně přijímáno,
- pes lásku oplácí, dítě cítí, že je tu zpětná vazba, že je milováno,
- pes má na dítě kdykoli čas, neodtahuje se, tělesný kontakt odpovídá i jeho potřebám,
- je to společník, druh, přítel, důvěrník, kamarád na úrovni,
- udržuje dítě v aktivitě, protože je proměnlivým zdrojem podnětů, dítě se s ním nenudí,
- je výchovným prostředkem, jak se správně chovat ke zvířatům a pak i k lidem,
- upevňuje sebeobslužné dovednosti nácvikem praktických úkonů – česání, krmení, utírání očí, čištění uší,
- zvyšuje samostatnost a zodpovědnost při správném vedení,
- umožňuje rozvinutí rodičovských postojů – pes na sebe dovoluje výchovně působit,
- motivuje k rehabilitaci a rozvoji jemné motoriky dítěte nabídkou snadno vysvětlitelných a praktických úkolů – házení míčků, hlazení, napodobování činností psa,
- podněcuje ke hře a pohybu – honění, skákání – a tím rozvoji motorických schopností dítěte,
- podporuje rozvoj fantazie a tvořivosti, motivuje ke kreativnímu vyjádření - malováním, kreslením, modelováním, výrobou kašátkových zvířátek,

- pes přispívá ke snížení nesmělosti a uzavřenosti dítěte, podporuje spontánnost jeho projevu,
- zvyšuje nonverbální komunikační dovednosti dítěte,
- ve spolupráci s logopedem rozvíjí vyjadřovací schopnosti a rozšiřuje slovní zásobu – touha psa oslovit, přikázat mu něco, nebo se o něm naučit básničku či písničku, bývá velmi silná,
- sebevědomí dítěte a jeho společenská prestiž stoupá, zejména je-li jeho kamarádem velký pes,
- velký pes poskytuje pocit bezpečí a ochrany, malý pes naopak rozvíjí ochranné postoje,
- poskytuje jistotu a kontinuitu – pes dítě zbytečně neopouští a není náladový,
- možnost relaxace – vydovádění nebo uklidnění se kontaktem se psem,
- nácvik sebeovládání – nemožnost psa kdykoli vyrušovat, nutnost respektovat jeho právo na odpočinek, spánek, krmení,
- pes je cestou k odstranění neopodstatněného strachu z neznámých nových věcí, situací a zvířat, tím se dítěti dále rozšiřují obzory,
- otevírá možnost získat „pocitivě zasloužené“ odměny a pochvaly na výstavách a soutěžích se psem,
- prostředek k integraci – pes je atraktivní i pro jiné děti, boří bariéry, nabízí námět k zahájení konverzace.“ (GALAJDOVÁ, 1999, str. 92, 93)

Pes se u těchto klientů využívá proto, aby byli schopni udržet delší pozornost. Není to jen hračka, má své potřeby, a to nejen v oblasti péče, ale i v oblasti citové. Potřebuje, aby ho měl někdo rád. psovi nezáleží na vzezření člověka, chová se ke všem stejně. Může se využívat k nácviku sebeobsluhy klienta, napomáhá při rehabilitačním cvičení, při nácviku jemné a hrubé motoriky, podporuje a rozvíjí fantazii, komunikativnost, rozvíjí slovní zásobu a správnou výslovnost v logopedii. Dodává člověku pocit jistoty a bezpečí.

4.11 Pes a tělesně postižení

Pro tělesně postižené děti je přínos psa v tom, že je pro ně kamarádem a společníkem po hry, důvěrníkem, motivuje děti k pohybu a rehabilitaci, je pro ně zdrojem zajímavých podnětů, obohacení a zpestření jejich života, odvádí pozornost od jejich potíží, atd.

Pes je zdrojem obohacení a zpestření života, slouží ke zlepšování komunikace s okolím, zajišťuje menší závislost na pomoci jiných, zvyšuje pocit bezpečí. Důležité je také to, že prolamuje bariéry osamělosti.

4.12 Pes a starý člověk

Péče o domácí zvířata u starých lidí zlepšuje nejen životní styl člověka, ale dokonce i zdravotní stav a spokojenost a kladně působí také na psychiku starého člověka.

Když člověk na sklonku života vlastní zvíře, necítí se tak osamělý, má potřebu se o někoho starat, to znamená, že ho nutí k mobilizaci, odpoutává ho od špatných myšlenek.

Pes dodává člověku stimul k pravidelnému pohybu, který je prevencí kardiovaskulárních chorob, osteoporózy, je součástí léčby cukrovky a ještě k tomu, psi vyžadují určitý pravidelný denní režim, který je prevencí stářím podmíněné nesoustředěnosti, zapomnětlivosti a zmatenosti.

Zjistilo se, že kontakt s milými zvířaty umocňuje regenerační síly, zkracuje dobu rekonvalescence, zmírňuje žal a pocit osamění.

Pro starší lidi, kteří jsou už jistým způsobem sociálně izolováni, jsou právě domácí zvířata snadno dostupným zdrojem společenského a fyzického kontaktu.

Pes dává určitou jistotu ve vztahu k pánovi, zajišťuje denní rytmus. Pro staré, hlavně osamělé lidi, je pes někdo, pro koho stojí za to žít. Pes dokáže starého člověka vyburcovat z nostalgie a deprese. Má pozitivní vliv na zklidnění klientů, tudíž i na omezování užívání antidepressiv, sedativ a hypnotik.

5 METODIKA PRŮZKUMU

5.1 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření je metoda založená na získávání autentických informací o faktech, vědomostech, znalostech, názorech, postojích, hodnotové orientaci atd. písemnou formou od konkrétních osob (respondentů).

Pravdivost a spolehlivost informací získaných od respondentů je ovlivněna naladěním konkrétního respondenta, ochotou spolupracovat a odpovídat pravdivě. Abychom dosáhli konkrétního výzkumného výsledku potřebného pro statistické zpracování, je třeba využít dostatečně velkého vzorku respondentů.

Tazatel pomocí písemně zpracovaného dotazníku klade otázky, na které respondent většinou anonymně odpovídá. Velice důležité je zpracovat otázku tak, aby ji respondent pochopil a věděl, jak má odpovědět. Z toho vyplývá, že tato otázka musí být jednoduchá, srozumitelná a jednoznačná a musí se přizpůsobit myšlení respondentů (to znamená, že pokud je otázka srozumitelná pro tazatele či jeho známé, nemusí být srozumitelná pro ostatní respondenty).

5.1.1 Obecná struktura dotazníku

- a) Úvodní (motivační) část – respondenta je nutné pro vyplnění dotazníku získat, motivovat ho, zainteresovat ho do výzkumného problému. Důležité je také respondenta ujistit, že jeho odpovědi nebudou zneužity, že dotazník je anonymní, navázat důvěru.
- b) Instrukce ke způsobu vyplňování dotazníku (varianty, označování vybraných odpovědí...) – respondent musí být srozumitelně poučen o způsobu vyplňování dotazníku, jakým způsobem má označit zvolenou odpověď.
- c) Vlastní soubor otázek – má zpravidla tuto strukturu:
  - Úvodní („zahřívací“, kontaktní) otázky – uvádějí respondenta do problému.
  - Obsahové otázky – sledují vlastní záměr dotazování.
  - Filtrační otázky – rozřazují respondenty do různých skupin.

- Kontrolní otázky – informují nás o tom, zda nám respondent v dotazníku mluví pravdu či lže.
  - Osobní otázky – zjišťují některé osobnostní charakteristiky, jako např. věk, pohlaví, vzdělání...
- d) Poděkování za vyplnění a za čas věnovaný dotazníku

5.1.2 Druhy otázek

- a) Otázky otevřené (volné) – jsou to otázky, na které respondent volně odpovídá, není dán výběr odpovědí. Nevýhodou ovšem je to, že každý respondent může mít jinou odpověď, a pak může nastat problém s vyhodnocováním.
- b) Otázky uzavřené – ty vyžadují jasnou odpověď. Je zde nabídka odpovědí.
- Otázky dichotomické – přípustné jsou pouze dvě možnosti (ano x ne)
  - Otázky polytomické (variantní)
    - Výběrové otázky – respondent vybírá odpovědi pouze z nabízených odpovědí.
    - Výčtové otázky – respondent může vybrat více alternativ nabízených odpovědí.
    - Otázky s vyznačením pořadí důležitosti – Seřaďte podle důležitosti...
    - Otázky škálové – vyjadřují intenzitu nějakého jevu.
    - Otázky polouzavřené – je zde alternativy odpovědí a navíc má možnost respondent uvést vlastní variantu odpovědi.

Otázky mají být formulovány tak, aby je respondent pochopil, aby správně vybral adekvátní odpověď, s ohledem na rozumové a vyjadřovací schopnosti respondenta a jejich zkušeností.

5.1.3 Cíle a hypotézy

Cíl je zjišťování příčinných souvislostí mezi jevy. Je snaha skutečnost redukovat na množinu vztahů, které se nám jeví jako relevantní vzhledem k cíli našeho pozorování, popisu a vyhodnocení.

Hypotézy jsou podmíněný výrok o vztahu mezi dvěma nebo více proměnnými. Jsou vždy v oznamovací větě a uvádějí do vztahu proměnné s proměnnými. Musí obsahovat dvě nebo více proměnných, které jsou měřitelné nebo potenciálně měřitelné a specifikují, jaký vztah mezi proměnnými je.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 ÚVOD K PRŮZKUMU

Průzkum dotazováním jsem si vybrala z toho důvodu, že mi tato metoda umožní získat za relativně krátké časové období dostatek potřebných informací týkajících se zkoumaného problému.

6.1 Výběr respondentů

Bakalářská práce se zaměřuje na využití canisterapie v léčebně preventivní péči. Jako respondenty jsem si vybrala ředitele nebo vedoucí různých sociálních a školských zařízení, ve kterých by tato metoda mohla být uplatňována. Jednalo se o náhodný výběr po celém území České republiky. Adresy příslušných zařízení jsem získávala na Internetu.

6.2 Organizace dotazníkového šetření

Ve své práci jsem se rozhodla porovnat zařízení, ve kterých je canisterapie využívána, se zařízeními, ve kterých canisterapii nevyužívají. Dotazníkové šetření jsem prováděla v náhodně vybraných sociálních nebo školských zařízeních po celé České republice, ve kterých by bylo možné canisterapii využívat. Dotazníky byly adresovány ředitelům nebo vedoucím pracovníkům těchto zařízení.

Distribuce dotazníků byla zahájena začátkem ledna 2008 a ukončena koncem dubna téhož roku. Celkem jsem rozdala a rozeslala 50 dotazníků.

V zařízeních v blízkosti bydliště jsem osobně rozdala dotazníky a respondenti je vyplnili na počkání nebo do jednoho týdne. Spolupráce byla velice dobrá, ředitelé byli ochotni spolupracovat. Osobně jsem navštívila 10 zařízení. Návratnost byla 100 %. V 9 zařízeních jsem podávala „Žádost o umožnění dotazníkového šetření“. V 1 zařízení to po mně nevyžadovali.

Další dotazníky jsem e-mailem poslala s úvodním dopisem do 40ti náhodně vybraných zařízení. Odpovědělo mi pouhých 6 zařízení. Návratnost byla tedy 15 %. Do těchto zařízení jsem „Žádost o umožnění dotazníkového šetření“ neposílala.

Celková návratnost činila 32 %. Zařízení využívajících canisterapii bylo 9, což činí 56,25 % a zařízení, která canisterapii nevyužívají bylo 7, což je 43,75 %.

Z hlediska malé návratnosti je tento výzkum statisticky nevýznamný.

7 CÍLE A HYPOTÉZY

7.1 Cíle

Cíl č. 1: Zjistit, v jakém % je v náhodně vybraných sociálních zařízeních canisterapie využívána.

Cíl č. 2: Zjistit, u jakého druhu postižení klientů v sociálních zařízeních nejčastěji canisterapii využívají.

Cíl č. 3: U sociálních zařízení, která využívají canisterapii, zjistit, jak často je tato rehabilitační metoda u klientů realizována.

Cíl č. 4: Vytvořit leták o canisterapii a jejím využití.

7.2 Hypotézy

Hypotéza č. 1: Domnívám se, že canisterapii využívá málo sociálních zařízení, přestože by tato terapie byla pro klienty vhodná.

Hypotéza č. 2: Předpokládám, že canisterapie je v sociálních zařízeních využívána málo proto, že je velmi malá propagace canisterapie.

Hypotéza č. 3: Domnívám se, že 50 % sociálních zařízení nevyužívá canisterapii proto, že je to pro ně finančně náročné.

Hypotéza č. 4: Předpokládám, že sociální zařízení využívají canisterapii proto, že má canisterapie na člověka pozitivní vliv.

Hypotéza č. 5: Předpokládám, že jeden canisterapeutický tým má na starosti maximálně 5 klientů.

Hypotéza č. 6: Domnívám se, že canisterapie asi není u klientů realizována tak často, jak by to bylo vhodné.

Hypotéza č. 7: Předpokládám, že canisterapie je nejvíce využívána u klientů s mentálním a tělesným postižením.

8 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU „A“

Otázka č. 1

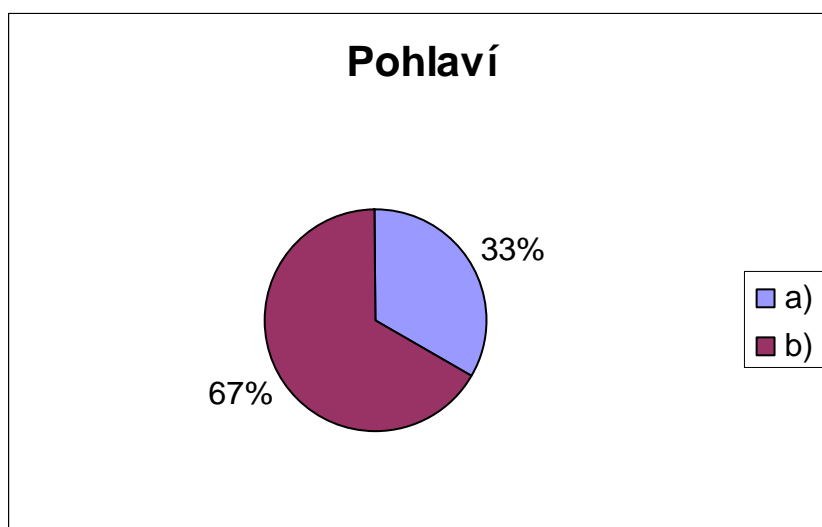
Vaše pohlaví je:

- a) Muž
- b) Žena

Tab. 1 Pohlaví

Odověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	3	33 %
b)	6	67 %
Celkem	9	100 %

Obr. 1 Pohlaví

V náhodně vybraných zařízeních je častěji na postu ředitele či vedoucího pracovníka žena.

Otázka č. 2

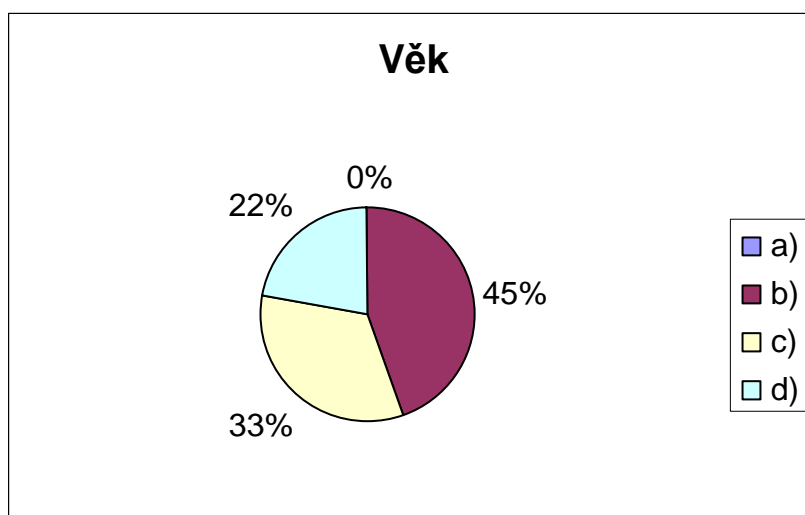
Váš věk je:

- a) 20 – 29 let
- b) 30 – 39 let
- c) 40 – 49 let
- d) 50 let a více

Tab. 2 Věk

Odpoověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	0	0 %
b)	4	45 %
c)	3	33 %
d)	2	22 %
Celkem	9	100 %

Obr. 2 Věk

Převážní většina ředitelů je ve věku 30 – 49 let.

Otázka č. 3

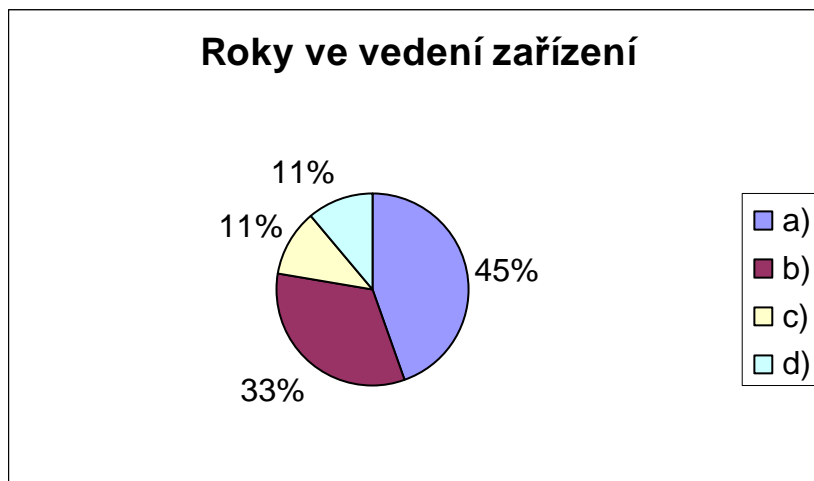
Jak dlouho jste ve vedení sociálního zařízení?

- a) 0 – 5 let
- b) 6 – 10 let
- c) 11 – 15 let
- d) 16 let a více

Tab. 3 Roky ve vedení zařízení

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	4	45 %
b)	3	33 %
c)	1	11 %
d)	1	11 %
Celkem	9	100 %

Obr. 3 Roky ve vedení zařízení

Na postu vedoucího pracovníka je 45 % respondentů 0 – 5 let. 33 % je ve vedení zařízení 6 – 10 let.

Otázka č. 4

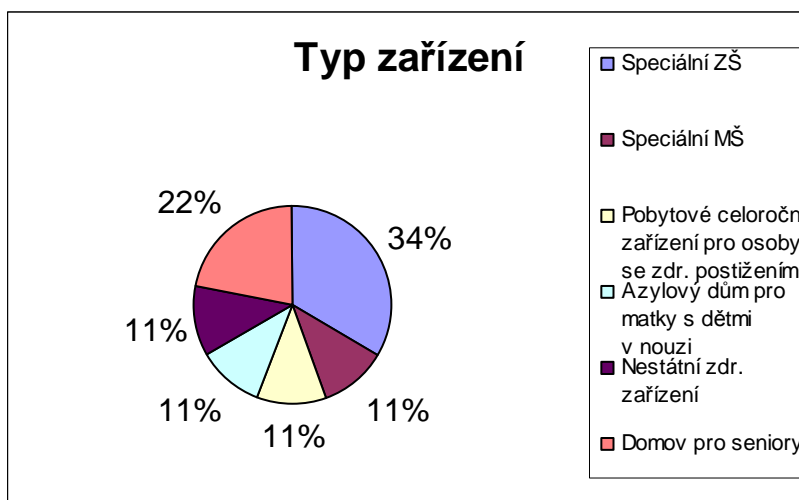
Jaký typ sociálního zařízení jste? (prosím doplňte)

.....

Tab. 4 Typ zařízení

Odpořď	Absolutní řetnost	Relativní řetnost
Speciální Zř	3	34 %
Speciální Mř	1	11 %
Pobytové celoroční zařízení pro osoby se zdr. postižením	1	11 %
Azylový dům pro matky s dětmi v nouzi	1	11 %
Nestátní zdravotnické zařízení	1	11 %
Domov pro seniory	2	22 %
Celkem	9	100 %

Obr. 4 Typ zařízení

Z grafu bylo zjiřřeno, ře canisterapie je ve vybraných zařřicích nejvícẽ vyuřřívána na Speciálních základních řkolách. Na druhém místě skonřil y Domovy pro seniory s 22 %.

Otázka č. 5

Pro jaké klienty je Vaše sociální zařízení určeno? (možno vybrat více odpovědí)

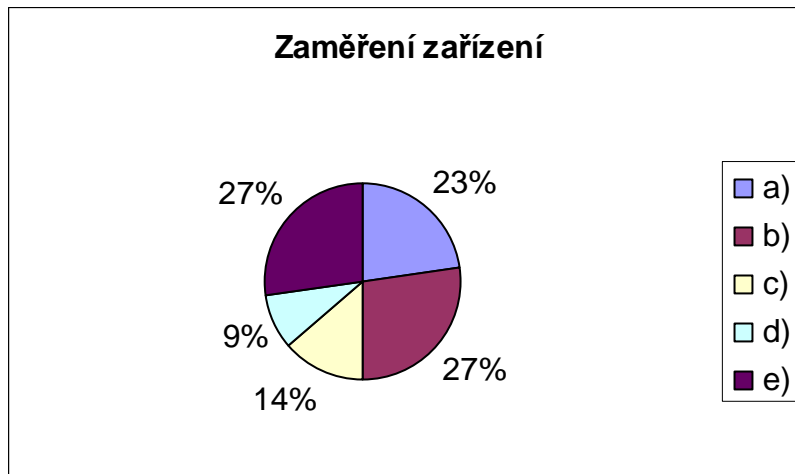
- a) Tělesně postižení
- b) Mentálně postižení
- c) Smyslově postižení
- d) Senioři
- e) Jiné: (doplňte).....

Tab. 5 Zaměření zařízení

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	5	23 %
b)	6	27 %

c)	3	14 %
d)	2	9 %
e)	6	27 %
Celkem	22	100 %

Obr. 5 Zaměření zařízení

Mezi jiné bylo udáváno: kombinované postižení, autismus, bez postižení, poruchy chování, řečové vady, klienti ze sociálně znevýhodněného prostředí, děti ohrožené s nařízenou výchovou.

Sledovaná zařízení jsou zaměřena zejména na tělesně a mentálně postižené.

Otázka č. 6

Kolik klientů Vašeho sociálního zařízení canisterapii využívá? (Doplňte) .....

Otázka č. 7

Kolik klientů Vašeho zařízení by podle Vás mohlo canisterapii využívat? (doplňte)

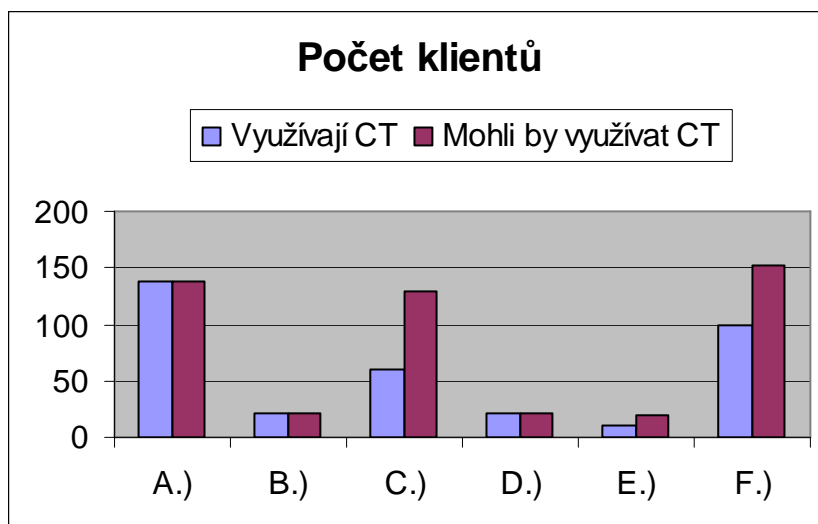
.....

Tab. 6 Počet klientů

Zařízení	Počet klientů, kteří CT využívají	Relativní četnost	Počet klientů, kteří by mohli CT využívat	Relativní četnost

A.) Speciální základní škola	138	40 %	138	29 %
B.) Speciální mateřská škola	22	6 %	22	5 %
C.) Pobytové celoroční zařízení pro osoby se zdr. postižením	60	17 %	130	27 %
D.) Azylový dům pro matky s dětmi v nouzi	22	6 %	22	5 %
E.) Nestátní zdravotnické zařízení	10	3 %	20	4 %
F.) Domov pro seniory	100	28 %	152	30 %
Celkem	352	100 %	484	100 %
Průměrně	39,1		53,8	

Obr. 6 Počet klientů

V ½ sledovaných zařízení se využívá canisterapie u 100 % klientů, u kterých je canisterapie vhodná. V některých zařízeních ji využívá jen polovina klientů. Myslím si, že to souvisí s nedostatkem dobrovolníků, canisterapeutických týmů.

Otázka č. 8

Kolik canisterapeutických týmů (psů + pes) dochází do Vašeho zařízení?

- a) 1 – 3
- b) 4 – 6
- c) 7 a více

Tab. 7 Počet canisterapeutických týmů, které dochází do sledovaných zařízení

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	9	100 %
b)	0	0 %
c)	0	0 %
Celkem	9	100 %

Do všech zařízení dochází průměrně 1 – 3 canisterapeutické týmy, které mají na starosti průměrně 39,1 klientů. Průměrně to vychází 13 klientů na 1 canisterapeutický tým, což je mnoho. Podle mě by bylo ideální, kdyby měl 1 canisterapeutický tým na starosti maximálně 5 klientů, se kterými by canisterapii prováděl, aby se jim mohl dostatečně věnovat.

Otázka č. 9

Jak často dochází canisterapeutický tým do Vašeho zařízení?

- a) 2x za týden
- b) 1x za týden
- c) 1x za 14 dní
- d) 1x za měsíc
- e) jiné: (doplňte) .....

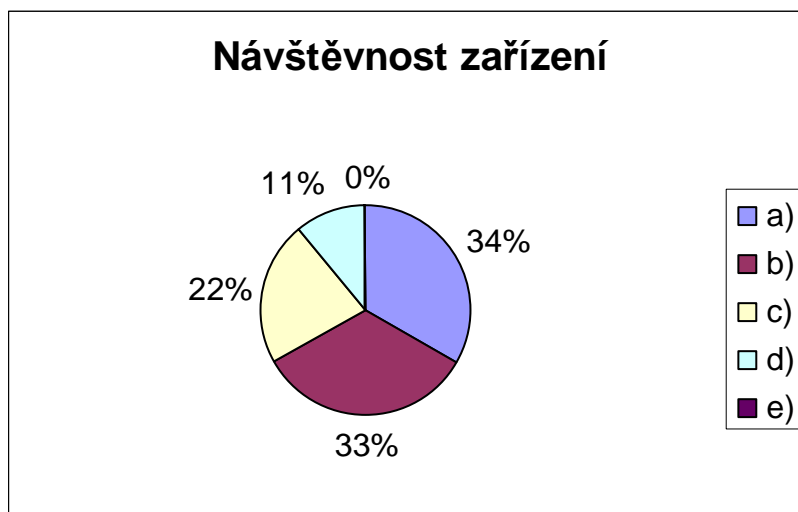
Tab. 8 Návštěvnost zařízení

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	3	34 %
b)	3	33 %

c)	2	22 %
d)	1	11 %
e)	0	0 %
Celkem	9	100 %

Obr. 7 Návštěvnost zařízení

Canisterapeutický tým dochází nejčastěji do zařízení 1x – 2x týdně. Podle mého názoru je to dostačující.

Otázka č. 10

Kolik klientů má na starosti 1 canisterapeutický tým? (Doplňte)

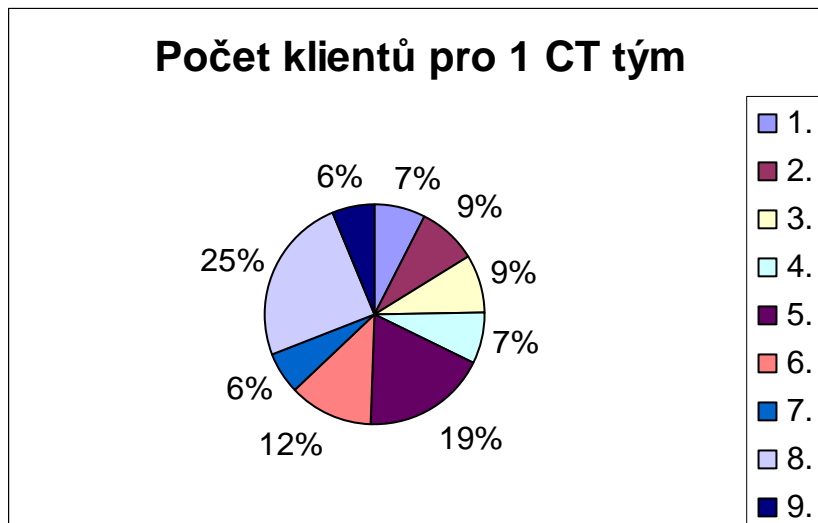
.....

Tab. 9 Počet klientů pro 1 canisterapeutický tým

Zařízení	Počet klientů pro 1 CT tým		Celkový počet klientů využívajících CT	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
1. Speciální ZŠ 1	6	7 %	15	4 %
2. Speciální ZŠ 2	7	9 %	100	29 %
3. Speciální ZŠ 3	7	9 %	23	7 %
4. Speciální MŠ	6	7 %	22	6 %
5. Pobytové celoroční zařízení pro osoby se zdr. postižením	15	19 %	60	17 %
6. Azylový dům pro matky s dětmi v nouzi	10	12 %	22	6 %
7. Nestátní zdravotnické zařízení	5	6 %	10	3,5 %
8. Domov pro seniory 1	20 + dle přání klientů	25 %	85	24 %
9. Domov pro seniory 2	5	6 %	15	3,5 %
Celkem	81	100 %	352	100 %

Průměrně	9	39,1
----------	---	------

Obr. 8 Počet klientů pro 1 CT tým

Z grafu a tabulky vyplývá, že nejvíce klientů má na starosti Domov pro seniory 1, který se věnuje 20ti klientům + dle přání klientů. Jeden canisterapeutický tým má na starosti průměrně 9 klientů.

Otázka č. 11

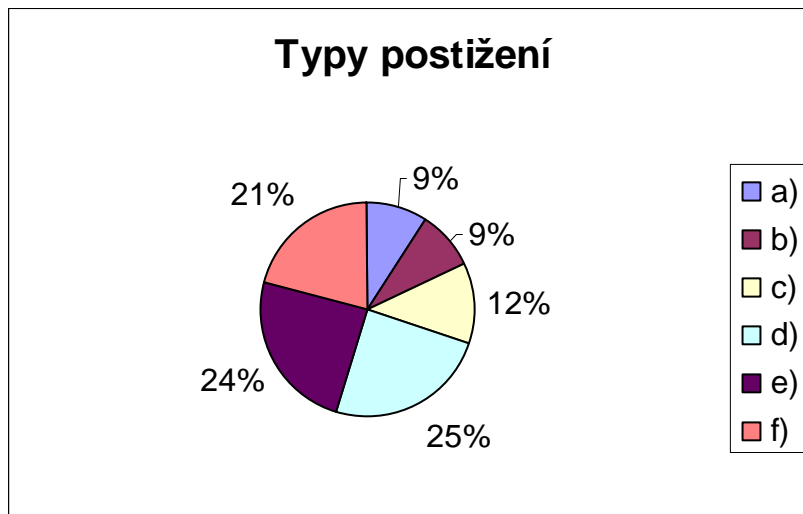
U klientů s jakým postižením canisterapii provádíte? (možno vybrat více odpovědí)

- a) Dětská mozková obrna
- b) Autismus
- c) Smyslové postižení
- d) Mentální postižení
- e) Tělesné postižení
- f) Jiné: (vypište).....

Tab. 10 Typy postižení

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	3	9 %
b)	3	9 %
c)	4	12 %
d)	8	24,5 %
e)	8	24,5 %
f)	7	21 %
Celkem	33	100 %

Obr. 9 Typy postižení

Jako Jiné bylo udáváno: kombinované postižení, autismus, žádné postižení, poruchy chování, intaktní děti, pedagogicko-psychologické problémy, nařízená ústavní výchova, nerovnoměrný psychomotorický vývoj.

Nejvíce je canisterapie využívána u klientů s tělesným a mentálním postižením.

Otázka č. 12

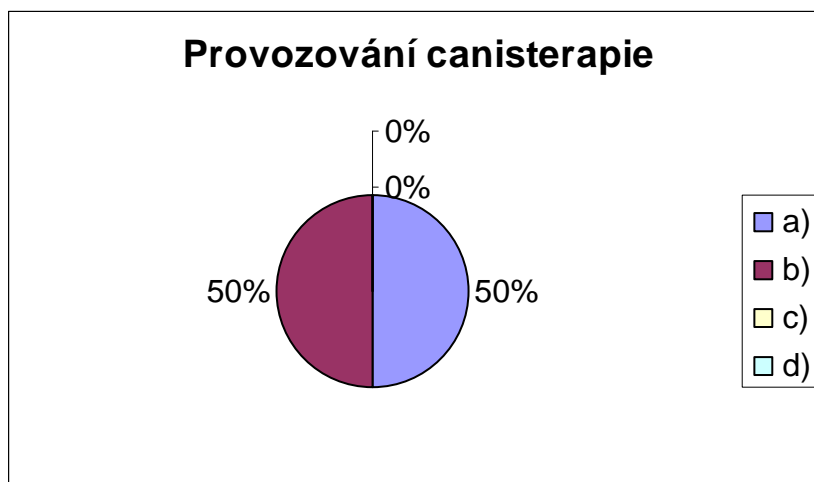
Canisterapii provozujete: (možno vybrat více odpovědí)

- a) Z vlastní iniciativy – sháněl/a jste si informace
- b) Kontaktoval mě canisterapeut
- c) Na doporučení lékaře
- d) Jiné: (doplňte).....

Tab. 11 Provozování canisterapie

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	7	50 %
b)	7	50 %
c)	0	0 %
d)	0	0 %
Celkem	14	100 %

Obr. 10 Provozování canisterapie

Z grafu a tabulky vyplývá, že nejvíce se canisterapie začne provozovat na popud canisterapeuta a také si ředitelé shánějí vlastní informace o canisterapii, protože chtějí nějakým způsobem zvýšit kvalitu poskytované péče a zajistit co nejlepší služby.

Otázka č. 13

Jak drahá je 1 návštěva canisterapeutického týmu u klienta? (Doplňte)

.....

Tab. 12 Cena canisterapie

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zdarma	8	89 %
200,- Kč	1	11 %
Celkem	9	100 %

Většina respondentů se shodla na jednom, a to, že canisterapie je poskytována zdarma dobrovolníky, které to baví a nevdá jim pracovat zadarmo většinou s postiženými lidmi. Tento výsledek mne velmi překvapil.

Myslíte si, že je to drahé?

- a) Ano
- b) Ne

Tab. 13 Je to drahé?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	0	0 %
b)	9	100 %
Celkem	9	100 %

Výsledek v otázce č.13 hovoří sám za sebe. To co canisterapeutické týmy nabízí a uskutečňují, je úctyhodné a zaslouží si náš dík!!! Takových lidí by mělo být více.

Myslíte si, že má canisterapie u Vašich klientů pozitivní vliv?

- a) Ano
- b) Zatím nelze hodnotit

Tab. 14 Názor na pozitivní vliv

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	9	100 %
b)	0	0 %
Celkem	9	100 %

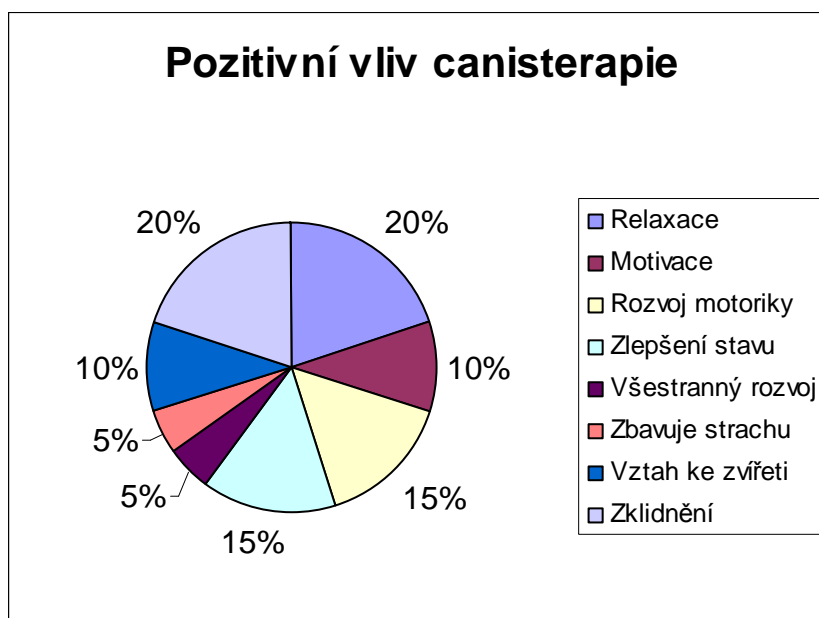
Z tabulky vyplývá, že u 100 % klientů je prokazatelný pozitivní vliv canisterapie.

Pokud ano, proč si to myslíte? (doplňte)

Tab. 15 Pozitivní vliv canisterapie

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Relaxace	4	20 %
Motivace	2	10 %
Rozvoj motoriky	3	15 %
Zlepšení stavu	3	15 %
Všestranný rozvoj	1	5 %
Zbavuje strachu	1	5 %
Vztah ke zvířeti	2	10 %
Zklidnění	4	20 %
Celkem	20	100 %

Obr. 11 Pozitivní vliv canisterapie

Ve 20 % z uvedených odpovědí se respondenti shodli na tom, že pozitivní účinek canisterapie tkví především ve zklidnění a relaxaci klienta. Jako další nejčastější odpovědi byly udávány zlepšení stavu a rozvoj motoriky.

Otázka č. 16

Doporučil/a byste podobným zařízením využívat canisterapii?

- a) Ano
- b) Ne

Tab. 16 Doporučení

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	9	100 %
b)	0	0 %
Celkem	9	100 %

Je celkem jasné, že pokud lidé vidí pozitivní vliv, jak pes působí na člověka a ovlivňuje ho, tak tuto metodu bude doporučovat dále. Špatné ovšem je to, že mnoho zařízení o této metodě ani neví, nebo nechtějí zkoušet nic nového, vzdávat se starých, ověřených metod.

Otázka č. 17

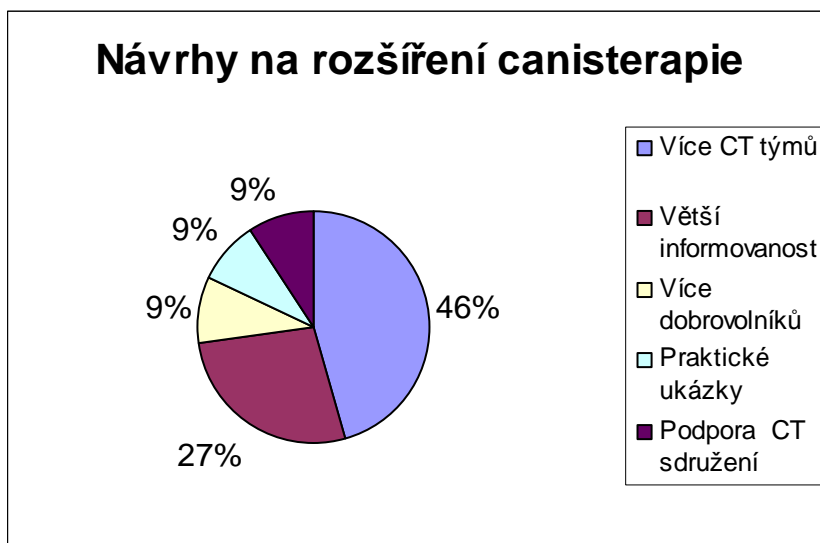
**Co navrhuje pro to, aby se canisterapie rozšířila do dalších sociálních zařízení?
(Prosím doplňte)**

.....
.....

Tab. 17 Návrhy na rozšíření canisterapie

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Více CT týmů	5	46 %
Větší informovanost	3	27 %
Více dobrovolníků	1	9 %
Praktické ukázky	1	9 %
Podpora CT sdružení	1	9 %
Celkem	11	100 %

Obr. 12 Návrhy na rozšíření canisterapie

Jak z grafu vyplývá, ředitelé se shodli na tom, že aby se canisterapie rozšířila, je třeba vycvičovat stále další canisterapeutické týmy, protože je jich žalostně málo a podle mě by bylo ideální, kdyby na jeden canisterapeutický tým bylo maximálně 5 klientů, ale to nikde není pravda.

Větší informovanost také stojí za zmínku, poněvadž o této metodě existuje velice málo literatury. Lidé většinou ani nevědí, co to canisterapie je. Když jsem někde mezi laiky zmínila téma mé bakalářské práce, tak se mě většina z nich zeptala, co je ta canisterapie. Proto si myslím, že větší osvěta, více materiálů o canisterapii by byly důležitou součástí vzdělávání a měli by o ní mít ponětí všichni ředitelé sociálních zařízení či zařízení, ve kterých by se canisterapie mohla využívat a záleží pak už jen a jen na nich, zda se rozhodnout toho využít či nikoliv.

9 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU „B“

Otázka č. 1

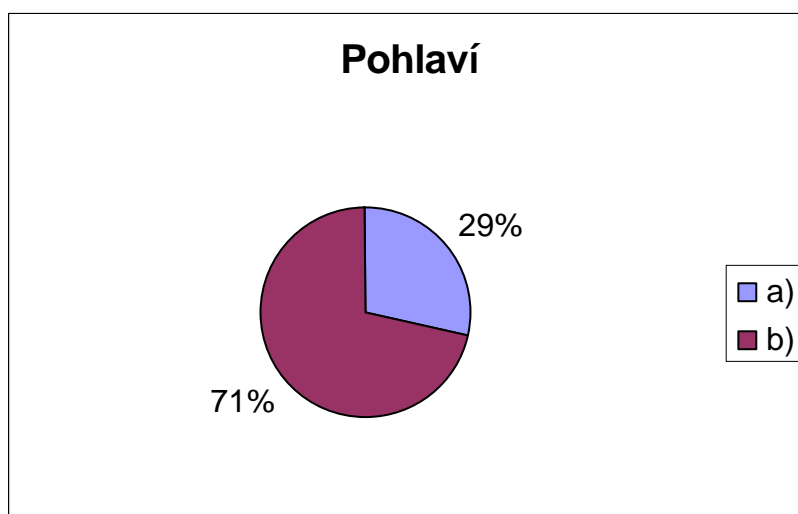
Vaše pohlaví je:

- c) Muž
- d) Žena

Tab. 18 Pohlaví

Odpořed'	Absolutní řetnost	Relativní řetnost
a)	2	29 %
b)	5	71 %
Celkem	7	100 %

Obr. 13 Pohlaví

V zařízení, které neprovozují canisterapii, je v 71 % na postu vedoucího pracovníka žena.

Otázka č. 2

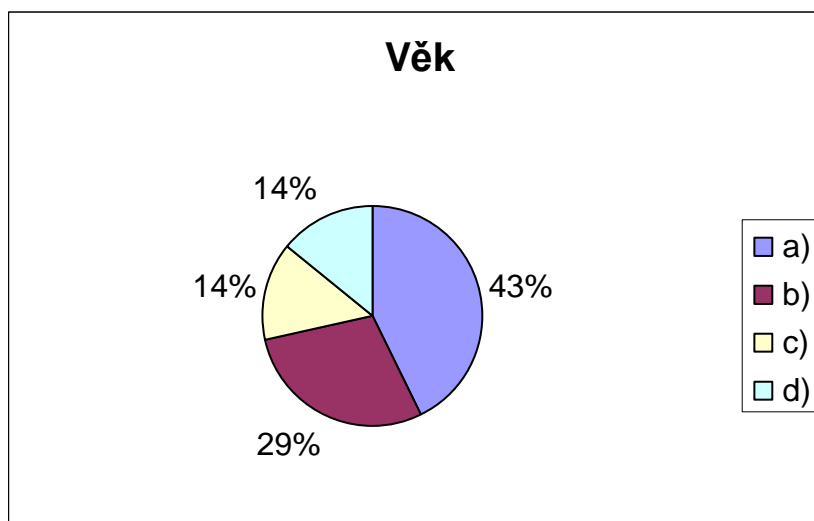
Váš věk je:

- a) 20 – 29 let
- b) 30 – 39 let
- c) 40 – 49 let
- d) 50 let a více

Tab. 19 Věk

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	3	43 %
b)	2	29 %
c)	1	14 %
d)	1	14 %
Celkem	7	100 %

Obr. 14 Věk

Z grafu a tabulky vyplývá, že ve 43 % jde o mladé lidi ve věku mezi 20 až 29 lety, kteří už jsou ve vedení sociálního zařízení. Tito mladí lidé mají perspektivu ohledně zařízení a rozvoje služeb do budoucna.

Otázka č. 3

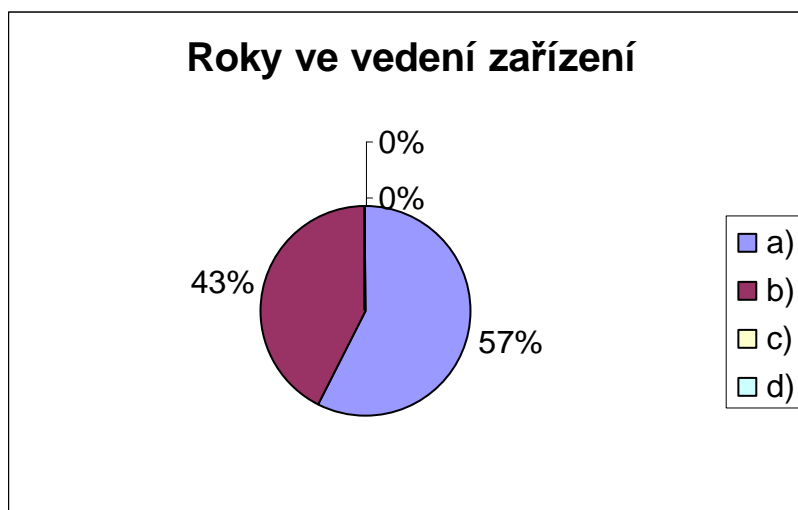
Jak dlouho jste ve vedení sociálního zařízení?

- a) 0 – 5 let
- b) 6 – 10 let
- c) 11 – 15 let
- d) 16 let a více

Tab. 20 Roky ve vedení

Odpořď	Absolutní řetnost	Relativní řetnost
a)	4	
b)	3	
c)	0	
d)	0	
Celkem	7	

Obr. 15 Roky ve vedení zařízení

57 % respondentů je ve vedení sociálního zařízení 0 – 5 let a 43 % respondentů je ve vedení zařízení 6 – 10 let.

Otázka č. 4

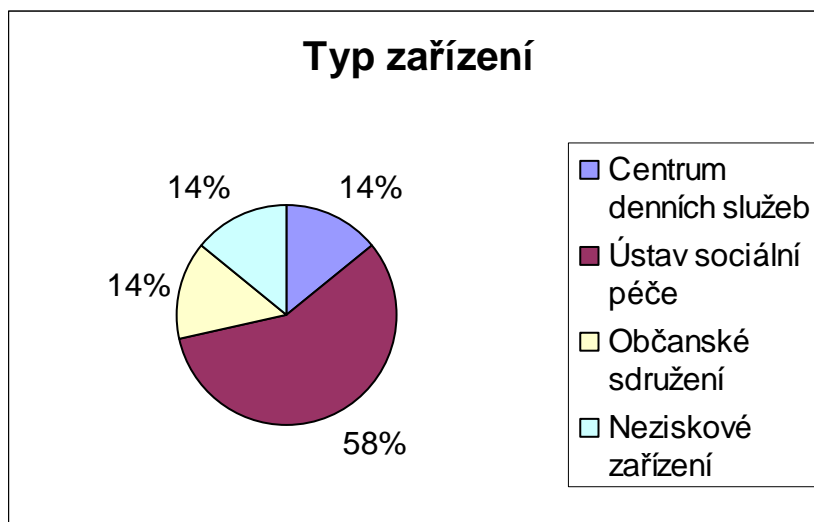
Jaký typ sociálního zařízení jste? (prosím doplňte)

.....

Tab. 21 Typ zařízení

Odpořed'	Absolutní řetnost	Relativní řetnost
Centrum denních služeb	1	14 %
Ústav sociální péče	4	58 %
Občanské sdružení	1	14 %
Neziskové zařízení	1	14 %
Celkem	7	100 %

Obr. 16 Typ zařízení

Nejčastější typ náhodně vybraných sociálních zařízení, kde se canisterapie nevyužívá, je Ústav sociální péče.

Otázka č. 5

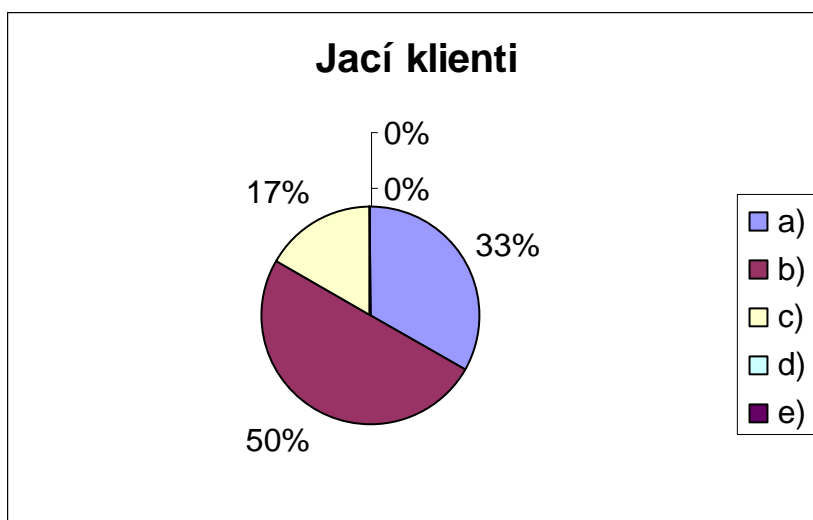
Pro jaké klienty je Vaše sociální zařízení určeno? (možno vybrat více odpovědí)

- a) Tělesně postižení
- b) Mentálně postižení
- c) Smyslově postižení
- d) Senioři
- e) Jiné: (doplňte).....

Tab. 22 Jací klienti

Odpo věď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	4	33 %
b)	6	50 %
c)	2	17 %
d)	0	0 %
e)	0	0 %
Celkem	12	100 %

Obr. 17 Jací klienti

Náhodně vybraná sociální zařízení, kde se canisterapie nevyužívá, jsou nejčastěji orientována na mentálně a tělesně postižené klienty, tak jako u sociálních zařízení, kde se canisterapie využívá.

Otázka č. 6

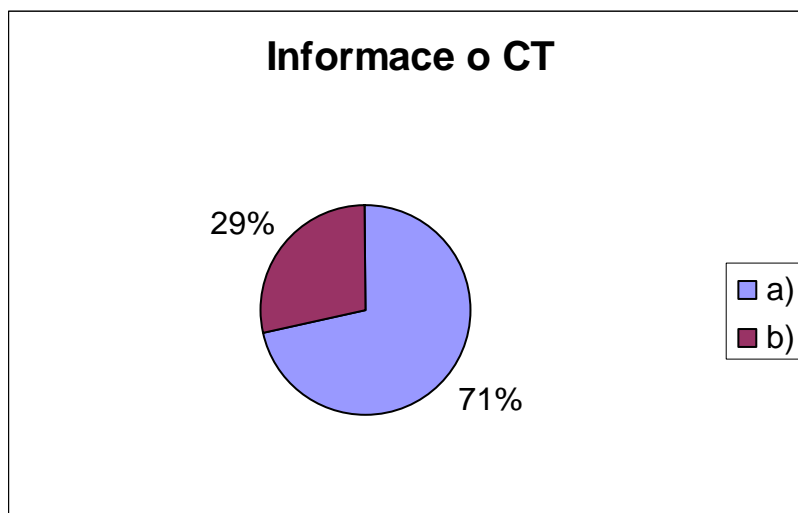
Máte podrobnější informace o canisterapii?

- a) ano
- b) ne

Tab. 23 Informace o CT

Odověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	5	71 %
b)	2	29 %
Celkem	7	100 %

Obr. 18 Informace o CT

71 % respondentů má podrobnější informace o canisterapii, zná její využití a účinky.

Otázka č. 7

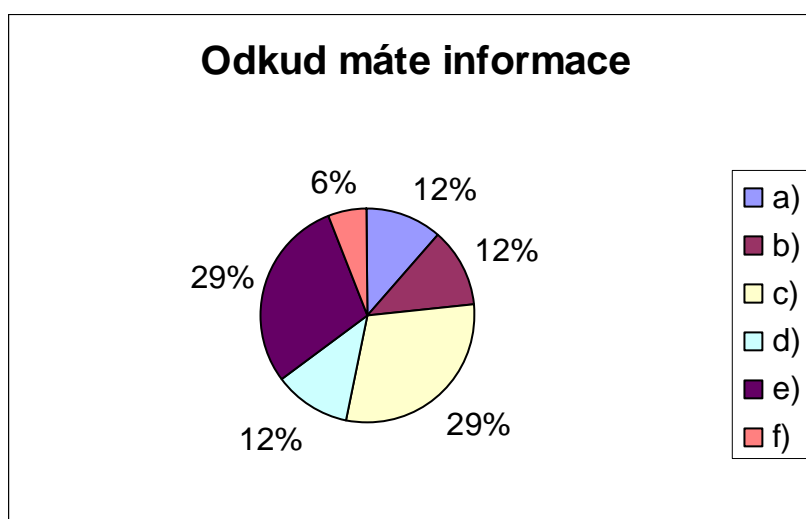
Kde jste získal/a informace o canisterapii? (možno vybrat více odpovědí)

- a) Rádio
- b) Televize
- c) Internet
- d) Letáky, tisk
- e) Přímo od canisterapeuta
- f) Jiné: (vypište).....

Tab. 24 Odkud máte informace

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	2	12 %
b)	2	12 %
c)	5	29 %
d)	2	12 %
e)	5	29 %
f)	1	6 %
Celkem	17	100 %

Obr. 19 Odkud máte informace

Jako „jiné“ uvedl 1 respondent školení.

Mezi nejčastější zdroje získávání informací o canisterapii patří Internet a přímo canisterapeut, kde tyto odpovědi odpovědělo 5 respondentů, to znamená 29 % z celkových odpovědí. Překvapilo mě, že canisterapeut kontaktuje jednotlivá zařízení a říká jim informace o této metodě.

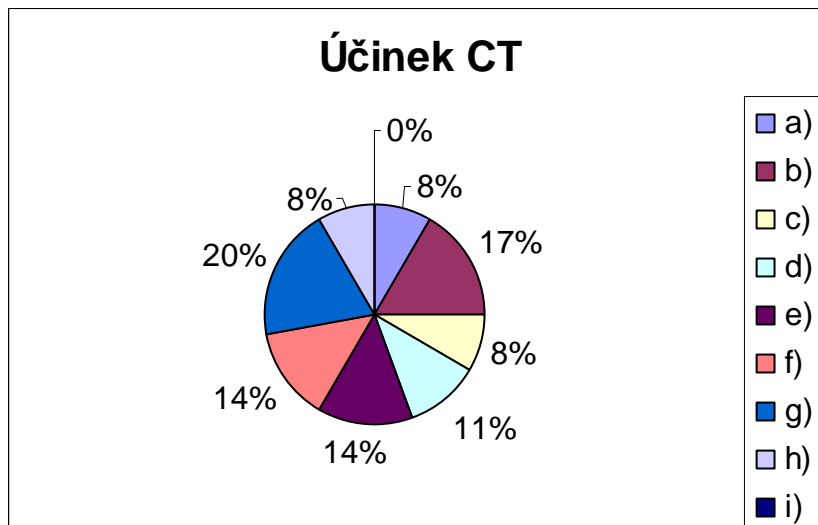
Jaký si myslíte, že má canisterapie účinek? (možno vybrat více odpovědí)

- a) Zlepšení fyziologických funkcí (např. dýchání)
- b) Stimulace člověka
- c) Motivuje člověka k aktivitě
- d) Rozvíjí jemnou a hrubou motoriku
- e) Rozvíjí emocionální stránku osobnosti
- f) Zlepšuje fyzický stav klienta
- g) Zlepšuje psychický stav klienta
- h) Rozvíjí komunikační dovednosti
- i) Jiné: (prosím vypište).....

Tab. 25 Účinek CT

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	3	8 %
b)	6	17 %
c)	3	8 %
d)	4	11 %
e)	5	14 %
f)	5	14 %
g)	7	20 %
h)	3	8 %
i)	0	0 %
Celkem	36	100 %

Obr. 20 Účinek CT

Žádný z respondentů neuvedl všechny možnosti, i když jsou všechny možnosti správné. Nejvíce respondentů udávalo jako pozitivní účinek canisterapie zlepšení psychického stavu a stimulaci člověka.

Vzhledem k tomu, že je canisterapie většinou poskytována dobrovolníky bezplatně, mě překvapuje, že tuto metodu nevyužívají, i když je možné, že měli canisterapeuti příliš vysokou cenovou nabídku.

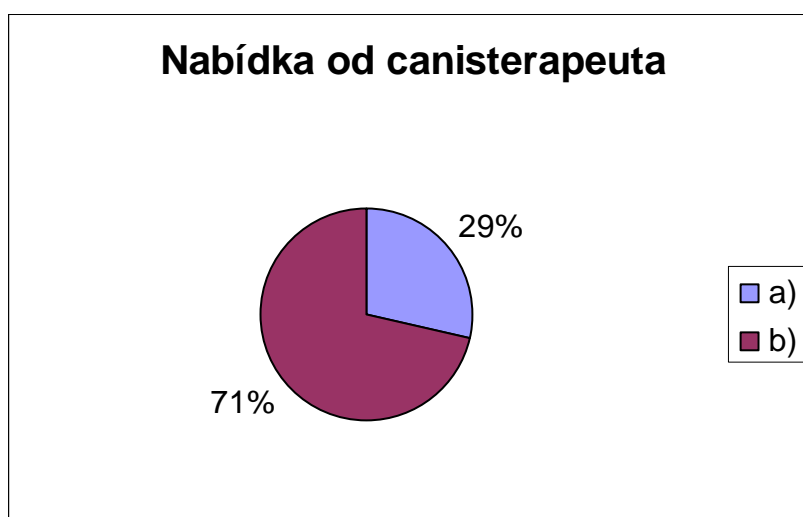
Dostal/a jste nabídku od canisterapeuta na využívání canisterapie?

- a) Ano
- b) Ne

Tab. 26 Nabídka od canisterapeuta

Odpo věď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	2	29 %
b)	5	71 %
Celkem	7	100 %

Obr. 21 Nabídka od canisterapeuta

Nabídku od canisterapeuta dostalo 71 % respondentů. Vzhledem k tomu, že dotazníkové šetření jsem prováděla na území celé České republiky, je možné, že v některých oblastech nejsou vycvičené canisterapeutické týmy, tudíž některá zařízení nemohla dostat nabídku na provozování canisterapie.

Pokud ano, proč jste této nabídky nevyužil/a? (možno vybrat více odpovědí)

- a) Pro zařízení to nebylo výhodné

- b) Bylo to finančně náročné
- c) Tato nabídka mě nenadchla
- d) Jiné: (vypište).....

Tab. 27 Proč nevyužili

Odověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	1	50 %
b)	1	50 %
c)	0	0 %
d)	0	0 %
Celkem	2	100 %

Obr. 22 Proč nevyužili

Nabídku na využívání canisterapie dostali jen 2 ze 7 respondentů. 50 % těch respondentů, kteří dostali nabídku od canisterapeuta na využívání canisterapie, ji nevyužili proto, že to pro ně nebylo výhodné, a 50 % proto, že to pro ně bylo finančně náročné.

Otázka č. 10

Proč canisterapii nevyužíváte? (možno vybrat více odpovědí)

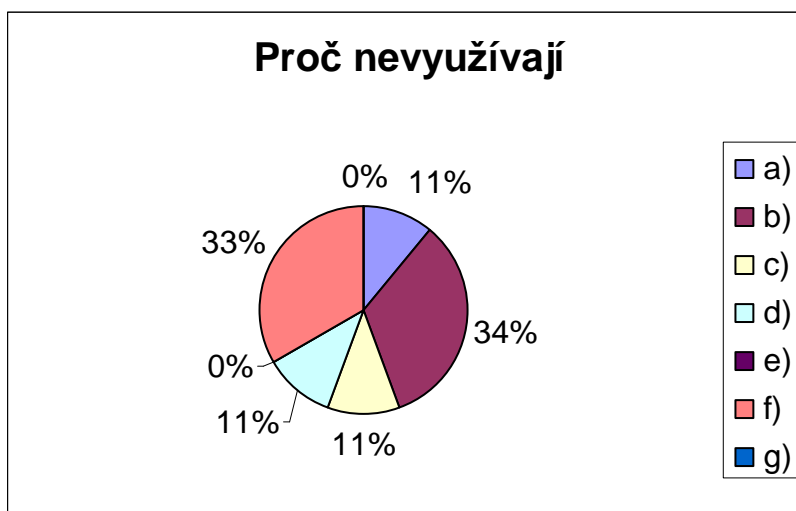
- a) Nikdy jsem se s touto terapií nesetkal/a

- b) Je to finančně náročné
- c) Zařízení na to není vybaveno
- d) Neznám nikoho, kdo by canisterapii provozoval
- e) Nevím, jak tato terapie ovlivňuje zdravotní stav
- f) Žádný canisterapeut mě nekontaktoval
- g) Jiné: (doplňte).....

Tab. 28 Proč nevyužívají

Odpořed'	Absolutní řetnost	Relativní řetnost
a)	1	11 %
b)	3	34 %
c)	1	11 %
d)	1	11 %
e)	0	0 %
f)	3	33 %
g)	0	0 %
Celkem	9	100 %

Obr. 23 Proč nevyužívají

Nejčastější odpověď týkající se toho, proč respondenti nevyužívají canisterapii, byla taková, že je to pro ně finančně náročné, nebo že je žádný canisterapeut nekontaktoval a nenabídl jim své služby.

Otázka č. 11

Pokud Vám canisterapeut nabídl své služby, kolik si účtoval za 1 sezení?

- a) Žádný canisterapeut mi tuto službu nenabídl
- b) Zdarma
- c) Do 50,- Kč
- d) Do 100,- Kč
- e) Více

Tab. 29 Účtování CT

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
---------	-------------------	-------------------

a)	5	71 %
b)	0	0 %
c)	0	0 %
d)	0	0 %
e)	2	29 %
Celkem	7	100 %

Pěti respondentům ze sedmi žádný canisterapeut své služby nenabídl. Dvěma respondentům naučtoval canisterapeut za své služby více než 100,- Kč. Je zarážející, že někteří canisterapeuti tuto službu poskytují zdarma a někteří za ni chtějí peníze.

Otázka č. 12

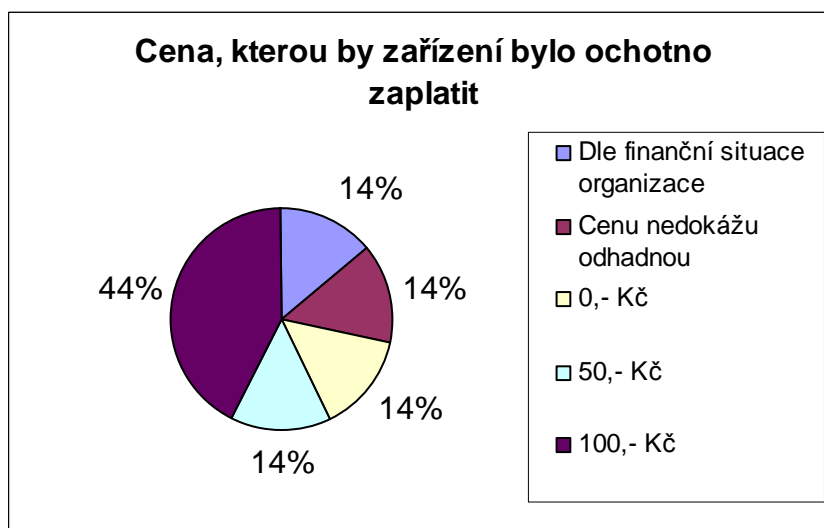
**Kolik byste byl/a ochotný/á maximálně zaplatit za 1 proceduru canisterapie?
(Doplňte) .....**

Tab. 30 Cena, kterou by zařízení bylo ochotno zaplatit

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dle finanční situace organizace	1	14 %
Cenu nedokážu odhadnout	1	14 %
0,- Kč	1	14 %

50,- Kč	1	14 %
100,- Kč	3	44 %
Celkem	7	100 %

Obr. 24 Cena, kterou by zařízení bylo ochotno zaplatit

Tři respondenti ze 7 by byli ochotni za canisterapii zaplatit maximálně 100,- Kč. Vzhledem k tomu, že je tato služba ve většině případů zdarma, je ochota zařízení obdivuhodná.

Otázka č. 13

Uvažujete o tom, že byste v budoucnu začali canisterapii využívat?

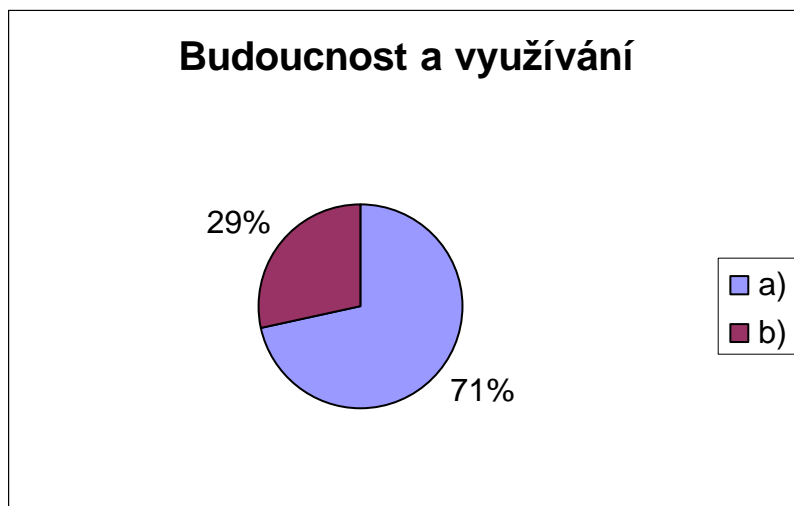
- a) Ano
- b) Ne

Tab. 31 Budoucnost a využívání

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	5	71 %
b)	2	29 %

Celkem	7	100 %
--------	---	-------

Obr. 25 Budoucnost a využívání

Pět zařízení ze sedmi, tedy 71 %, uvažuje o tom, že by v budoucnu začali canisterapii provozovat. Další 2 zařízení se vyjádřila tak, že tuto službu provozovat nechtějí.

Otázka č.14

Myslíte si, že je canisterapie dostatečně propagována, aby mohla být dostatečně využívána?

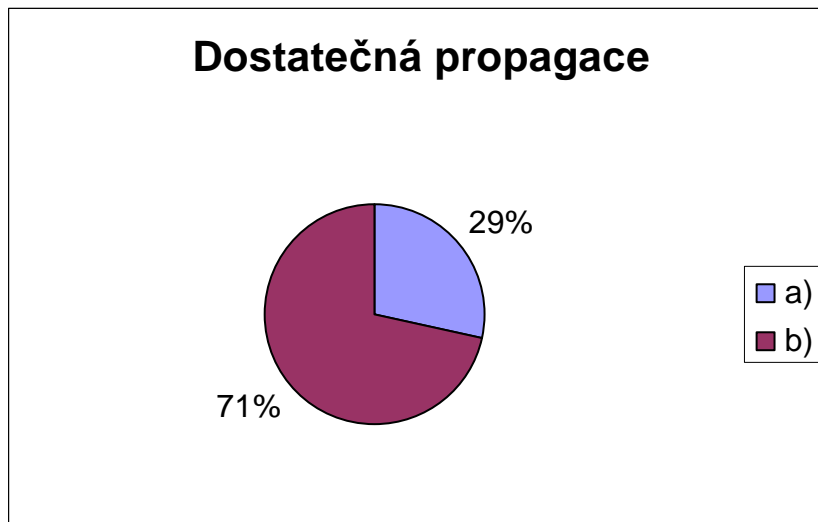
- a) Ano
- b) Ne

Tab. 32 Dostatečná propagace

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
a)	2	29 %

b)	5	71 %
Celkem	7	100 %

Obr. 26 Dostatečná propagace

Skoro $\frac{3}{4}$ respondentů si myslí, že canisterapie není dostatečně propagována, aby mohla být dostatečně využívána. Já si myslím, že je to pravda, o canisterapii existuje velice málo literatury, v podstatě veřejně se o ní moc nemluví, není to typická metoda jako například rehabilitace. Můj názor je, že by se mělo zapracovat na propagaci canisterapie, zejména v médiích.

10 VÝSLEDKY PRŮZKUMU A JEJICH ANALÝZA

Cíl č. 1: Zjistit, v jakém % je v náhodně vybraných sociálních zařízeních canisterapie využívána.

V náhodně vybraných zařízeních je canisterapie využívána z 56,25 %. Cíle bylo **dosaženo**.

Cíl č. 2: Zjistit, u jakého druhu postižení klientů v sociálních zařízeních nejčastěji canisterapii využívají.

Canisterapie je nejčastěji využívána u klientů s mentálním a tělesným postižením. Cíle bylo **dosaženo**.

Cíl č. 3: U sociálních zařízení, která využívají canisterapii, zjistit, jak často je tato rehabilitační metoda u klientů realizována.

Zjistila jsem, že v sociálních zařízeních využívajících canisterapie, je tato metoda využívána 1x – 2x týdně, což je podle mě dostačující. Cíle bylo **dosaženo**.

Cíl č. 4: Vytvořit leták o canisterapii a jejím využití.

Cíle bylo **dosaženo**.

Hypotéza č. 1: Domnívám se, že canisterapii využívá málo sociálních zařízení, přestože by tato terapie byla pro klienty vhodná.

K *hypotéze č. 1* se vztahoval počet respondentů dotazníků „A“ a „B“. Na dotazník „A“ odpovídalo 9 respondentů, což činí 56,25 % respondentů a na dotazník „B“ 7 respondentů, což je 43,75 % respondentů. Vzhledem k tomu, že více než ½ respondentů canisterapii využívá, tak se hypotéza **nepotvrdila**.

Hypotéza č. 2: Předpokládám, že canisterapie je v sociálních zařízeních využívána málo proto, že je velmi malá propagace canisterapie.

K *hypotéze č. 2* se vztahovala otázka č. 14 v dotazníku „B“ určeném pro zařízení, která canisterapii nevyužívají, a otázka č. 17 v dotazníku „A“ pro zařízení, která canisterapii využívají. 71 % respondentů, jejichž zařízení canisterapii nevyužívá, odpovědělo, že canisterapie je málo propagována. Návrhy na rozšíření canisterapie od respondentů využívajících canisterapii tkvěly hlavně ve větší informovanosti a v potřebě vycvičit více canisterapeutických týmů. Hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza č. 3: Domnívám se, že 50 % sociálních zařízení nevyužívá canisterapii proto, že je to pro ně finančně náročné.

K *hypotéze č. 3* se vztahovaly otázky č.9, 10, 11 a 12 v dotazníku „B“ a otázka č. 13 v dotazníku „A“. 34 % ze všech dotazovaných, kteří canisterapii nevyužívají udávají, že canisterapii nevyužívají proto, že je to pro ně finančně náročné. Tato hypotéza se **nepotvrdila**. Je to i vzhledem k tomu, že některá zařízení vůbec nedostaly nabídku na poskytování této služby. Na druhou stranu je paradoxem to, že většina zařízení využívajících canisterapii má tuto službu zdarma poskytovanou dobrovolníky.

Hypotéza č. 4: Předpokládám, že sociální zařízení využívají canisterapii proto, že má canisterapie na člověka pozitivní vliv.

K *hypotéze č. 4* se vztahovala otázka č. 15 v dotazníku „A“. 100 % respondentů udává, že canisterapie má na člověka pozitivní vliv, který tkví především v relaxaci a zklidnění. Hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza č. 5: Předpokládám, že jeden canisterapeutický tým má na starosti maximálně 5 klientů.

K *hypotéze č. 5* se vztahovala otázka č. 10 v dotazníku „A“. Vychází, že 1 canisterapeutický tým má na starosti průměrně 9 klientů využívajících canisterapii. Hypotéza se **nepotvrdila**.

Hypotéza č. 6: Domnívám se, že canisterapie asi není u klientů realizována tak často, jak by to bylo vhodné.

K **hypotéze č. 6** se vztahovala otázka č. 9 v dotazníku „A“. Canisterapeutický tým dochází nejčastěji do zařízení 1x – 2x týdně. Podle mého názoru je to dostačující. Hypotéza se **nepotvrdila**.

Hypotéza č. 7: Předpokládám, že canisterapie je nejvíce využívána u klientů s mentálním a tělesným postižením.

K **hypotéze č. 7** se vztahovaly otázky č. 5 a 11 v dotazníku „A“. Nejčastější odpovědi týkající se toho, u klientů s jakým postižením je canisterapie využívána, byly mentální a tělesné postižení. Hypotéza se **potvrdila**.

11 NÁVRH NA ŘEŠENÍ ZJIŠTĚNÝCH PROBLÉMŮ

Podle mého názoru je největším problémem zejména deficit v informovanosti týkající se canisterapie. Tento deficit se netýká pouze pojmu canisterapie a jejího využití, ale také financování této metody. Málo lidí ví, že je poskytována převážně dobrovolníky, kteří ji poskytují zdarma nebo za malé finanční ohodnocení či nějakou dobrotu pro pejska.

Řešením by byla větší propagace canisterapie, zejména v médiích. Za velmi vhodné považuji rozdat letáky týkající se canisterapie do různých zařízení, kde se tato terapie dá využívat, které by mohly obsahovat i zdroje dalších informací, které si zařízení pak samo vyhledá.

Také si myslím, že by se mělo pořádat více seminářů a školení týkajících se canisterapie pro ředitele zařízení, kde by mohla být canisterapie využívána. Důležitý je ovšem i zájem ze strany vedení zařízení a především klientů a jejich zástupců.

Vzhledem k tomu, že je i velmi málo literatury napsané výhradně o canisterapii, které jsou ucelené, tak bych navrhovala i využití této bakalářské práce v knihovnách, aby byla půjčována ke studijním a vzdělávacím účelům.

Vhodné by bylo vytvořit leták, který bude obsahovat základní informace o canisterapii a jejím využití s doplněním dalších zdrojů, kde mohou případní zájemci o canisterapii najít další a podrobnější informace.

ZÁVĚR

Svou bakalářskou práci s názvem „Využití canisterapie v léčebně preventivní péči“ jsem rozdělila na dvě části – část teoretickou a část praktickou.

V teoretické části jsem rozebrala canisterapii jako celek, co je to canisterapie, stručně jsem popsala historii canisterapie, metody, formy. Dále jsem stručně popsala výběr a výcvik psa pro canisterapii. Ne každý pes je pro canisterapii vhodný.

V další kapitole se zabývám účinky canisterapie a psa na lidský organismus. Do další kapitoly jsem zařadila zvláštní část canisterapie – polohování se psy, které je specifickou součástí canisterapie a neprovádí se vždy.

V teoretické části se také zabývám i tím, kde se může canisterapie využívat, v jakých zařízeních, ať už sociálního, školského, léčebného či jiného typu. Dále jsem zařadila i kapitolu, ve které informuji o jednotlivých diagnózách, u kterých se dá využívat canisterapie, a o vlivu na lidský organismus u těchto diagnóz.

V praktické části provádím analýzu dotazníků, které vyplnili ředitelé sociálních nebo školských zařízení, kde by se mohla canisterapie využívat. Jednalo se o náhodně vybraná zařízení. Respondenti odpovídali na otázky sestavené ve dvou dotaznících.

Zjištěné skutečnosti byly velmi zajímavé.

V dotazníku mi mnoho respondentů odpovídalo, že nevyužívají canisterapii proto, že je pro ně canisterapie finančně náročná, přitom v dotazníku, který byl určený pro zařízení, která canisterapii využívají, respondenti odpovídali, že jim canisterapii poskytují dobrovolníci zdarma. Možná je to dáno i tím, že většina respondentů nedostala nabídku od canisterapeuta na provozování canisterapie, tudíž nevědí nic o financování canisterapie. Dále může hrát roli, že je velice málo canisterapeutických týmů, které nestačí obcházet všechna zařízení a nabízet jim své služby. Proto si myslím, že by mělo být více takových „nadšenců“. Je to způsobeno i tím, že je canisterapie málo propagována.

Canisterapie je v daném šetření nejčastěji využívána u klientů s mentálním a tělesným postižením. Jako negativum se mi jeví, že není tak často využívána i u klientů s jiným postižením či u zdravých dětí či dospělých. Každé dítě má rádo zvířata. I já si vzpomínám, jak jsem jako malá pořád přemlouvala rodiče, abychom si pořídili pejska. Takový pejsek může být únikem od světa dospělých.

Mnoho respondentů odpovědělo, že je canisterapie málo propagována. To znamená, že nemají dostatek informací o této metodě, což je jistě velký deficit. Určitě by se vyplatilo investovat peníze do osvěty, třeba v médiích, v reklamní kampani atd. Vyplatilo by se to zejména pro klienty, kteří by měli o tuto službu zájem. Návrhy na zlepšení situace ze stran zařízení, která canisterapii využívají, jsou především větší informovanost o canisterapii, více canisterapeutických týmů. Také by se o této metodě mělo více psát.

Z celkového počtu sedmi hypotéz se mi 4 hypotézy nepotvrdily a 3 potvrdily. Čím to je? Možná je to i tím, že na počátku zpracování této práce jsem i já neměla dostatek informací o této metodě a nahlížela jsem na tuto léčebnou metodu zkresleně. I když je malá propagace canisterapie, málo canisterapeutických týmů, tak si myslím, že i tak se canisterapie využívá v dosti zařízeních. Důležitý je pozitivní vliv na klienta. Myslím, že dobrovolníci provozující canisterapii si zaslouží náš velký dík.

Chtěla bych doufat, aby se tato práce stala jakýmsi informačním zdrojem o canisterapii, aby vedla k zamyšlení v praxi – rozvíjet canisterapii a v maximální možné míře ji využívat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] COREN, Stanley. *Co má pes na jazyku*. 1. vyd. Praha: Euromedia Group k. s., 2001. ISBN 80-242-0506-8.
- [2] ČAČKA, Otto. *Psychopatologie dítěte*. Brno: SURSUM, 1997. ISBN 80-85799-03-0.
- [3] FRANČEOVÁ, Eva a HUTAŘOVÁ, Ivana. *Co je vlastně asistenční pes?*. Praha: SPMP OV, 2005. ISBN 80-903705-0-0.
- [4] GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes lékařem lidské duše aneb canisterapie*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-789-3.
- [5] JANKOVSKÝ, Jiří. *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2006. ISBN 80-7254-730-5.
- [6] KOLEKTIV AUTORŮ. *Povídání o canisterapii*. 1. vyd. Vyškov: Sdružení pro pomoc zdravotně postiženým „PIAFA“, 2000.
- [7] KRAUS, Josef a kolektiv. *Dětská mozková obrna*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1018-8.
- [8] MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí*. 3. přeprac. vyd. Jinočany: H&H, 2001. ISBN 80-86022-92-7.
- [9] *Mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě metodiky*. Brno: Sdružení Filia, 2004. ISBN 80-239-3591-7.
- [10] MÜLLER, Oldřich. *Terapie ve speciální pedagogice*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. ISBN 80-244-1075-3.
- [11] NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie aneb jak nás zvířata umí léčit*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01809-8.
- [12] PAŠOVÁ, Ilona a ŠAMALÍK, Miroslav. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1216-4.
- [13] POKORNÝ, Jiří. *Úspěšnost zaručena: Jak efektivně zpracovat a obhájit diplomovou práci*. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2004. ISBN 80-7204348-X.

- [14] SATTERTHWAITEOVÁ, Marjorie. *Labradorský retrívr*. Bratislava: TIMY, 1999. ISBN 80-88799-88-0.
- [15] THOROVÁ, Kateřina. *Poruchy autistického spektra*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-091-7.
- [16] TROJAN, Stanislav a DRUGA, Rastislav a PFEIFFER, Jan aj. *Fyziologie a léčebná rehabilitace motoriky člověka*. 1. vyd. Praha: Grada, 1996. ISBN 80-7169-257-3.
- [17] VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie handicapu*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-7184-929-4.
- [18] VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-496-6.

Internetové zdroje:

- [19] *Canisterapie* [online]. [2007] , 8. srpna 2007 [cit. 2008-03-10]. Kódováno ve windows-1250. Dostupný z WWW: <<http://www.zelina.wz.cz/kontakt.htm>>.
- [20] *Canisterapeutické centrum Zlín* [online]. 2007 , 13. května 2008 [cit. 2008-02-29]. Kódováno v UTF-8. Dostupný z WWW: <www.canisterapie-zlin.cz>.
- [21] *Canisterapie. info* [online]. c2004 , 27. dubna 2008 [cit. 2008-03-10]. Kódováno ve windows-1250. Dostupný z WWW: <http://www.canisterapie.info/portal/alias__Rainbow/lang__cs/tabID__3353/DesktopDefault.aspx>.
- [22] *Desatero práv zvířat* [online]. [2005] , 11. června 2005 [cit. 2008-04-27]. Kódováno v ISO-8859-2. Dostupný z WWW: <<http://www.moloss.cz/pravazvir.htm>>.
- [23] *Domácí zvířata jako lék* [online]. [2005] , 11. června 2005 [cit. 2008-02-08]. Kódováno v ISO-8859-2. Dostupný z WWW: <<http://www.moloss.cz/pesjelek.htm>>.

- [24] KOVÁČOVÁ, Dana. *Základní informace o canisterapii* [online]. [2005] , 29. ledna 2008 [cit. 2008-02-08]. Kódováno v UTF-8. Dostupný z WWW: <http://www.zsf.jcu.cz/struktura/katedry/usp/centra_projekty/centrum_canisterapie/o_canisterapie/>.
- [25] *Léčba psem - canisterapie* [online]. c1999-2006 , 13. května 2008 [cit. 2008-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://zviratka.doktorka.cz/lecba-psem-canisterapie/>>. ISSN 1213-1903.
- [26] *Polohování se psy* [online]. [2005] , 16. dubna 2008 [cit. 2008-03-15]. Kódováno v ISO-8859-2. Dostupný z WWW: <<http://www.canisterapie.cz/ct-polohovani-se-psy-canisterapie.htm>>.
- [27] TAUER, Zdeněk. *Výběr štěněte* [online]. 27. dubna 2008 [cit. 2008-02-29]. Kódováno ve UTF-8. Dostupný z WWW: <<http://www.zdenek-reuat.info/vyberpsa/>>.
- [28] *Testy podle Campbella* [online]. 2005 , 8. června 2005 [cit. 2008-02-29]. Kódováno ve UTF-8. Dostupný z WWW: <<http://sweb.cz/Africkahvezda/zdravi/test.html>>.
- [29] *Výběr štěněte - test* [online]. c2006 , 27. dubna 2008 [cit. 2008-02-29]. Kódováno ve UTF-8. Dostupný z WWW: <<http://i-love-chelsea.blog.cz/0603/vyber-stenete-test>>.
- [30] *Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík : Formy* [online]. c2007 , 27. dubna 2008 [cit. 2008-03-23]. Kódováno ve UTF-8. Dostupný z WWW: <<http://www.canisterapie.org/index.php?articleid=58>>.
- [31] *Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík: občanské sdružení* [online]. c2007 , 27. dubna 2008 [cit. 2008-02-29]. Kódováno ve UTF-8. Dostupný z WWW: <<http://www.canisterapie.org/index.php?articleid=17>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AAA	Animal Assisted Activities – aktivity za pomoci psů
AAE	Animal Assisted Education – vzdělávání za pomoci psů
AAT	Animal Assisted Therapy – léčba za pomoci psů
aj.	A jiné/á/ý/í
atd.	A tak dále
CT	Canisterapie, canisterapeutický/á/é
DK	Dolní končetiny
CHATA	Children in Hospital and Animal Therapy Association – Děti v nemocnicích a terapie pomocí zvířat
IAHAIO	International Association of Human-Animal Interaction Organizations – mezinárodní asociace sdružující organizace zabývající se canisterapií
MŠ	Mateřská škola
př. n. l.	Před naším letopočtem
WHO	World Health Organizations – Světová zdravotnická organizace
zdr.	Zdravotní, zdravotnický/á/é
ZŠ	Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Pohlaví.....	55
Obr. 2 Věk.....	56
Obr. 3 Roky ve vedení zařízení.....	57
Obr. 4 Typ zařízení	58
Obr. 5 Zaměření zařízení	60
Obr. 6 Počet klientů	62
Obr. 7 Návštěvnost zařízení.....	65
Obr. 8 Počet klientů pro 1 CT tým.....	67
Obr. 9 Typy postižení.....	69
Obr. 10 Provozování canisterapie	70
Obr. 11 Pozitivní vliv canisterapie	74
Obr. 12 Návrhy na rozšíření canisterapie.....	77
Obr. 13 Pohlaví.....	78
Obr. 14 Věk.....	79
Obr. 15 Roky ve vedení zařízení.....	80
Obr. 16 Typ zařízení	81
Obr. 17 Jací klienti.....	82
Obr. 18 Informace o CT.....	84
Obr. 19 Odkud máte informace	85
Obr. 20 Účinek CT.....	88
Obr. 21 Nabídka od canisterapeuta.....	89
Obr. 22 Proč nevyužili	90
Obr. 23 Proč nevyužívají	91
Obr. 24 Cena, kterou by zařízení bylo ochotno zaplatit.....	94
Obr. 25 Budoucnost a využívání.....	95
Obr. 26 Dostatečná propagace	96

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Pohlaví.....	55
Tab. 2 Věk.....	56
Tab. 3 Roky ve vedení zařízení.....	57
Tab. 4 Typ zařízení	58
Tab. 5 Zaměření zařízení	59
Tab. 6 Počet klientů	61
Tab. 7 Počet canisterapeutických týmů, které dochází do sledovaných zařízení.....	63
Tab. 8 Návštěvnost zařízení.....	64
Tab. 9 Počet klientů pro 1 canisterapeutický tým.....	66
Tab. 10 Typy postižení.....	68
Tab. 11 Provozování canisterapie	70
Tab. 12 Cena canisterapie	71
Tab. 13 Je to drahé?	72
Tab. 14 Názor na pozitivní vliv	73
Tab. 15 Pozitivní vliv canisterapie	74
Tab. 16 Doporučení	75
Tab. 17 Návrhy na rozšíření canisterapie.....	76
Tab. 18 Pohlaví.....	78
Tab. 19 Věk.....	79
Tab. 20 Roky ve vedení	80
Tab. 21 Typ zařízení	81
Tab. 22 Jací klienti.....	82
Tab. 23 Informace o CT.....	84
Tab. 24 Odkud máte informace	85
Tab. 25 Účinek CT.....	87
Tab. 26 Nabídka od canisterapeuta.....	89
Tab. 27 Proč nevyužili	90
Tab. 28 Proč nevyužívají	91
Tab. 29 Účtování CT	92
Tab. 30 Cena, kterou by zařízení bylo ochotno zaplatit.....	93
Tab. 31 Budoucnost a využívání.....	94

Tab. 32 Dostatečná propagace 95

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Zkušební řád

P II: Testy štěněte podle Campbella

P III: Dotazník „A“

P IV: Dotazník „B“

P V: Desatero práv zvířete

P VI: Desatero pro canisterapeutického psa

P VII: Desatero pro canisterapeuta

P VIII: Žádosti o umožnění dotazníkového šetření

PŘÍLOHA P I: ZKUŠEBNÍ ŘÁD

Řád ochrany zvířat při zkouškách canisterapeutických psů

Pomocné tlapky o.p.s.

Čl. 1

Název a sídlo pořádajícího svodu

(1) Tento řád ochrany zvířat při svodu canisterapeutických psů byl zpracován a je určen pro členy Obecně prospěšné společnosti Pomocné tlapky se sídlem V. Kratochvíla 1073, 332 02 Starý Plzenec, e-mail: info@pomocnetlapky.cz.

(2) Uvedený žadatel - Pomocné tlapky o.p.s. - jako organizátor svodů v souladu s ustanovením zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, vydává po projednání a schválení Ústřední komisí pro ochranu zvířat tento "Řád ochrany zvířat při zkouškách canisterapeutických psů Pomocné tlapky o.p.s." (dále jen "Řád").

Čl. 2

Účel a cíle Řádu

(1) Účelem Řádu je metodicky stanovit podmínky zvířat a pravidla k předvádění zvířat při svodu podle současných požadavků na ochranu zvířat a péči o jejich pohodu při

a) svodu za účelem provádění zkoušek canisterapeutických psů

b) ověřování zda chování a povahové vlastnosti psa umožňují jeho využití pro rozvoj lidské osobnosti, např. handicapovaných osob v rehabilitačních centrech, střediscích ranné péče, integračních centrech, pomocných školách, domovech důchodců atd.

(2) Tento Řád neumožňuje použití zvířat pro přípravu a provedení triků nebo výkonů v divadelním a varietním představení, filmu, televizním programu nebo podobném veřejném představení.

(3) Řád nenahrazuje ustanovení a podmínky stanovené právními předpisy, zejména zákonem č.246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů

(veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů (např. doklad o provedení stanovených vyšetření zvířat, kontrola zdravotního stavu psů)

Čl. 3

Pořadatel svodu

(1) Ředitelka Obecně prospěšné společnosti Pomocné tlapky pro pořádání svodů vydá organizační pokyny a stanoví odpovědnou osobu, která odpovídá při přípravě a průběhu svodu za dodržování a kontrolu Řádu a zabezpečení ochrany a péče o zvířata (dále jen "pořadatel").

(2) Pořadatel předkládá žádost o stanovení veterinárních podmínek pro svod Krajské veterinární správě místně příslušné podle místa konaných vystoupení nebo svodu. Součástí žádosti je prohlášení o platnosti tohoto Řádu. Po stanovení veterinárních podmínek a odsouhlasení prohlášení o platnosti Řádu je předkládána žádost o souhlas s pořádáním svodu místně příslušné obci.

(3) Pořadatelem při svodu zvířat může být pouze osoba s takovými teoretickými a praktickými znalostmi o zvířatech, aby byla schopna

- a) rozpoznat zjevné příznaky zhoršeného zdravotního stavu zvířat,
- b) zjistit změny v chování zvířat,
- c) určit, zda celkové prostředí je vhodné k zachování zdraví a pohody zvířat,
- d) organizačně zabezpečit ochranu zvířat při pořádání svodu

(4) Podle tohoto Řádu je odpovědnou osobou za ochranu a péči o pohodu psa při svodu ta, která drží nebo chová canisterapeutického psa a provádí s ním činnost a zároveň s ním splnila podmínky zkoušek uvedené tímto Řádem.

Čl. 4

Druh zvířat, která se svodu účastní

(1) Řád se vztahuje na Canisterapeutické zkoušky, kterých se účastní zvířata zdravá a v dobré kondici, psi a feny, malých i velkých plemen, s průkazem původu i bez průkazu původu. Horní věková hranice je stanovena kondicí a zdravotním stavem psa a feny. Maximální počet jedinců na svodu nesmí přesáhnout 30.

(2) Podle tohoto řádu se svodu nezúčastní:

- a) štěňata mladší 15 měsíců, hárající feny, březí feny ve druhé polovině březosti, kojící feny
- b) feny nebo psi nemocní nebo podezřelí z onemocnění, které by ovlivnilo jejich výkon nebo jim působilo bolest, utrpení nebo poškození jejich zdravotního stavu, nebo ohrozilo stav klienta
- c) feny nebo psi agresivní vůči lidem a ostatním psům
- d) feny nebo psi pod vlivem zakázaných látek (doping), nebo které účastník (chovatel) odmítl podrobit vyšetření, jež bylo při podezření z užití těchto látek požadováno k jejich zjištění
- e) feny nebo psi, kteří nebyli na svod připravováni a jejichž kondice neodpovídá předpokládané zátěži
- f) psi se zákrokem provedeným v rozporu s ustanovením § 4 odst. 1 písm. g) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, zejména psi s kupírovanýma ušima

(3) Aktuální seznam zvířat, včetně údaje o počtu, původu a identifikace zvířat používaných při svodu, je veden pořadatelem a ten jej předloží na požádání orgánům veterinární správy. Po ukončení svodu je tento dokument archivován .

(4) Veřejného svodu se nemohou zúčastnit psi a feny, kteří neprošli veterinární kontrolou.

Čl. 5

Způsob manipulace se zvířaty s popisem a charakteristikou činností prováděných se zvířaty

(1) Způsob manipulace se zvířaty, s popisem a charakteristikou činností prováděných se zvířaty během akce je uvedeno v popisu jednotlivých disciplín zkoušek.

(2) Zkoušením canisterapeutických psů se zjišťuje jejich připravenost pro praktický výkon.

POPIS JEDNOTLIVÝCH DISCIPLÍN:

1) Povaha

Majitelé psů spolu hovoří, podávají si ruce, hlasitě se baví. Psi jsou volně puštěni nebo na vodítku. Rozhodčí postupně pohladí všechny psy.

Hodnotí se: chování psa

2) Kontakt psovoda se psem

Psovod pustí psa z vodítka, po chvílce psa přivolá, dá mu povel sednout, lehnout, položí ho na bok.

Hodnotí se: ochota psa nechat se sebou manipulovat

3) Chůze psa na vodítku a reakce na cizí osobu

Psovod vede psa na vodítku. Po chvílce přistoupí asistent a odvádí psa od psovoda.

Hodnotí se: ochota psa jít s cizí osobou

4) Reakce psa na hlazení

Pes sedí nebo leží a je česán různými hřebeny, potom je hlazen na různých částech těla.

Je také hlazen neopatrně a několika osobami najednou za účelem simulace neobratnosti postižených klientů nebo dětí.

Hodnotí se: trpělivost a reakce psa

5) Omezující hlazení

Pes dokáže, že toleruje omezování pohybu. Asistent psa pevně obejmě, přidá se i rozhodčí.

Pes musí bez známky zneklidnění či strachu snést - vítání cizího člověka (rozhodčího) s majitelem, fyzický kontakt s cizím člověkem (např. pohlazení), manipulaci ze strany cizího člověka (kontrola chrupu, uší, tetování, tlapek, konečnicku a dovolí-li to jeho velikost i zvedání či chování).

Hodnotí se: trpělivost psa

6) Celková prohlídka psa

Provede se prohlídka jako u veterináře. Což je komplexní prohlídka – uší, očí, tlamy,

čenichu, análního otvoru, případně genitálií, funkčnost kloubů, stav srsti a celkové kondice psa.

Hodnotí se: reakce psa

7) Reakce na hluk a rušivé podněty

Psovod se psem na vodítku se přiblíží k hloučku hlučných, gestikulujících lidí, budou se snažit projít hloučkem, někomu upadnou berle, jinému taška s plechovkami.

Hodnotí se: reakce psa na hluk a nečekané podněty

8) Reakce na invalidní vozík a kulhající osobu s berlemi

Pes na vodítku se psovodem se míjí s osobou o berlích a pak okolo nich projede člověk na vozíku, zastaví a promluví na tým, pohladí psa.

Hodnotí se: reakce psa a ochota k mazlení

9) Podávání jídla a pamlsku

Psovod nabídne pejskovi misku s jídlem, když pes jí, rukou mu sáhne do jídla nejdříve psovod, potom asistent. Nakonec rozhodčí nabídne psovi pamlssek, který si pes nemusí vzít.

Hodnotí se: reakce psa na odebírání jídla a opatrnost vzetí pamlsku

10) Vzrušivost psa

Psovod psa rozdovádí aportem - hračkou nebo běháním, na pokyn rozhodčího psovod psa musí uklidnit. Povel může opakovat maximálně 3x.

Hodnotí se: rychlost uklidnění

11) Přátelskost a společenskost

Sleduje se v průběhu celého svodu.

Hodnotí se: nálada a vstřícnost psa

12) Týmová práce

Sleduje se v průběhu celého svodu. Sleduje se sehranost týmu, chování psovoda

k psovi, jak psa chválí nebo zdali jej netrestá.

Hodnotí se: týmová práce

- 1) Ze zkoušky bude vyloučen každý pes, který projeví jakoukoliv agresivitu na lidi a jiné psy.
- 2) Znamku snižuje bázlivost a neochota vykonávat povely.

Čl. 6

Zařízení, vybavení, pomůcky pro manipulaci, předvádění nebo jinou činnost se zvířaty

- (1) Akce se koná v prostorách zařízení, kde je dobře udržovatelná podlaha, prostory jsou snadno větratelné, podle ročních období lze použít klimatizaci. V dosahu jsou prostory pro odpočinek a údržbu psů. Areál, kde se konají zkoušky má dostatečné prostory k venčení a výběhu psů. Pes je po celou dobu konání akce v zařízení voděn psododem na obojku a vodítku (zákaz použití ostnatých, elektrických, stahovacích obojků nebo řetízků bez mechanického omezení úplného zatažení smyčky), pouze některé disciplíny podle zkušebního řádu vykonávají na volno
- (2) Pomůcky potřebné ke svodu: čisté lůžko, nádoba s vodou na mytí rukou při manipulaci se psem, při veterinární prohlídce, invalidní vozík, berle, zvukové hračky, hřeben, plechovky, bílý plášť, miska na vodu a pamlsky pro psa. Nejsou používány pomůcky s nimiž by mohlo dojít k poškození zdraví, bolesti nebo snížení pohody canisterapeutického psa. Veterinární prohlídku provádí pověřený veterinář nebo veterinářka ve zdravotnickém plášti, který má s sebou dezinfekční ubrousky, nádobu s čistou vodou, čistý ručník, mýdlo, fonendoskop.
- (3) V souvislosti s výcvikem a hodnocením výkonu canisterapeutických psů se nesmí používat podněty nebo bolest vyvolávající pomůcky, které by způsobily zjevné poranění nebo dlouhodobé negativní změny v činnosti nervové soustavy. Náprah (berle, ruky, nohy - viz 9 disciplína) je jenom náznak - není fyzický kontakt se psem.
- (4) Krmení canisterapeutických psů po dobu svodu je prováděno individuálně psodody podle návyku jednotlivých psů. V případě jednodenní i vícedenní akce psodod zajistí

dostatek kvalitního krmení (minimálně 1x denně) a tekutin pro psa (přístup 24 hodin denně), vhodný prostor k odpočinku (pelíšek, deka,...). Psovod zajistí po celou dobu akce pravidelné venčení s možností vyměšování a pohybových aktivit (minimálně 4x denně).

Čl. 7

Prostory, ve kterých se svod provádí a prostory k ustájení

(1) Pořadatel v místě svodu před zahájením a v průběhu svodu zajistí:

- vhodné místo a vybavení pro vykládání zvířat
- dostatečný zdroj zdravotně nezávadné pitné vody (minimální spotřeba vody 2 litry a více podle potřeby psa nebo feny)
- aby prostor pro zvířata a jejich vybavení minimalizoval riziko jejich poranění
- zabezpečení zvířat před nepříznivým počasím a výraznými rozdíly v klimatických podmínkách

(2) Prostory, ve kterých se svod koná, jsou předem kontrolovány pořadatelem, aby nemohlo dojít k poškození zdraví u psů (výskyt nebezpečných předmětů - kovové, skleněné,...), případně zabezpečí opatření k předcházení poranění canisterapeutických psů.

(3) V prostoru akce není dovoleno volné pobíhání psů nebo jiných zvířat. Psovod musí mít pod kontrolou svého psa.

(4) Pořadatel v místě akce před zahájením a v průběhu zajistí:

- prostor pro případnou izolaci poraněných nebo nemocných psů
- vymezí vhodný prostor pro výkon jednotlivých disciplín, s dostatečně velkým manipulačním prostorem tak, aby manipulace se zvířaty byla bezpečná a bezbolestná.
- kontrolu při využití prostor pro zvířata, při udržování čistoty, v případě uzavřených prostor zajištěno jejich pravidelné větrání, aby se minimalizovaly negativní vlivy vyvolané prostředím
- zabezpečení prostor pro zvířata před přístupem jiných zvířat (např. toulavých psů)

- podmínky pro provádění veterinární péče a poskytnutí první pomoci zvířatům chovatelem a pro případ odborného zákroku zajistit její pohotovostní poskytnutí veterinárním lékařem
- zabezpečení prostor a organizuje v nich parkování dopravních prostředků tak, aby se minimalizovalo riziko možného utrpení zvířat, které se zúčastní svodu

Čl. 8

Přeprava zvířat na svod zvířat

- (1) Přeprava zvířat musí být prováděna v souladu se zákonem č.246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů a s vyhláškou č. 193/2004 Sb., o ochraně zvířat při přepravě. Psi jsou na akci přepravování většinou osobním vozem, a to majitelem psa. Psy lze přepravovat jedině tehdy, pokud jejich tělesný stav plánovanou přepravu dovoluje. To znamená, že je za účelem veřejného vystoupení zakázáno přepravovat psy nemocné nebo zraněné.
- (2) Zejména je nutno dodržovat následující zásady:
- chovatel musí zajistit dostatek prostoru k tomu, aby zvířata mohla zaujmout odpovídající přirozenou polohu,
  - větrání a objem vzduchu v dopravních prostředcích tak, aby odpovídaly podmínkám přepravy a byly přiměřené počtu přepravovaných zvířat,
  - podání vody a krmiv (je-li to nezbytné) během přepravy,
  - přizpůsobení jízdy tak, aby se zabránilo nadměrným otřesům nebo naklánění
- (3) Zvířata lze přepravovat pouze v dopravních prostředcích, které jsou konstruovány tak, aby technicky zabezpečily pohodu zvířat, minimalizovaly možnost jejich zranění při přepravě, umožňovaly pravidelnou kontrolu stavu zvířat a jejich pohody a splňovaly technické požadavky a měly stanovené vybavení.
- (4) V prostorech přepravních prostředků, v nichž jsou přepravována zvířata, se nesmí manipulovat s volným ohněm, nesmí být současně přepravovány předměty, které by mohly nepříznivě ovlivnit pohodu zvířat nebo poškodit jejich zdraví, zejména látky dráždivé a hořlaviny.

- (5) Během vykládky a předvádění zvířat musí být se zvířaty zacházeno šetrně.
- (6) Osoby, které se zvířaty manipulují, jsou poučeny zejména v oblasti manipulace se zvířaty a osobní ochrany. Poučení proti podpisu je uloženo u pořadatele
- (7) Psi musí mít zajištěn dostatek prostoru, aby mohli zaujmout přirozenou polohu, která jim umožní korigovat pohyby vozidla. Psi musí být umístěni ve vozidle tak, aby neohrozili ani řidiče ani sebe. Psy není dovoleno přepravovat v uzavřených prostorech aut bez dostatečného přístupu světla. Při přepravě musí být psi pod dohledem člověka.
- (8) Přepravní box musí umožňovat psovi, aby v něm mohl zaujmout jakoukoli přirozenou polohu. Poznámka: Přepravu v menších boxech (pokud je prováděna), je nutno časově omezit. Jedná se o boxy umožňující psovi jen ležení.
- (9) Ponechání psa v uzavřeném dopravním prostředku bez dozoru člověka. Toto je povoleno pouze výjimečně a krátkodobě. Psu musí být v takovém případě zajištěn dostatek vzduchu, prostoru, případně světla a dále vhodná teplota prostředí (např. funkční klimatizace v létě a topení v zimě). Delší ponechání psa v uzavřeném prostoru dopravního prostředku může být považováno za týrání.

Čl. 9

Veterinární péče a kontrola dodržování Řádu

- (1) Pořadatel zabezpečí na svodu zvířat zajištění odborné služby veterinárním lékařem na telefonu.
- (2) Dozor nad ochranou zvířat jsou oprávněni vykonávat inspektoři Krajské veterinární správy, kteří se pořadateli prokáží služebním průkazem.

Čl. 10

Poučení osob o ochraně zvířat

- (1) Pořadatel provede ústně na místě poučení osob, které se aktivně zúčastní svodu zvířat o tom, jak mají manipulovat se zvířaty, připravovat pomůcky nebo jiné vybavení a seznámí je se zásadami zabezpečení pohody a ochrany zvířat podle zákona č. 246/1992 Sb., na

ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, jeho prováděcích předpisů a tohoto Řádu.

(2) Pořadatel zabezpečí zejména, aby:

a) se zvířaty bylo zacházeno klidně a rozhodně a zvířata měla zabezpečenou pohodu, nebyla drážděna nebo týrána a bylo minimalizováno riziko jejich poranění

b) osoby manipulující se zvířaty přistupovaly k nemocnému či poraněnému zvířeti vždy se zvýšenou opatrností a aby zvláštní pozornost věnovaly přístupu ke zvířatům, která se projevují jako nebezpečná a při zacházení s nimi byly jištěny další osobou

c) při provádění speciálních úkonů, např. veterinárních zákroků, které provádí odborně způsobilá osoba, byl na místě, kde se zákrok provádí, potřebný počet dalších poučených osob.

d) při provádění zvláštních úkonů u neklidných zvířat byly použity vhodné prostředky k fixaci zvířete, nebo podán zklidňující preparát veterinárním lékařem

e) osoby manipulující se zvířaty věnovaly zvýšenou pozornost zvířatům v situacích doprovázených hlukem nebo jinými negativními podněty, braly na vědomí skutečnost, že zvířata obvykle přicházejí do dosud nepoznaného prostředí, z různých skupin, nejsou na sebe navyklá, nebo mohou projevit obranné reakce, zvýšenou péči je třeba věnovat zvířatům poraněným

f) osoby manipulující se zvířaty byly informovány o opatřeních v případě mimořádných opatření (např. útěk zvířete mimo vyhrazené prostory, požár) a zabezpečily ochranu zvířat před utrpením a vznikem nebezpečných situací

Čl. 11

Důvody k zastavení svodu

Pořadatel je oprávněn a povinen:

a) kontrolovat dodržování Řádu v místě konání, vyžadovat od jednotlivých osob plnění povinností stanovených Řádem a při zjištění závad je povinen zjednat nápravu

b) stanovit, aby zvířata, která svým chováním ohrožují bezpečnost osob nebo ostatních zvířat, byla vyřazena ze svodu

- c) zastavit konání svodu při výrazném zhoršení klimatických podmínek
- d) vyloučit zvíře svodu v případě, že by se u tohoto zvířete projevil příznaky nemoci, stresu či jiné negativní příznaky, které by vedly k utrpení zvířete.
- e) vyloučit účastníky za nesportovní chování ke psu (fyzické trestání) a projevy agresivity vůči psům.

Čl. 12

Platnost a účinnost Řádu

- (1) Tento Řád je platný pouze ve znění schváleném Ústřední komisí pro ochranu zvířat, změny tohoto Řádu musí být projednány s Ústřední komisí pro ochranu zvířat a být schváleny.
- (2) Tento Řád nabývá platnosti a účinnosti dnem právní moci rozhodnutí o schválení Ústřední komisí pro ochranu zvířat

PŘÍLOHA P II: TESTY ŠTĚNĚTE PODLE CAMPBELLA

1. TEST POTŘEBY SOCIÁLNÍ KOMUNIKACE

aneb: Bude družný?

Posad'te štěně doprostřed prostoru, který jste pro tento test zvolili, vzdalte se od něho několik metrů a sedněte si do dřepu proti němu. Tleskněte (mírně) a pozorně sledujte, jak bude reagovat. Údaje si zaznamenejte do tabulky.

- Jestliže k vám štěně přiběhne s ocáskem vztyčeným nahoru, snaží se na vás vyskočit a třeba vám i okusuje ruce, zakroužkujte si u tohoto testu písmeno **A**. Snadno k vám přilne.

- Blíží-li se k vám bez zaváhání a má při tom zvednutý ocásek, запиšte si **B**. Prokazuje smysl pro družnost, důvěřuje vám a je ochotno vás následovat.

- Pokud se k vám blíží s ocáskem staženým dolů nebo mezi nožkama, poznamenejte si písmeno **C**. Chybí mu sebevědomí a důvěra.

- Zamíří-li k vám váhavě, запиšte si **D**. Má sklon k nezávislosti.

- Zůstane-li na svém místě, pište si **E**. Projevuje zřetelnější nezávislost nebo je to pasivnější jedinec.

2. TEST SCHOPNOSTI VÁS NÁSLEDOVAT

Vstaňte a pomalu se od štěněte vzdalujte.

- Pokud vás ochotně následuje, vrtí ocáskem a třeba se vám dokonce snaží zakousnout do bot - pište si **A**. Už teď je vám oddané. Je srozuměno s tím, že jste od této chvíle jeho pánem.

- Klidně vás následuje-zakroužkujte si **B**. Pejsek vám důvěřuje, je ochoten vás přijmout.

- Jde za vámi bez valného nadšení. Píšete **C**. Projevuje jistou zdrženlivost v ochotě vás následovat.

- Následuje vás, ale trochu při tom váhá, ocásek má dole - **D**. Má vrozenou jistou nezávislost, jeho výchova bude muset být velmi důsledná.

- Zůstává na místě anebo zamíří jiným směrem - píšeme **E**. Projevuje nezávislost, jeho budoucí výchova bude velice obtížná. (V tomto posledním případě se mohlo stát, že si nevšiml, jak se vzdalujete, měli byste test ještě zopakovat. Pokud bude výsledek stejný, máte před sebou bezpochyby jedince značně nesoustředěného, kterého nebude snadné vychovat.)

3. TEST PODŘÍZENOSTI

Položte štěně na záda, packami vzhůru, a chvíli ho přidrže, že ho rukou lehce stlačujete na hrudník. (Je známo, že psi sami mezi sebou prokazují svou podřízenost právě tak, že odhalí břicho. Stejně se zachová poražený soupeř v souboji, aby dal tímto způsobem najevo, že přijímá nadřazenost vítěze.)

- Štěně se brání ze všech sil, dokonce se snaží vás kousnout. Píšete si písmeno **A**. Máte před sebou silného jedince s nímž nemusí vše probíhat hladce.

- Pejsek se zmítá, snaží se uniknout z vašeho sevření. Písmeno **B**. Jde o vyhraněného jedince, který by měl mít rozhodného a pevného pána.

- Štěně se kroutí a vrtí, aby se vám vysmeklo, ale pak se podřídí. Zaznamenejte si **C**. U tohoto pejska bude třeba větší trpělivosti a maximální důslednosti.

- Štěně si to od vás nechá líbit, možná vám začne dokonce olizovat ruce. Píšeme si **D**. Tenhle psík má klidnou povahu a při učení bude dobrým žákem.

4. TEST DOMINANCE (NADŘAZENOSTI)

Otočte pejska bříškem k zemi a jedním prstem ho hlad'te od vrcholku hlavičky k ocásku. Tento test umožňuje určit stupeň submisivity (podřízenosti) štěněte.

- Je nespokojený, snaží se vás kousnout. Písmeno **A**. Nebude zcela snadné ho vychovat, bude mít sklony k toulání.
- Zlobí se, protestuje, pokouší se vám packou oddálit ruku. Písmeno **B**. Je to jedinec, kterému budete muset vnutit svou vůli.
- Trochu se brání, ale pak se pokusí vám olíznout ruce. Píšeme si **C**. Projevuje se jako poměrně nezávislý jedinec.
- Otočí se na hřbet a olizuje vám ruce. Zaznamenejte si **D**. Už nyní částečně přijímá vaši nadřazenost.
- Nereaguje - písmeno **E**. Je to velmi poddajný jedinec, bude se snadno vychovávat.

5. TEST HRDOSTI (NAZÝVÁ SE TĚŽ TESTEM DOMINANCE VE ZDVIHU)

Zvedněte psíka tak, že leží na břichu - na vašich dlaních, ruce máte přitom spojené prsty. Psí nožky jsou tedy ve vzduchu bez opory. Takto setrvejte asi třicet vteřin- je to pro něj velmi nepříjemná situace.

- Brání se ze všech sil, kouše kolem sebe a vrčí. Píšeme si **A**. S tímhle pejskem byste mohli mít lečjaké problémy.
- Brání se vydatně. Zaznamenáme si **B**. Bude třeba větší přísnosti.
- Pokouší se vymanit z nevýhodné pozice, ale neprojevuje se při tom útočně. Písmeno **C**. Při výcviku u něho můžete občas narazit na projevy nedůvěry.
- Vůbec se nebrání. Písmeno **D**. To je pejsek, jehož jediným přáním je být vám oddaný.

Jakmile provedete všechny tyto testy (každý trvá asi třicet vteřin), pohlad'te pejska, pochvalte ho, a teprve potom ho vraťte jeho matce. Nyní můžete začít analyzovat výsledky testu.

Převaha písmena A znamená, že tento jedinec je hůře ovladatelný, nerad se podřizuje a má sklon k agresivitě. Rozhodně vyžaduje přísného a důsledného pána. Nedoporučuje se lidem, kteří mají malé děti, ani starším osobám.

Dvakrát až třikrát písmena A a B: štěně nelze rovněž doporučit rodinám s menšími dětmi a starším lidem. Pokud se ale jeho pánem stane osoba, která umí prosadit svou vůli, může z tohoto psa vyrůst vynikající hlídač.

Převaha písmena B: Temperamentní jedinec, který má sklon k nadřazenost. Při dobrém vedení je schopen vydat ze sebe všechno a stát se přeborníkem v některých disciplínách. Přesto byste měli z jeho blízkosti vyloučit malé děti.

Převaha písmena C: Jde o štěně, které se dobře přizpůsobuje každé situaci, každé rodině, včetně dětí i starších osob.

Dvakrát či třikrát písmeno D s jedním či více E: Je to poddajný jedinec, který se v budoucnu rád podřídí. (To však neznamená, že jde o ideálního psa, mohl by být i nesoustředěný, někdy až apatický.) Hrozí u něho, že by mohl patřit k těm, co neustále vyžadují hlazení a chválení, protože jim chybí dostatek sebevědomí. Je to vhodný pes pro osamělou osobu.

Převaha písmen D s písmenem E v testu dominance: Pes, jehož socializace (vřazení do společenského života) se nemusí obejít bez potíží, a proto bude vyžadovat velice zodpovědný výcvik. Pokud toto štěně získalo navíc **písmena A nebo B**, mohlo by se později projevovat při sebemenší příležitosti agresivně. Pokud se **písmeno E v 5.testu** kombinuje spíše s **písmeny C a D**, jeho útočnost se může proměnit v přehnanou bázlivost.

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK „A“

Vážená paní, vážený pane,

jmenuji se Anděla Lukešová, jsem studentka 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, studijního programu Ošetřovatelství, oboru Všeobecná sestra. Zpracovávám bakalářskou práci na téma Využití canisterapie v léčebně preventivní péči, a proto se na Vás obracím s žádostí o vyplnění následujícího dotazníku. Přečtěte si prosím pozorně následující otázky. Odpovědi, které jste si vybrali, zakroužkujte, tam kde nejsou dány možnosti odpovědí, prosím doplňte.

Dotazník je anonymní a bude použit jen pro mé studijní účely. Prosím Vás proto o pravdivé vyplnění a vrácení dotazníku. Děkuji za Váš čas, který jste dotazníku věnovali.

Anděla Lukešová

1. Vaše pohlaví je:

- a) Muž
- b) Žena

2. Váš věk je:

- a) 20 – 29 let
- b) 30 – 39 let
- c) 40 – 49 let
- d) 50 let a více

3. Jak dlouho jste ve vedení sociálního zařízení?

- a) 0 – 5 let
- b) 6 – 10 let
- c) 11 – 15 let
- d) 16 let a více

4. Jaký typ sociálního zařízení jste? (prosím doplňte)

.....

5. Pro které klienty je Vaše sociální zařízení určeno?

a) Tělesně postižení

b) Mentálně postižení

c) Smyslově postižení

d) Senioři

e) Jiné: (doplňte).....

6. Kolik klientů Vašeho sociálního zařízení canisterapii využívá? (Doplňte)

.....

7. Kolik klientů Vašeho zařízení by podle Vás mohlo canisterapii využívat? (doplňte)

.....

8. Kolik canisterapeutických týmů (psovod + pes) dochází do Vašeho zařízení?

a) 1 – 3

b) 4 – 6

c) 7 a více

9. Jak často dochází canisterapeutický tým do Vašeho zařízení?

a) 2x za týden

b) 1x za týden

c) 1x za 14 dní

d) 1x za měsíc

e) jiné:(doplňte).....

10. Kolik klientů má na starosti 1 canisterapeutický tým? (Doplňte)

.....

11. U klientů s jakým postižením canisterapii provádíte? (možno vybrat více odpovědí)

- a) Dětská mozková obrna
- b) Autismus
- c) Smyslové postižení
- d) Mentální postižení
- e) Tělesné postižení
- f) Jiné: (vypište).....

12. Canisterapii provozujete: (možno vybrat více odpovědí)

- a) Z vlastní iniciativy – sháněl/a jste si informace
- b) Kontaktoval mě canisterapeut
- c) Na doporučení lékaře
- d) Jiné: (doplňte).....

13. Jak drahá je 1 návštěva canisterapeutického týmu u klienta? (Doplňte)

.....

14. Myslíte si, že je to drahé?

- a) Ano
- b) Ne

15. Myslíte si, že má canisterapie u Vašich klientů pozitivní vliv?

- a) Ano
- b) Zatím nelze hodnotit

Pokud ano, proč si to myslíte? (doplňte)

.....

16. Doporučil/a byste podobným zařízením využívat canisterapii?

a) Ano

b) Ne

17. Co navrhuje pro to, aby se canisterapie rozšířila do dalších sociálních zařízení? (Prosím doplňte)

.....

.....

.....

Děkuji za vyplnění dotazníku a za Váš čas!

PŘÍLOHA P IV: DOTAZNÍK „B“

Vážená paní, vážený pane,

Jmenuji se Anděla Lukešová, jsem studentka 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra. Zpracovávám bakalářskou práci na téma Využití canisterapie v léčebně preventivní péči, a proto se na Vás obracím s žádostí o vyplnění následujícího dotazníku. Přečtěte si prosím pozorně následující otázky. Odpovědi, které jste si vybrali, zakroužkujte, tam kde nejsou dány možnosti odpovědí, prosím doplňte.

Dotazník je anonymní a bude použit jen pro mé studijní účely. Prosím Vás proto o pravdivé vyplnění a vrácení dotazníku. Děkuji za Váš čas, který jste dotazníku věnovali.

Anděla Lukešová

1. Vaše pohlaví je:

- a) Muž
- b) Žena

2. Váš věk je:

- a) 20 – 29 let
- b) 30 – 39 let
- c) 40 – 49 let
- d) 50 let a více

3. Jak dlouho jste ve vedení sociálního zařízení?

- a) 0 – 5 let
- b) 6 – 10 let
- c) 11 – 15 let
- d) 16 let a více

4. Jaký typ sociálního zařízení jste? (prosím doplňte)

.....

5. Pro které klienty je Vaše sociální zařízení určeno? (možno vybrat více odpovědí)

a) Tělesně postižení

b) Mentálně postižení

c) Smyslově postižení

d) Senioři

e) Jiné: (doplňte).....

6. Máte podrobnější informace o canisterapii?

a) ano

b) ne

7. Kde jste získal/a informace o canisterapii? (možno vybrat více odpovědí)

a) Rádio

b) Televize

c) Internet

d) Letáky, tisk

e) Přímou od canisterapeuta

f) Jiné: (vypište).....

8. Jaký si myslíte, že má canisterapie účinek? (možno vybrat více odpovědí)

a) Zlepšení fyziologických funkcí (např. dýchání)

b) Stimulace člověka

c) Motivuje člověka k aktivitě

d) Rozvíjí jemnou a hrubou motoriku

e) Rozvíjí emocionální stránku osobnosti

f) Zlepšuje fyzický stav klienta

g) Zlepšuje psychický stav klienta

- h) Rozvíjí komunikační dovednosti
- i) Jiné: (prosím vypište).....

9. Dostal/a jste nabídku od canisterapeuta na využívání canisterapie?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud ano, proč jste této nabídce nevyužil/a? (možno vybrat více odpovědí)

- a) Pro zařízení to nebylo výhodné
- b) Bylo to finančně náročné
- c) Tato nabídka mě nenadchla
- d) Jiné: (prosím vypište).....

10. Proč canisterapii nevyužíváte? (možno vybrat více odpovědí)

- a) Nikdy jsem se s touto terapií nesetkal/a
- b) Je to finančně náročné
- c) Zařízení na to není vybaveno
- d) Neznám nikoho, kdo by canisterapii provozoval
- e) Nevím, jak tato terapie ovlivňuje zdravotní stav
- f) Žádný canisterapeut mě nekontaktoval
- g) Jiné: (doplňte) .....

11. Pokud Vám canisterapeut nabídl své služby, kolik si účtoval za 1 sezení?

- a) Žádný canisterapeut mi tuto službu nenabídl
- b) Zdarma
- c) Do 50,- Kč
- d) Do 100,- Kč
- e) Více

**12. Kolik byste byl/a ochotný/á maximálně zaplatit za 1 proceduru canisterapie?
(Doplňte)**

.....

13. Uvažujete o tom, že byste v budoucnu začali canisterapii využívat?

- a) Ano
- b) Ne

14. Myslíte si, že je canisterapie dostatečně propagována, aby mohla být dostatečně využívána?

- a) Ano
- b) Ne

Děkuji za vyplnění dotazníku a za Váš čas!

PŘÍLOHA P V: DESATERO PRÁV ZVÍŘAT

1. Máme právo být **plnoprávními členy** vaší rodiny. Prospívají nám sociální interakce, chvála a láska.
2. Máme právo na **podněty**. Potřebujeme nové hry, nové hračky, nové zkušenosti a nové vůně, abychom mohli být šťastni.
3. Máme právo na **pravidelný pohyb**. Bez něj ztloustneme a zlenivíme.
4. Máme právo na **zábavu**. Rádi se občas chováme jako klauni; neočekávejte, že budeme jednat vždy naprosto vypočitatelně.
5. Máme právo na **kvalitní lékařskou péči**. Zůstaňte, prosím, dobrými přáteli s naším zvěrolékařem.
6. Máme právo na **kvalitní potravu**. Podobně jako někteří lidé, ani my někdy nevíme, co je pro nás nejlepší. V tom jsme na vás závislí.
7. Máme právo na to, abyste nás **neodmítali** jen proto, že jsme zklamali vaše očekávání, že budeme úspěšnými výstavními jedinci, hlídacími psy, loveckými psy, nebo dětskými chůvami.
8. Máme právo na **vhodnou výchovu**. Jinak by mohly být naše dobré vztahy narušeny nedorozuměním a spory -- a mohli bychom se stát nebezpečnými sobě i ostatním.
9. Máme právo na **vedení a nápravu** na základě porozumění a soucitu, ne zneužívání.
10. Máme právo na **důstojný život**...a na důstojnou smrt, až si pro nás přijde.

P VI: DESATERO PRO CANISTERAPEUTICKÉHO PSA

1. Je zdravý.
2. Pravidelně očkováný proti vzteklině a psince.
3. Co 3 měsíce odčervěný.
4. Na návštěvy chodí čistý (očištěné packy).
5. Je klidný, poslušný.
6. Nechá se hladit.
7. Při návštěvě nesmí volně pobíhat.
8. Reaguje na základní povely (sedni, lehni, ke mně, zůstaň, dones).
9. Vydrží sedět nebo ležet vedle klienta (velké plemeno), nebo sedět na klíně (malé plemeno).
10. V místnosti nesmí štěkat – pouze na povel.

P VII: DESATERO PRO CANISTERAPEUTA

1. Klient je na prvním místě.
2. Ke klientům se chová taktně.
3. Vhodná a přiměřená komunikace – individuální přístup.
4. Komunikace s nevidomým – popisovat veškeré dění.
5. Komunikace s neslyšícím – pomalu artikulovat tváří v tvář.
6. Komunikace s člověkem mentálně handicapovaným – používat krátké, jednoduché věty.
7. Komunikace se seniory – neoslovovat babičko, dědečku, netykat.
8. je nutné dodržet mlčenlivost – veškeré informace o klientech jsou přísně důvěrné a nesmí se dostat ven.
9. Komunikace s personálem ústavu – neobtěžujeme nevhodnými dotazy, nezdržujeme od práce, zájem o canisterapii odměníme kvalitní odpovědí.
10. Dávat pozor na psa a jeho duši.

P VIII: ŽÁDOSTI O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

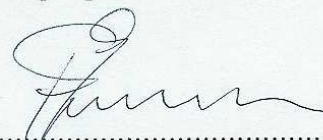
ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	ANDELA LUKEŠOVÁ
Téma bakalářské práce	Využití cwi terapie v léčbě preventivní péči
Skupina respondentů	Ředitel
Pracoviště	Speciální mateřská škola

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 27.3.2008

MUDr. František Grossmann, CSc.
ředitel ústavu zdravotnických studií

Razítko a podpis zástupce zařízení

Speciální mateřská škola Svitavy
Československé armády 1645/9
568 02 Svitavy

Vyřizuje: Navrátilová
tel: +420 577 008 137, e-mail: jnavratilova@fhs.utb.cz

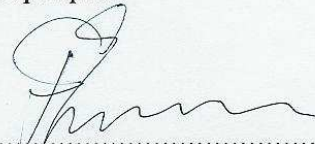
ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	ANDELA LUKEŠOVÁ
Téma bakalářské práce	Využití aromaterapie v péči preventivní péči
Skupina respondentů	Ředitel
Pracoviště	ZS praktická

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 14.2.2008

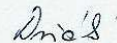
MUDr. František Grossmann, CSc.
ředitel ústavu zdravotnických studií

SPECIALNI ZAKLADNI ŠKOLA SVITAVY

Milady Horákové 488, 568 02 Svitavy

tel.: 461 532 645

IČO: 708 38 283

Razítko a podpis zástupce zařízení

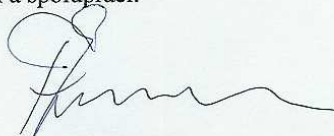
ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

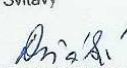
Jméno a příjmení studenta	ANDELA LUZEŠOVÁ
Téma bakalářské práce	Využití rovinsterapie v léčebné preventivní péči
Skupina respondentů	Ředitel
Pracoviště	ZŠ speciální

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 14.2.2008

MUDr. František Grossmann, CSc.
ředitel ústavu zdravotnických studií

SPECIALNI ZAKLADNI ŠKOLA SVITAVY
Milady Horákové 488, 568 02 Svitavy
tel.: 461 532 645
IČO: 708 38 283

Razítko a podpis zástupce zařízení

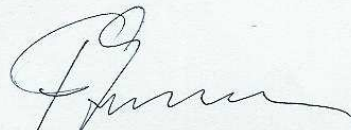
ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	ANDELA LUZEŠOVÁ
Téma bakalářské práce	Využití aromaterapie v léčebné preventivní péči
Skupina respondentů	Ředitel
Pracoviště	Domov na rozcestí Svitavy

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 15.3.2008

.....
MUDr. František Grossmann, CSc.
ředitel ústavu zdravotnických studií

.....
Razítko a podpis zástupce zařízení

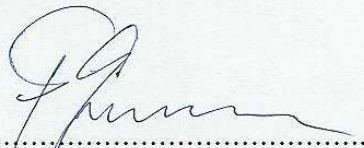
ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

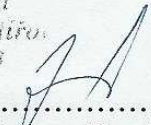
Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	ANDELA LUZEŠOVÁ
Téma bakalářské práce	Využití ergonomie v běžné preventivní péči
Skupina respondentů	Ředitel
Pracoviště	Občanské sdružení „Náš domov“ Kocelřov

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 23.1.2008

.....
MUDr. František Grossmann, CSc.
ředitel ústavu zdravotnických studií

Občanské sdružení
„Náš domov“ Kocelřov
569 11 Kocelřov 123
IČO: 682 08 553

.....
Razítko a podpis zástupce zařízení

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	ANDELA LUKAŠOVA'
Téma bakalářské práce	Využití eamistrapie v léčebné preventivní péči
Skupina respondentů	Redakce MANAGER
Pracoviště	O.S. IZAP

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 12.3.2008

.....
MUDr. František Grossmann, CSc.
ředitel ústavu zdravotnických studií

.....
IZAP - Sdružení pro integraci
zdravých a postižených
děti a mládeže
"Chceme žít s vámi!"
T. Bati 1276, 760 01 ZLÍN
IČO: 48472042, DIČ: CZ48472042
Razítko a podpis zástupce zařízení

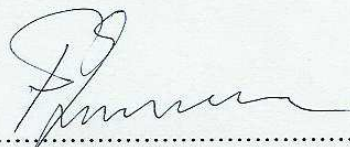
ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

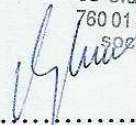
Jméno a příjmení studenta	ANDELA LUKEŠOVÁ
Téma bakalářské práce	Využití cavistropie v léčbě preventivní péči
Skupina respondentů	Rečiček
Pracoviště	Dětské centrum Zlín

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 19.2.2008

MUDr. František Grossmann, CSc.
ředitel ústavu zdravotnických studií

Dětské centrum Zlín
se sídlem Burešov 3675
760 01 ZLÍN, tel. 577 001 793
sociální pracovnice

Razítko a podpis zástupce zařízení

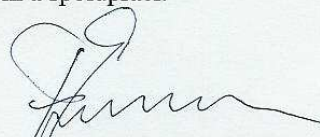
ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

Jméno a příjmení studenta	ANDELA LUKEŠOVÁ
Téma bakalářské práce	Využití eawstrapie v léčbě preventivní péči
Skupina respondentů	Ředitel
Pracoviště	Přípravná třída pro děti ze soc. znevýhodněného prostředí a děti romské

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Ve Zlíně dne 14.2.2008

MUDr. František Grossmann, CSc.
ředitel ústavu zdravotnických studií

SPECIALNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLA SVITAVY
Milady Horákové 488, 568 02 Svitavy
tel.: 461 532 645
IČO: 708 38 283

Razítko a podpis zástupce zařízení

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

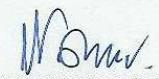
Obracíme se na Vás s žádostí o umožnění vyplnění dotazníků na Vašem pracovišti, které níže uvedený student bude realizovat při zpracování bakalářské práce. Bakalářská práce bude realizována v rámci ukončení studia a její součástí je i výzkumná část. Jedná se o studenta 3. ročníku bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru Všeobecná sestra.

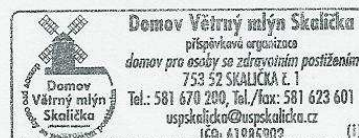
Jméno a příjmení studenta	ANDELA LUKEŠOVÁ
Téma bakalářské práce	Využití cuniskapie v léčbě preventivní péči
Skupina respondentů	Ředitel
Pracoviště	Domov Větrný mlýn Skalčicka

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

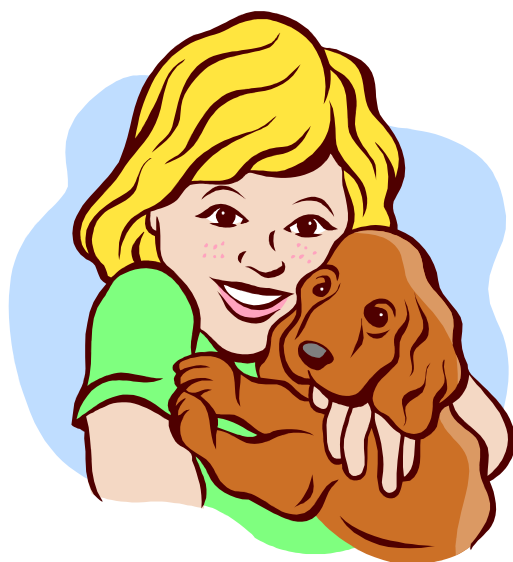
Ve Zlíně dne 27.3.08

.....
MUDr. František Grossmann, CSc.
ředitel ústavu zdravotnických studií

.....
Razítko a podpis zástupce zařízení

Canisterapie a její využití

Co je to canisterapie?

Pojem canisterapie je složen za dvou slov. Jsou to slova „**Canis – pes** a **terapie – léčení**“. Způsob terapie, který využívá pozitivního působení psa na zdraví člověka.

Metody canisterapie

AAA (Animal Assisted Activities) je specifická metoda charakterizovaná tím, že nemá jasně vytyčený cíl. Jde o spontánní aktivity, které vyplývají již z pouhé přítomnosti psa a z požadavků klienta (aktivity za pomoci psů). Tato metoda má především motivační, výchovný anebo léčebný prospěch. Hodnotí se podle toho, do jaké míry je klient aktivní, hodnotíme jeho citové projevy a jak se zlepšila jeho kvalita života.

AAT (Animal Assisted Therapy) je metoda, která je prováděna speciálně vyškoleným profesionálem z řad zdravotnických, školských či sociálních. Záleží pouze na tom, v jakém zařízení terapie probíhá a jaké má cíle. Při této metodě canisterapie je dán specifický požadavek, kterého chceme dosáhnout – např. zvýšit hybnost, speciální dovednosti, verbální komunikaci apod. výsledky jsou měřitelné.

AAE (Animal Assisted Education) je metoda, kterou lze označit jako vzdělávání za pomoci psů (zvířat). Tuto metodu provozují pedagogové, a to buď na úrovni obecně osvětové, např. jako besedy se žáky, nebo cíleně jako prostředek při vzdělávání žáků s zdravotním postižením nebo s poruchami učení.

Účinky canisterapie

- Rozvoj jemné a hrubé motoriky
- Podněcování verbální a nonverbální komunikace
- Rozvoj orientace v prostoru a čase
- Pomoc při nácviu koncentrace a paměti
- Rozvoj sociálního cítění, poznávání a citové složky
- Rozvoj motoriky během rehabilitační práce, při polohování a v relaxaci
- Psi dítě stimulují k pohybu a k aktivitě, ke hře
- Významný vliv na psychický stav jedince, přispívají k duševní rovnováze a motivaci

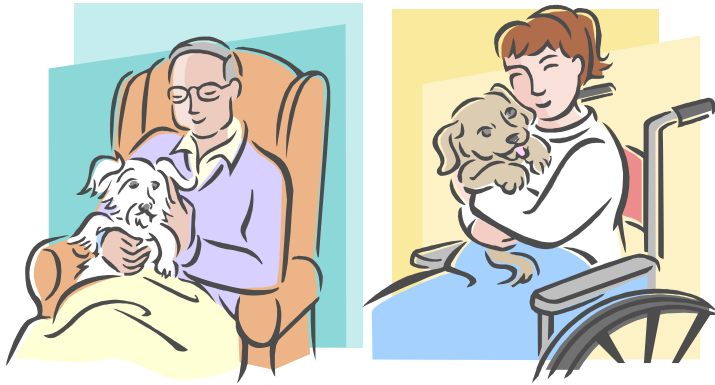
Využití canisterapie

1. Možnosti využití

- a) Tělesně a zdravotně postižení
- b) Mentálně postižení
- c) Smyslová postižení
- d) Poruchy komunikace
- e) Poruchy chování
- f) Psychické poruchy
- g) Týrané a zneužívané děti
- h) Lidé v nemocnicích
- i) Senioři, ...

2. Zařízení

- Ústav sociální péče
- Domov důchodců
- Stacionář – rehabilitační, pro handicapované
- Speciální školy – základní, mateřské
- Nemocnice
- Léčebna dlouhodobě nemocných
- Hospic
- Azylový dům
- Psychiatrické léčebny
- Dětský domov
- Canisterapeutické centrum
- K centrum, věznice
- ...

Další informace:

www.canisterapie.cz

www.canisterapie.info

www.canisterapie.org

www.canisterapie-zlin.cz

www.hafbezobav.cz

www.psiprozivot.cz

www.canisterapie.mendelu.cz

www.piafa.cz

www.pomocnetlapky.cz

Použitá literatura:

- 1) NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie aneb jak nás zvířata umí léčit*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01809-8.
- 2) GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes lékařem lidské duše aneb canisterapie*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-789-3.